

EXTERNE OMGEVINGSANALYSE ESSEN - 2018

EXTERNE
OMGEVINGSANALYSE
ESSEN - 2018

INHOUDSTAFEL

INLEIDING

DEEL I : MENSEN

1. Demografie	
1.1. Bevolkingscijfers	p. 7
1.2. Bevolkingsevolutie	p. 8
1.3. Leeftijdsstructuur	p. 14
1.4. Gezinnen	p. 19
1.5. Burgerlijke staat	p. 22
1.6. Niet-Belgen	p. 25
2. Sociaal leven	
2.1. Leefloon	p. 29
2.2. Kansarmoede	p. 31
2.3. Betalingsachterstand	p. 33
2.4. Verhoogde tegemoetkomingen	p. 33
2.5. Medische voorzieningen	p. 34
2.6. Kindervoorzieningen	p. 35
2.7. Oudervoorzieningen	p. 36
3. Sport en cultuur	
3.1. Culturele evenementen	p. 38
3.2. Bibliotheek	p. 39
3.3. Sportverenigingen	p. 42
3.4. Jeugdverenigingen	p. 44
4. Onderwijs	
4.1. Kleuteronderwijs	p. 45
4.2. Lager onderwijs	p. 46
4.3. Secundair onderwijs	p. 48
4.4. Leerlingenmobiliteit	p. 54
4.5. Buitengewoon onderwijs	p. 54

DEEL II : VOORSPOED

5. Economie	
5.1. Inkomen en welvaart	p. 56
5.2. Werken	p. 58
5.3. Economische afhankelijkheid	p. 62
5.4. Ondernemen	p. 63
6. Ruimtelijke ordening	
6.1. Grootte gemeente	p. 69
6.2. Bebouwing	p. 69
6.3. Gekadastreerd grondgebruik	p. 71

7. Wonen

7.1. Gebouwen	p. 79
7.2. Vastgoed	p. 83
7.3. Sociale huur	p. 87

DEEL III : VREDE

8. Criminaliteit en veiligheid

8.1. Criminaliteit	p. 91
8.2. Verkeersveiligheid	p. 94
8.3. Drugmisdrijven	p. 100

DEEL IV : PLANEET

9. Technologie

9.1. Energie	p. 101
9.2. Afval	p. 105
9.3. Verplaatsingen	p. 108

DEEL V : PARTNERSCHAPPEN

INLEIDING

Deze externe omgevingsanalyse geeft een statistische kijk op Essen. Door de cijfers te vergelijken met die van andere gemeenten, kan het bestuur mogelijke trends en evoluties onderkennen. Zo ontstaat een objectief beeld dat ruggensteun biedt aan het gemeentelijk beleid.

De omgevingsanalyse gebruikt de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties als invalshoek. Ze vormen een uitgelezen kader om een antwoord te bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen. Via 17 doelstellingen streven de VN naar een duurzame wereld in 2030. In deze inclusieve en universele agenda is ontwikkeling onlosmakelijk verbonden met respect voor onze planeet en haar bewoners. Alle 17 doelstellingen raken aan lokale bevoegdheden. Ook in Essen zijn deze uitdagingen volop aanwezig. Elk gemeente, hoe klein ook, kan een aanzet geven om tot een globale oplossing te komen. Elke steen die we verleggen, is de moeite waard.

DUURZAME ONTWIKKELINGS DOELSTELLINGEN

De gemeente is de overheid die het dichtst bij de bevolking staat. Daarom is het de uitgelezen partner voor de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. De omgevingsanalyse is daarbij een eerste stap. Met de data kan Essen aan de slag. Elk onderdeel raakt een thema van de doelstellingen. Op deze manier vormen de SDG's een basis voor het verdere plannings- en beleidsproces.

Alle verschillende doelstellingen zijn duidelijk met mekaar verbonden. Deze verwevenheid maakt dat het moeilijk is om zich aan een 'zeventiendeling' te houden. Daarom zijn de doelstellingen gegroepeerd. De analyse is ingedeeld in vijf verschillende thema's. Deze thema's vormen de hoofdgroepen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: Mensen, Voorspoed, Planeet, Partnerschappen en Vrede. Aan elk project hangen we een duurzame ontwikkelingsdoelstelling. Het blijft in de eerste plaats een statisch rapport, maar door *links* aan te brengen, zetten we de eerste stap naar de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

Het omzetten naar meetbare doelstellingen en op basis daarvan het lokaal beleid bijsturen, is nog een hele oefening. Dit maakt deel uit van een volgende fase, waarbij we iedereen betrekken. Enkel door er over te spreken, samen na te denken, zet de gemeente Essen stappen naar een duurzamere wereld.

Essen vergelijkt zich altijd met de omringende Vlaamse gemeenten, het Vlaams gewest, de provincie Antwerpen, het arrondissement Antwerpen en de socio-economische Belfius-cluster. Essen vergelijkt zich niet met Nederlandse gemeenten. Dit is een gebrek. De reden daarvoor is dat de statistische gegevensverzameling in Nederland anders gebeurt dan in Vlaanderen. Dit maakt elke vergelijking zinloos.

Deze uitgebreide statistische analyse geeft hopelijk toch een leuk en goed inzicht in de gemeente Essen. Hopelijk zet de veelheid van data de lezer ertoe aan om na te denken en ze te kaderen in het duurzaam ontwikkelingsbeleid.

Veel leesplezier!

DEEL I : MENSEN

Het eerste deel omvat vijf duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die gezamenlijk onder de noemer 'mensen' vallen. We linken niet aan elke onderverdeling een doelstelling, dit is voor een volgende fase. Het valt zeker niet uit te sluiten dat een onderdeel van de analyse een link heeft met andere (hoofdgroepen van) duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

De hoofdgroep 'mensen' omvat de doelstellingen over armoede, honger, gezondheid en welzijn, onderwijs en gendergelijkheid.

1. Demografie

De demografische cijfers van de omgevingsanalyse schetsen niet alleen momentopnames van de bevolkingsaantallen, maar ook onderliggende evoluties. Ze proberen de bevolking ook uit te drukken in bepaalde groepen en concentraties.

1.1. Bevolkingscijfers

Voor de evoluties en/of bepaalde groepen in onze Essense bevolking vergelijken met andere gemeenten, geven we de cijfers weer in absolute aantallen (totaal aantal bewoners).

Tabel 1.1.a. geeft de bevolkingsaantallen weer van 2005 tot en met 2018 voor het Vlaams gewest, de provincie Antwerpen, arrondissement Antwerpen, Belfius-cluster V12, Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Stabroek, Brecht en Brasschaat. Deze groepen en gemeenten vormen voor de rest van de gehele omgevingsanalyse de vergelijkingsbasis. De vergelijkingen grijpen zo veel als mogelijk (soms ontbreekt de informatie) terug naar deze eenheden. Tabel 1.1.a. geeft aan dat Essen, Kalmthout en Stabroek dicht bij mekaar liggen wat betreft grootte van de bevolking. Andere eenheden verschillen sterk (met het Vlaams Gewest als duidelijkste voorbeeld). Om scheeftrekkingen eruit te halen, linken we de absolute gegevens in veel vergelijkingen met het aantal inwoners

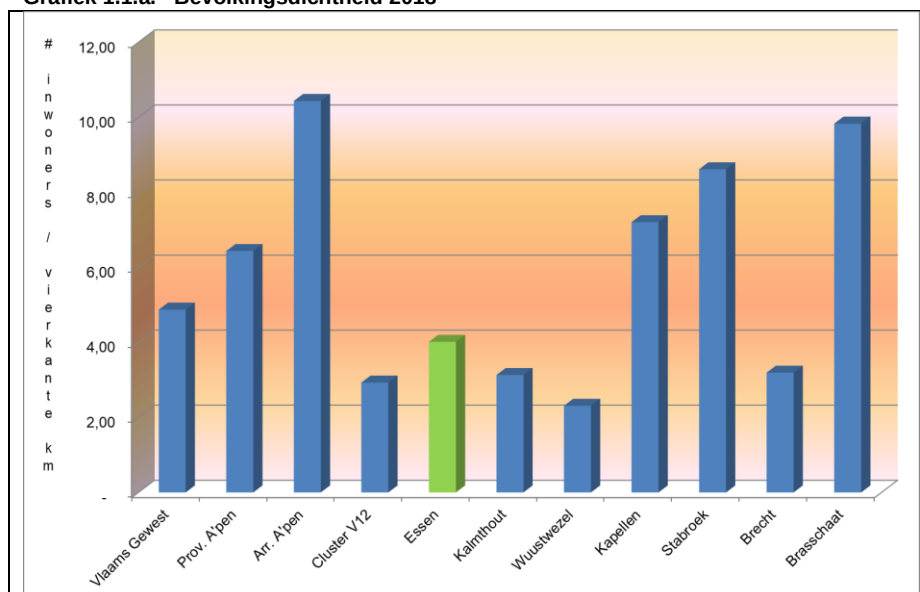
Tabel 1.1.a. Bevolkingsaantallen vergelijkingsgroep

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018
Vlaams Gewest	6 043 161,00	6 117 440,00	6 208 877,00	6 306 638,00	6 381 859,00	6 444 127,00	6 516 011,00	6 586 370,00
Prov. A'pen	1 676 858,00	1 700 570,00	1 731 174,00	1 764 773,00	1 793 377,00	1 813 282,00	1 836 030,00	1 844 924,00
Arr. A'pen	948 858,00	961 131,00	977 612,00	998 211,00	1 017 197,00	1 027 342,00	1 039 943,00	1 043 730,00
Cluster V12	541 533,00	550 113,00	560 482,00	568 705,00	573 712,00	578 474,00	583 897,00	585 956,00
Essen	16 872,00	17 143,00	17 636,00	17 919,00	18 066,00	18 427,00	18 792,00	19 060,00
Kalmthout	17 440,00	17 504,00	17 587,00	17 952,00	18 184,00	18 192,00	18 490,00	18 602,00
Wuustwezel	18 184,00	18 605,00	19 013,00	19 371,00	19 731,00	20 124,00	20 459,00	20 663,00
Kapellen	25 975,00	26 104,00	26 297,00	26 437,00	26 506,00	26 702,00	26 750,00	26 731,00
Stabroek	17 433,00	17 627,00	17 833,00	17 961,00	18 140,00	18 407,00	18 498,00	18 522,00
Brecht	26 029,00	26 730,00	27 406,00	27 801,00	28 016,00	28 248,00	28 786,00	28 995,00
Brasschaat	37 180,00	37 133,00	37 014,00	37 189,00	37 286,00	37 480,00	37 792,00	37 840,00

Voor de cijfers van 1 januari 2018 beschikt de dienst bevolking over de meest actuele gegevens uit het bevolkingsregister. Een naakt cijfer op zich zegt niet veel. De stad Antwerpen bijvoorbeeld telde op 1 januari 2018 liefst 521.680 inwoners, ten opzichte van 19.060 voor Essen. De aandachtige lezer merkt op dat de stad Antwerpen veel groter is dan de gemeente Essen, wat maakt dat de stad Antwerpen verschillende resultaten in een bepaalde richting scheef trekt.

Om naar een betere vergelijking toe te werken, is het aangewezen om de bevolkingsdichtheid te berekenen. Op grafiek 1.1.a. is het effect van de stad Antwerpen duidelijk merkbaar. Zowel de provincie als het arrondissement Antwerpen heeft een grotere bevolkingsdichtheid dan de gemeente Essen (en ook Vlaanderen). Wanneer we alleen naar de cluster en de ons omringende gemeenten kijken, blijkt Essen het dichtst bevolkt. In 2018 telt Essen 4,01 inwoners per hectare. Deze bevolkingsdichtheid ligt hoger dan het cijfer van de socio-economische cluster. Kalmthout, Wuustwezel en Brecht tellen nog minder inwoners in vergelijking tot hun oppervlakte dan Essen. De reden daarvoor ligt waarschijnlijk in de grote natuur- en legergebieden (Kalmthoutse Heide en Groot schietveld) in deze gemeenten. Kapellen, Stabroek en Brasschaat zijn dan weer duidelijk dichter bevolkt dan Essen. De ruimtelijke ordening kan een reden zijn, maar we stellen ook vast dat de band rond Antwerpen (Kapellen, Brasschaat en Stabroek) dichter bevolkt is. Dit is misschien een bewijs voor de economische geografie die het uitdijen van de stad naar de buitengebieden voorstelt. Volgens deze theorie zijn het in de eerste plaats de 'rijkere' inwoners die de kernstad verlaten voor de groene rand. Aan de andere kant werpen de eerder landelijke gemeenten (Essen, Wuustwezel en Brecht) voorlopig nog een dam op tegen de uitdijende stad. Wellicht slagen ze hierin door de relatief grotere afstand en beperktere bereikbaarheid van de kernstad.

Grafiek 1.1.a. Bevolkingsdichtheid 2018

1.2. Bevolkingsevolutie

Naast de momentopnames, zoals hierboven beschreven, is er de evolutie van de bevolking. Naar beleid toe kan het interessant zijn om te weten of een bevolking aangroeit en aan welke snelheid. Daarbij kijken we niet alleen naar de gekende bevolkingsaantallen. Ook voorspellingen over bevolkingsgroei worden hierin meegenomen. De Vlaamse Gemeenschap publiceerde begin maart 2018 haar bevolkingsvoorspellingen. Deze cijfers geven de toekomst in de bevolkingsaantallen weer. Tabel 1.2.a. geeft de waarden aan wanneer we aan 2005 een index 100 toekennen.

De extrapolatie geeft aan dat Essense bevolking sinds 2005 een groei kent van 13 procent in 2018. Deze groei was sterker dan eender welke andere eenheid in de vergelijkingsgroep, met uitzondering van Wuustwezel. De Essense bevolking groeit bijgevolg sneller aan dan in de andere gemeenten en in Vlaanderen. Uit de bevolkingsprognose naar 2027 toe, telt Essen ten opzichte van 2005 een bevolkingsgroei van 18,13 procent. Alleen Wuustwezel kent over dezelfde periode een sterkere groei (aangroei van 20,25 procent).

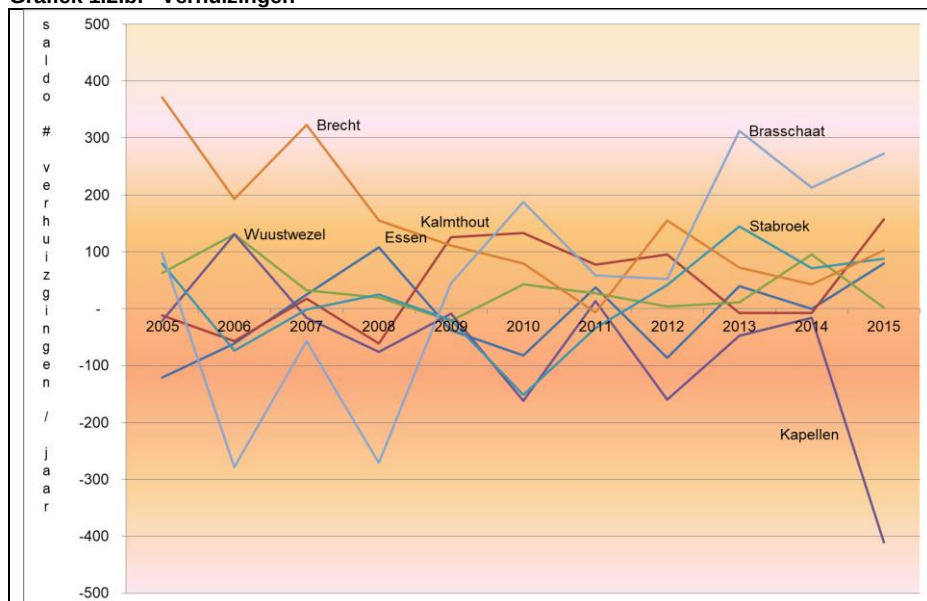
De bevolking van een gemeente kan op drie wijzen aangroeien. Het inwonersaantal neemt toe wanneer mensen uit een andere gemeente verhuizen naar de gemeente. Een tweede manier is wanneer de gemeente (nieuwe) inwoners aantrekt vanuit het buitenland. Een derde aangroeimogelijkheid is de natuurlijke aangroei. Elk van de drie aangroeimanieren heeft specifieke gevolgen voor zowel het beleid als de gemeenschap van een gemeente.

Tabel 1.2.a. Bevolkingsaangroei

	Vlaams Gewest	Prov. A'pen	Arr. A'pen	Cluster V12	Essen	Kalmthout	Wuustwezel	Kapellen	Stabroek	Brecht	Brasschaat
2005	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
2006	100,59	100,69	100,61	100,69	100,76	100,28	100,85	99,90	100,89	101,67	100,27
2007	101,23	101,41	101,29	101,58	101,61	100,37	102,32	100,50	101,11	102,69	99,87
2008	101,96	102,32	102,18	102,52	103,22	100,79	103,59	101,03	101,74	104,38	100,03
2009	102,74	103,24	103,03	103,50	104,53	100,84	104,56	101,24	102,29	105,29	99,55
2010	103,46	104,06	103,84	104,28	105,48	101,67	105,66	101,74	103,06	106,02	99,38
2011	104,36	105,24	105,20	105,02	106,21	102,94	106,53	101,78	103,03	106,81	100,02
2012	105,09	106,26	106,44	105,52	107,13	103,93	107,50	102,20	103,41	107,21	100,33
2013	105,60	106,95	107,20	105,94	107,08	104,27	108,51	102,04	104,06	107,63	100,29
2014	106,08	107,51	107,72	106,32	108,20	104,16	109,28	102,18	105,00	108,24	100,87
2015	106,64	108,14	108,27	106,82	109,22	104,31	110,67	102,80	105,59	108,53	100,81
2016	107,19	108,78	108,94	107,28	110,33	105,14	111,24	102,96	106,21	109,62	101,33
2017	107,82	109,49	109,60	107,82	111,38	106,02	112,51	102,98	106,11	110,59	101,65
2018	108,99	110,02	110,00	108,20	112,97	106,66	113,63	102,91	106,25	111,39	101,78
2019	109,00	110,89	110,96	108,77	113,09	107,02	114,25	103,43	107,45	111,65	102,43
2020	109,56	111,55	111,59	109,22	113,83	107,51	115,14	103,47	108,03	112,17	102,81
2021	110,11	112,19	112,21	109,64	114,51	107,98	115,95	103,50	108,65	112,71	103,21
2022	110,64	112,77	112,76	110,05	115,22	108,43	116,77	103,56	109,13	113,22	103,54
2023	111,16	113,35	113,30	110,46	115,88	108,89	117,56	103,66	109,64	113,69	103,93
2024	111,68	113,92	113,84	110,86	116,48	109,33	118,35	103,78	110,18	114,19	104,33
2025	112,17	114,46	114,34	111,23	117,05	109,82	119,13	103,83	110,61	114,66	104,68
2026	112,65	114,98	114,81	111,60	117,64	110,24	119,86	103,93	111,07	115,14	105,06
2027	113,10	115,46	115,24	111,94	118,13	110,60	120,57	103,98	111,46	115,61	105,41

Grafiek 1.2.b. geeft de wijzigingen in het inwonersaantal weer als gevolg van verhuizingen. Als verhuizing nemen we de in- en uitwijking vanuit of naar een andere (Belgische) gemeente. Bij een positief saldo zijn er meer mensen vanuit een andere gemeente in de betrokken gemeente komen wonen. Wanneer het saldo negatief is, kent de gemeente een uitstroom van eigen bewoners naar een ander Belgische gemeente. Omdat we hier spreken over gegevens tussen gemeenten, maken we geen vergelijking met de grotere gehelen.

Grafiek 1.2.b. Verhuizingen

Van de vergelijkingsgemeenten tonen Essen en Kapellen over de gehele periode een negatief verhuizingssaldo. Dit betekent dat meer mensen vanuit Essen vertrokken zijn naar een andere Belgische gemeente (negatief aantal) dan dat mensen verhuisden van een andere Belgische gemeente naar Essen (positief aantal). Het gemiddelde saldo van Kapellen ligt wel heel wat hoger dan het negatieve saldo van Essen. Bij de positieve saldi steekt vooral Brecht er bovenuit. Het gemiddelde van Brasschaat verbergt daarnaast twee richtingen: een dalende trend die duidelijk keerde in 2009.

In tabel 1.2.b. nemen we het gemiddelde verhuizingssaldo op.

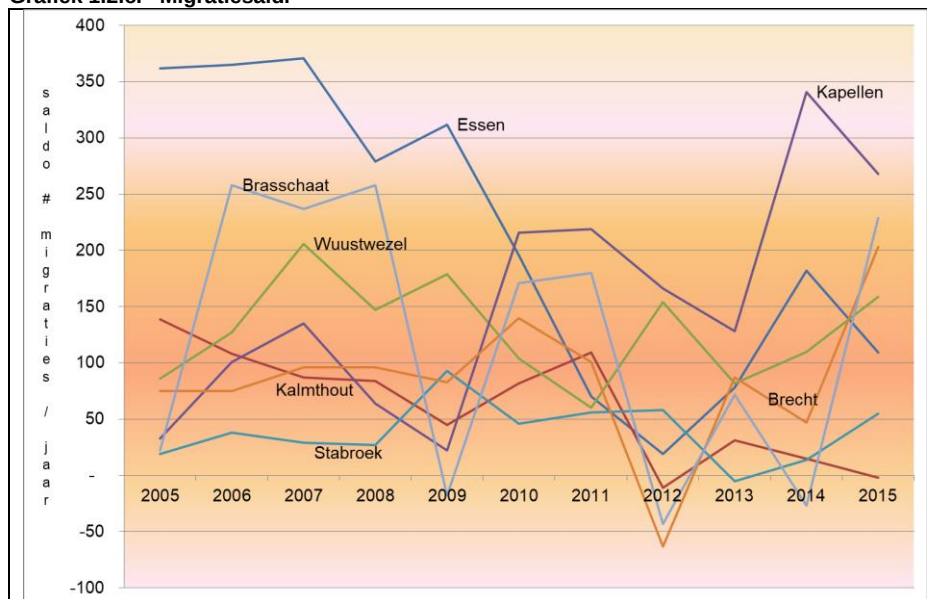
Tabel 1.2.b. Gemiddeld verhuizingssaldo

	2005-2015
Essen	-8,82
Kalmthout	41,82
Wuustwezel	37,00
Kapellen	-70,45
Stabroek	15,45
Brecht	145,27
Brasschaat	57,45

Naast het algemene negatieve saldo van Essen blijkt het verloop erg wisselvallig. Dit geldt ook voor Kalmthout en Wuustwezel. Kijken we naar het gemiddelde over de jaren heen, dan kent Essen een negatief saldo met -9. Kapellen kende een nog groter daling in dezelfde periode met -70. Alle andere gemeenten kunnen een positief gecumuleerd saldo voorleggen.

Een tweede groeimogelijkheid is de migratie van buiten België. Grafiek 1.2.c. geeft voor de drie gemeenten de evoluties weer. Om een goede vergelijking mogelijk te maken, relateren we het migratiesaldo ten opzichte van het aantal inwoners van de gehelen.

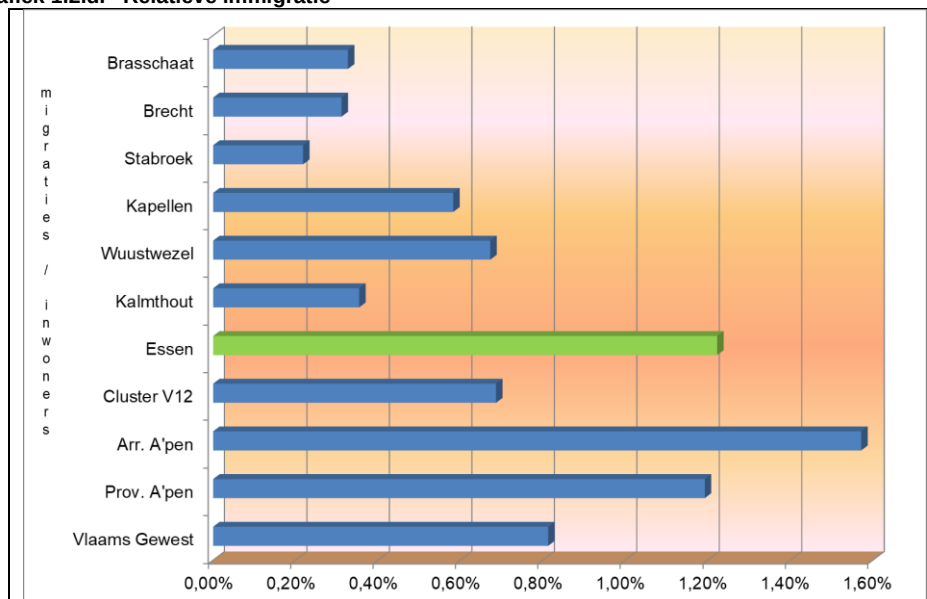
Grafiek 1.2.c. Migratiesaldi

Grafiek 1.2.c. maakt duidelijk dat Essen, ondanks de daling in het migratiesaldo de voorbije jaren, vooral een immigratiegemeente is. In absolute waarde migreerden 2.343 personen vanuit het buitenland naar Essen de afgelopen 10 jaar. Voor dezelfde periode ligt het gecumuleerd immigratiesaldo nergens hoger dan in Kapellen (1.693 immigranten). Stabroek scoort het laagst met maar 430 immigranten.

We hebben de immigratie vervolgens ook nog gerelateerd aan het aantal inwoners per gemeente. Op deze manier ontstaat ook een vergelijking met de grotere gehelen. De resultaten van deze relativering staan in grafiek 1.2.d.

Grafiek 1.2.d. Relatieve immigratie

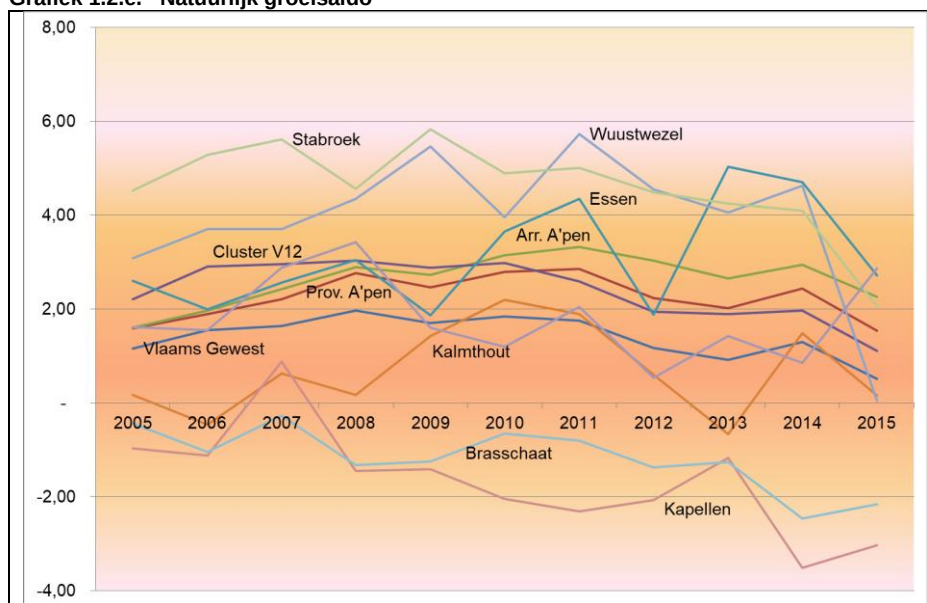
Ten opzichte van het eigen inwonersaantal kende Essen een positieve bevolkingsgroei door een gemiddeld positief immigratiesaldo van 1,22 procent over de periode 2005-2015. Dit hoge percentage benadert het arrondissement Antwerpen (1,59 procent). Wanneer we even verder kijken, is een groot

gedeelte van dit positief saldo van het arrondissement het resultaat van de stad Antwerpen. Wanneer we het stedelijk resultaat eruit filteren, houdt het arrondissement een positief saldo over van slechts 0.23 procent.

Opvallend is ook het resultaat van Wuustwezel en Kalmthout. Dat ligt veel lager dan dat van Essen. Nochtans kent Wuustwezel een hogere bevolkingsgroei hoger dan Essen.

Na een blik op de verhuizingen en de migraties, zetten we de stap naar de natuurlijke bevolkingsgroei.

Grafiek 1.2.e. Natuurlijk groeisaldo

Bij de natuurlijke aangroei vallen vooral de resultaten van Essen, Stabroek en Wuustwezel op. Met een gemiddelde aangroei per duizend inwoners over de periode 2005-2015 van 3,13 voor Essen, 4,60 voor Stabroek en 3,94 voor Wuustwezel, zitten ze duidelijk boven de anderen eenheden. Vooral de grotere natuurlijke aangroei op ten opzichte van de Belfius-cluster (2,41 per 1.000 inwoners) valt op. Kapellen en Brasschaat kenden in de bekeken periode een negatieve natuurlijke aangroei.

Een bewegingstabel zegt ons iets over de totale aangroei. Hierbij kijken we naar het natuurlijk saldo (geboortes - sterftes) per duizend inwoners. Is het saldo negatief, dan kent de betrokken eenheid een natuurlijke bevolkingskrimp. Bij een positief saldo groeit de bevolking op een natuurlijke wijze aan. In tabel 1.2.a. staan de bewegingen in de bevolking per gemeente op een rijtje.

Essen en Wuustwezel kenden een vergelijkbare aangroei van de bevolking. Kalmthout groeit veel trager. Als we naar de onderlinge structuur van de aangroei kijken, zien we duidelijk een verschil. Waar Wuustwezel de aangroei in hoofdzaak realiseert door een natuurlijke aangroei en verhuizingen, ontstaat de aangroei in Essen in hoofdzaak door buitenlandse immigratie.

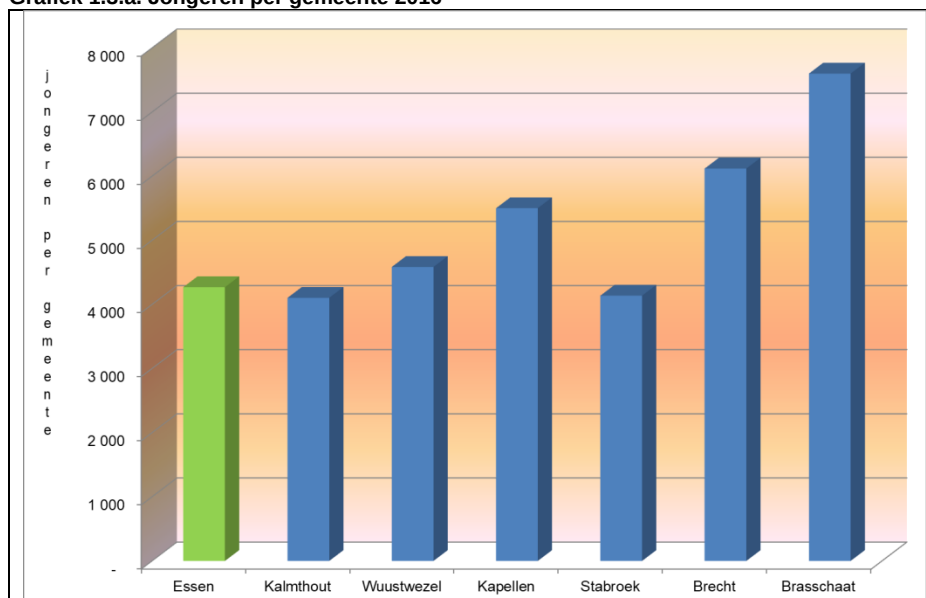
Tabel 1.2.c. Bewegingen in de bevolking

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Essen	Geboortes	171	165	159	191	193	195	210	200	242	218	180
	Sterftes	127	131	115	138	160	130	132	166	151	132	130
	Natuurlijk saldo	44	34	44	53	33	65	78	34	91	86	50
	Verhuizing	-121	-61	25	108	-38	-82	38	-86	40	-	80
	Migratie	362	365	371	279	312	196	70	19	78	182	109
	Beweging	285	338	440	440	307	179	186	-33	209	268	239
Kalmthout	Geboortes	159	168	160	169	184	181	183	161	155	185	167
	Sterftes	156	176	149	166	159	142	149	150	167	158	164
	Natuurlijk saldo	3	-8	11	3	25	39	34	11	-12	27	3
	Verhuizing	-12	-57	18	-61	126	133	77	95	-8	-8	157
	Migratie	139	108	87	84	45	82	109	-11	31	15	-2
	Beweging	130	43	116	26	196	254	220	95	11	34	158
Wuustwezel	Geboortes	173	190	204	207	221	205	220	225	194	202	168
	Sterftes	117	122	135	125	117	129	109	136	114	110	167
	Natuurlijk saldo	56	68	69	82	104	76	111	89	80	92	1
	Verhuizing	63	131	32	20	-21	43	27	4	11	95	2
	Migratie	86	127	206	147	179	104	60	154	82	110	159
	Beweging	205	326	307	249	262	223	198	247	173	297	162
Kapellen	Geboortes	231	210	238	218	218	208	221	232	236	221	206
	Sterftes	256	239	215	256	255	262	282	287	267	314	287
	Natuurlijk saldo	-25	-29	23	-38	-37	-54	-61	-55	-31	-93	-81
	Verhuizing	-21	131	-16	-76	-9	-162	13	-160	-48	-16	-411
	Migratie	33	101	135	64	22	216	219	166	128	341	268
	Beweging	-13	203	142	-50	-24	-	171	-49	49	232	-224
Stabroek	Geboortes	192	191	218	197	222	215	229	185	195	196	174
	Sterftes	113	98	119	116	118	127	139	104	118	121	136
	Natuurlijk saldo	79	93	99	81	104	88	90	81	77	75	38
	Verhuizing	79	-74	-1	25	-20	-151	-34	42	145	71	88
	Migratie	19	38	29	27	93	46	56	58	-5	14	55
	Beweging	177	57	127	133	177	-17	112	181	217	160	181
Brecht	Geboortes	245	247	283	275	226	240	259	231	273	247	277
	Sterftes	203	206	206	182	182	207	202	216	233	223	196
	Natuurlijk saldo	42	41	77	93	44	33	57	15	40	24	81
	Verhuizing	371	193	323	155	111	79	-7	155	72	43	103
	Migratie	75	75	96	96	83	140	101	-63	87	47	203
	Beweging	488	309	496	344	238	252	151	107	199	114	387
Brasschaat	Geboortes	308	292	308	307	314	283	314	317	303	284	290
	Sterftes	324	331	318	356	360	307	344	368	350	376	371
	Natuurlijk saldo	-16	-39	-10	-49	-46	-24	-30	-51	-47	-92	-81
	Verhuizing	97	-278	-57	-271	45	188	58	52	312	213	273
	Migratie	22	258	237	258	-18	171	180	-43	72	-27	229
	Beweging	103	-59	170	-62	-19	335	208	-42	337	94	421

1.3. Leeftijdsstructuur

De bevolkingsleeftijd is in de eerste plaats opgedeeld in drie grote klassen, omdat ze verder ook een effect hebben op de economie en het socio-culturele en welzijnsleven. Grafiek 1.3.a. heeft betrekking op de min-18-jarigen.

Grafiek 1.3.a. Jongeren per gemeente 2016

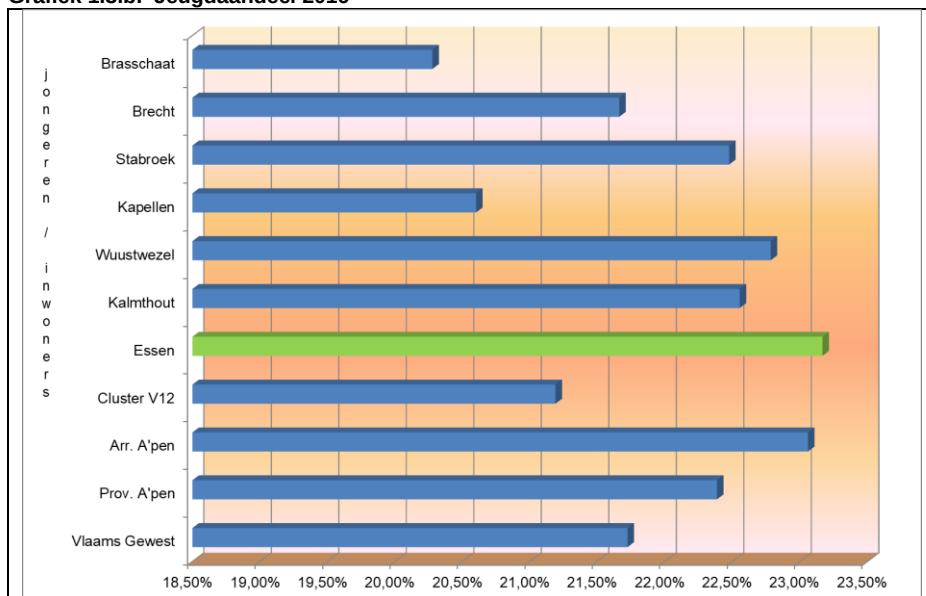
Grafiek 1.3.a. wijst uit dat Wuustwezel het hoogst aantal jongeren heeft. Dit is niet onlogisch. Wuustwezel telt het hoogste aantal inwoners en heeft een hoog natuurlijk aangroeisaldo. Kijken we naar de evoluties in tabel 1.3.a., dan zien we dat het aantal van de min-18-jarigen overal daalde, behalve in Stabroek en het arrondissement Antwerpen. Als het aandeel van de jeugd in de totale bevolking in 2005 aanzienlijk hoger ligt dan bij de andere entiteiten, is er sprake van een vorm van regularisatie. Als de vertrekbasis niet aanzienlijk verschilt, treedt er mogelijk een snellere ontgroening op.

Tabel 1.3.a. Evolutie jongeren

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	99,64	99,27	98,77	97,90	97,40	97,77
Prov. A'pen	100,00	99,67	99,39	99,30	98,99	98,97	99,56
Arr. A'pen	100,00	99,91	99,90	100,21	100,28	100,61	101,44
Cluster V12	100,00	98,36	96,91	95,25	93,40	92,02	91,90
Essen	100,00	97,36	95,62	93,89	92,71	91,20	91,67
Kalmthout	100,00	98,83	98,60	97,19	94,25	93,19	93,01
Wuustwezel	100,00	95,90	94,07	91,85	90,91	88,05	87,44
Kapellen	100,00	98,58	97,23	93,92	91,97	90,89	90,85
Stabroek	100,00	99,61	100,83	100,32	100,02	100,26	101,11
Brecht	100,00	97,59	95,24	92,65	88,90	86,54	86,85
Brasschaat	100,00	97,18	94,06	92,76	91,01	90,13	90,27

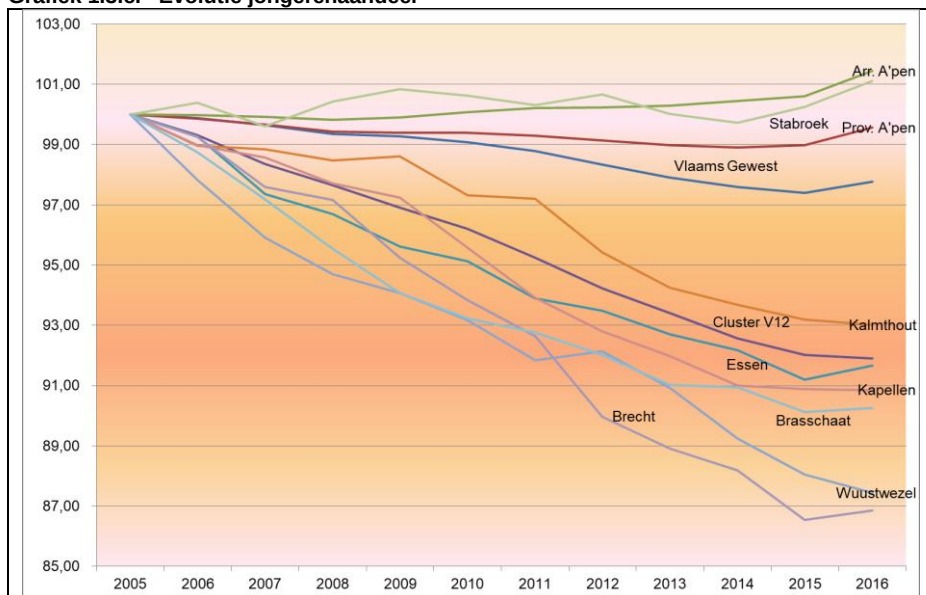
Daarom gaat Grafiek 1.3.b. een stap verder. Ze schetst het aandeel van de min-18-jarigen in de totale bevolking. Dat laat een vergelijking met andere entiteiten toe, in eerste instantie voor 2016.

Grafiek 1.3.b. Jeugdaandeel 2016

Grafiek 1.3.b. laat zien dat de gemeenten Essen en Wuustwezel duidelijk groener zijn voor wat de leeftijd betreft dan de andere vergelijkingseenheden. Dit ondanks de daling van het aantal jongeren de jongste 10 jaar. Het aandeel jongeren is economisch belangrijk. De groene druk op de gemeente (zie verder) bepaalt mee de afhankelijkheidsratio. Grafiek 1.3.c. schetst de evolutie van het jongerenaandeel op de gemeenten en vergelijkingsgroepen.

Grafiek 1.3.c. Evolutie jongerenaandeel

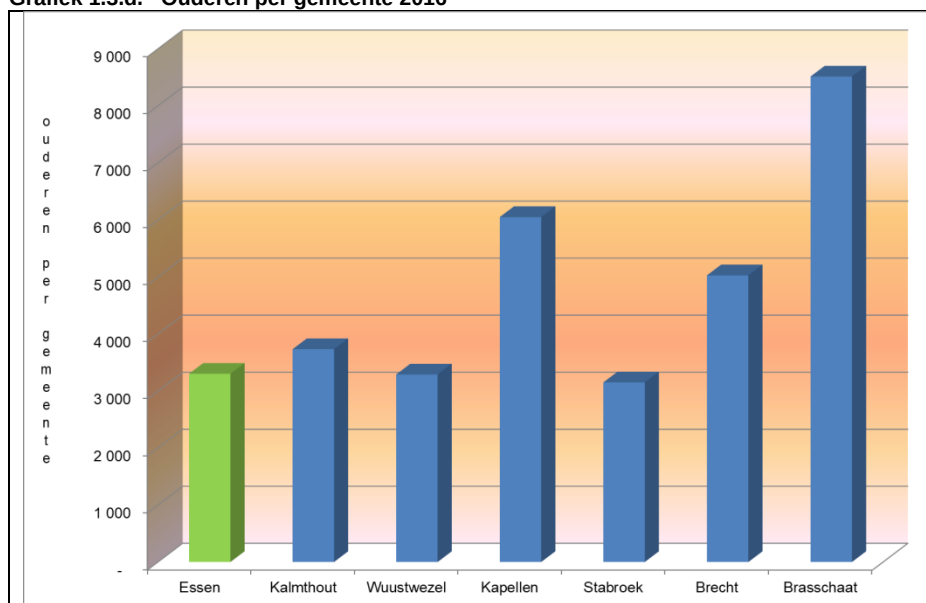

De evolutie van de voorbije 10 jaar bewijst dat vooral het arrondissement Antwerpen een aangroei van jongeren kent. Alle andere entiteiten tonen een daling. De gemeenten Essen en Wuustwezel kennen een grotere daling van het jongerenaandeel dan de rest.

Grafiek 1.3.d. geeft de aantallen weer van de bewoners op een leeftijd van 65 jaar of ouder. In tegenstelling tot bij de jongeren, vindt vooreerst een stijging plaats. Dit betekent dat het aantal

ouderen in de drie gemeenten op 10 jaar tijd toeneemt. Verder valt op dat Kalmthout het grootste aantal ouderen telt. Opmerkelijk, omdat Wuustwezel meer inwoners telt.

Grafiek 1.3.d. Ouderen per gemeente 2016

Op het vlak van evolutie vertoont Essen, net als de andere gemeente uit de vergelijkingsgroep, een heel andere trend dan de rest van Vlaanderen. De cluster en de gemeenten kennen een veel sterkere toename van ouderen ten opzichte van het beginpunt in 2005. In de veronderstelling dat de bevolking niet zou zijn gegroeid sinds 2005, betekent dit dat Essen sneller vergrijst dan de rest van Vlaanderen.

Een oorzaak van deze snellere vergrijzing vinden we terug in de inhaalbeweging. De gemeenten in de groep zijn, ten opzichte van Vlaanderen, gemeenten met een groot jongerenaandeel binnen de bevolking. De uitzonderingen hierop zijn Kapellen en Brasschaat, wat zich dan ook manifesteert in een tragere toename dan de overige gemeenten, ook al is de evolutie ook hier sneller dan in de rest van Vlaanderen. Als we de evolutie van Essen vergelijken met de evolutie binnen de cluster, dan zien we dat de Essense evolutie gelijkloopt met deze van de cluster.

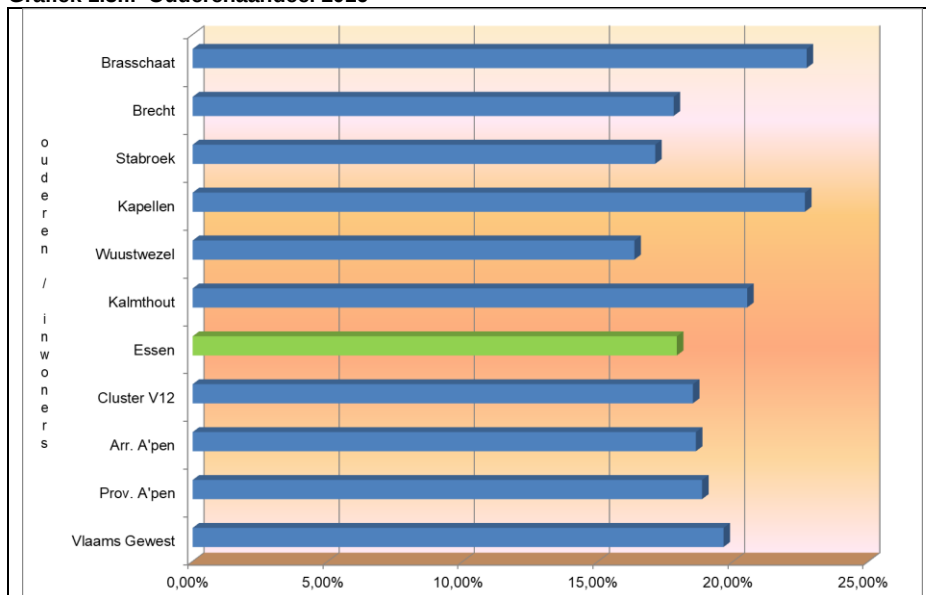
Tabel 1.3.e. Evolutie ouderen

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	101,44	103,96	107,40	111,83	115,98	117,86
Prov. A'pen	100,00	101,04	103,14	106,11	110,20	113,73	115,42
Arr. A'pen	100,00	100,38	101,63	103,73	107,00	109,35	110,41
Cluster V12	100,00	104,23	109,99	116,17	123,69	131,34	135,20
Essen	100,00	102,88	109,50	115,75	122,94	131,95	135,73
Kalmthout	100,00	103,33	108,10	113,43	121,33	127,25	130,90
Wuustwezel	100,00	105,28	111,77	117,31	125,10	136,95	142,32
Kapellen	100,00	103,85	109,42	114,82	119,82	123,66	124,64
Stabroek	100,00	104,40	111,40	118,73	129,90	143,76	149,01
Brecht	100,00	106,67	114,37	121,04	131,71	138,95	143,88
Brasschaat	100,00	103,74	107,58	112,61	118,49	123,15	125,84

Naast de jongeren is het interessant om ook het aandeel van de oudere bevolkingsgroep in het totaal van de bevolking onder de loep te nemen. Bij de vergelijking van het aandeel vallen vooral Kapellen en Brasschaat op. Deze twee gemeenten hebben een ouderenaandeel dat beduidend boven het Vlaams gemiddelde ligt. Wuustwezel, Essen en Stabroek blijken het kleinste aandeel ouderen te hebben binnen hun bevolking.

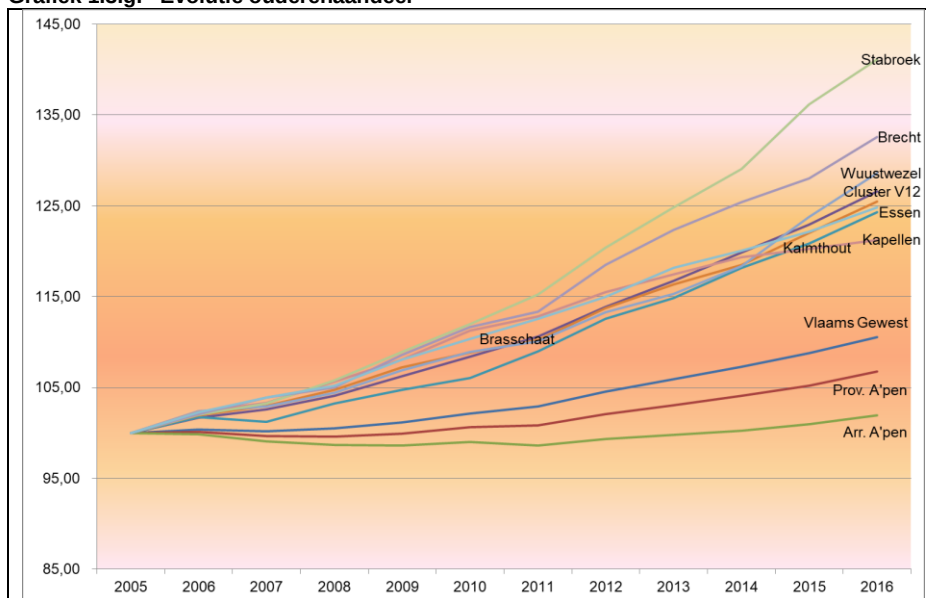
Ook het aandeel ouderen is economisch belangrijk. De grijze druk op de gemeente (zie verder) bepaalt mee de afhankelijkheidsratio.

Grafiek 1.3.f. Ouderenaandeel 2016

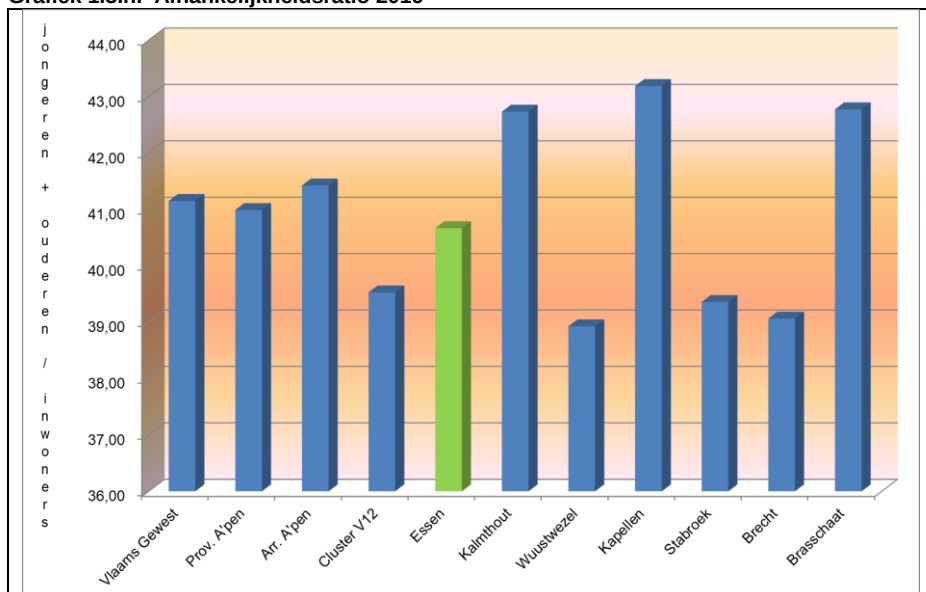

Grafiek 1.3.f. schetst de evolutie van het ouderenaandeel in de gemeenten en vergelijkingsgroepen. Grafiek 1.3.g. benadrukt nogmaals de snellere vergrijzing van onze gemeenten ten opzichte van de rest van Vlaanderen.

Grafiek 1.3.g. Evolutie ouderenaandeel

Als we het jongerenaandeel en het ouderenaandeel vergelijken met de totale bevolking, krijgen we een eerste zicht op afhankelijkheid. Uitgangspunt daarbij is dat de bevolking tussen 19 en 65 jaar in staat is om volledig onafhankelijk zelfstandig te leven. De andere leeftijden kunnen alleen leven dankzij de solidariteit, de tegenpool van de afhankelijkheid. We drukken dit uit in de afhankelijkheidsgraad.

Grafiek 1.3.h. Afhankelijkheidsratio 2016

In Essen duidt de afhankelijkheidsratio ten opzichte van Kalmthout, Kapellen en Brasschaat op een lagere afhankelijkheid van een deel van de Essense bevolking tegenover de totale Essense bevolking. Grafiek 1.3.h. geeft dit duidelijk weer. Ook ten opzichte van de grotere gehelen haalt Essen een lagere afhankelijkheidsratio. Ondanks deze relatief lage afhankelijkheidsratio, ligt ze wel hoger dan in Brecht, Stabroek en Wuustwezel. De leeftijdsstructuur van de bevolking heeft een grote invloed op de statistiek. De waarde van Essen ligt op 40,67. Dit betekent dat per 100 inwoners in Essen 40,67 mensen afhankelijk zijn (in hoofdzaak door hun leeftijd).

Tabel 1.3.i. Evolutie afhankelijkheidsratio

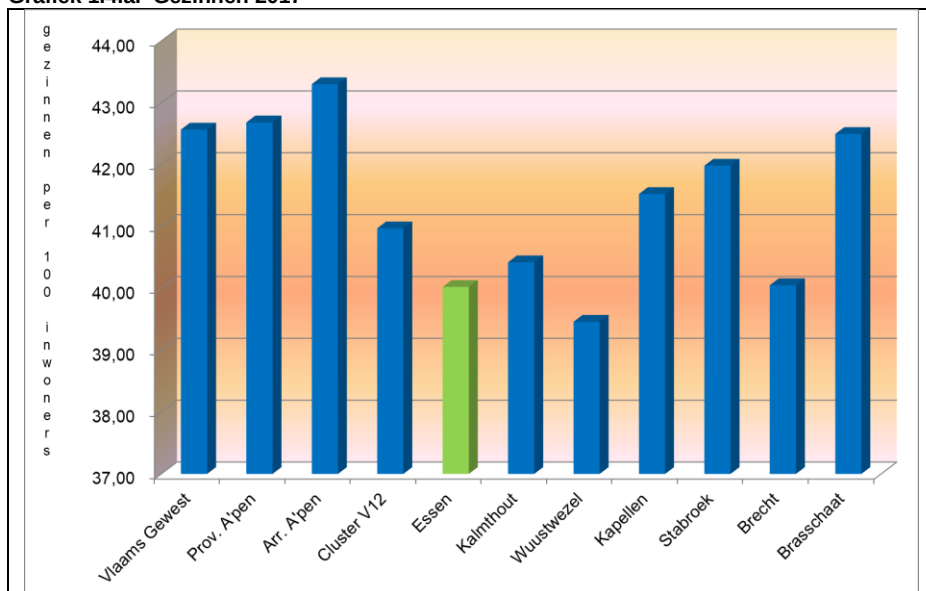
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	99,89	100,12	100,61	101,46	102,45	102,90
Prov. A'pen	100,00	99,65	99,62	99,97	100,77	101,70	102,10
Arr. A'pen	100,00	99,55	99,34	99,49	100,07	100,78	101,06
Cluster V12	100,00	100,01	100,54	101,22	102,46	104,02	104,90
Essen	100,00	98,77	98,94	99,37	100,74	101,95	102,47
Kalmthout	100,00	100,49	102,06	102,43	103,16	104,79	105,26
Wuustwezel	100,00	98,19	98,27	97,84	98,91	99,76	100,42
Kapellen	100,00	100,73	102,13	102,45	103,47	104,17	104,42
Stabroek	100,00	100,90	103,68	105,58	108,78	112,93	114,56
Brecht	100,00	99,79	99,92	99,88	100,61	101,06	101,82
Brasschaat	100,00	100,17	100,33	101,63	103,16	104,46	105,19

1.4. Gezinnen

Naast de pure inwonersaantallen is ook het aantal gezinnen een relevante parameter. Deze vergelijking geeft een indicatie van de grootte van de gezinnen. Dit kan belangrijk zijn in het kader van het woonvraagstuk of het leefloonrisico. Kleinere gezinnen hebben andere vragen naar de overheid toe dan grotere gezinnen.

Een eerste grafiek toont het gemiddeld aantal gezinnen. Dit krijg je door het aantal gezinnen te delen door het inwoneraantal en te vermenigvuldigen met 100. Deze werkwijze voorkomt scheeftrekkingen tussen de absolute waarden (de outliers) van de verschillende groepen. Een blik op de absolute waarden leert dat Essen 7.521 gezinnen telt in 2017. Per 100 inwoners komt dit neer op 40,02 gezinnen. In de vergelijkingsgroep telt alleen Kalmthout minder gezinnen dan Essen.

Grafiek 1.4.a. Gezinnen 2017

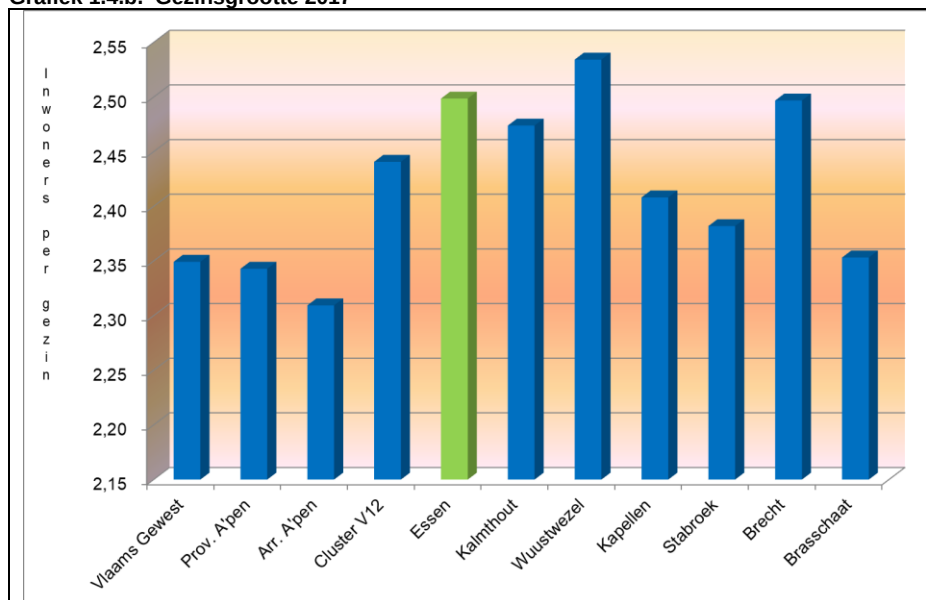
Essen telt minder gezinnen per 100 inwoners dan de anderen in de vergelijkingsgroep, met uitzondering van Wuustwezel en Brecht. Dit is een eerste indicatie van de gezinsgrootte. Daarnaast stelt de economische geografie dat jonge gezinnen (al dan niet koppels) die kleiner zijn in aantal leden per gezin, eerder in een stedelijke omgeving wonen dan buiten de stadsrand. De relatieve plattelandsschaal van Wuustwezel, Essen en Brecht kan dus ook een stuk van de verklaring zijn.

Tabel 1.4.a. Evolutie gezinnen

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	102,10	104,03	105,91	107,47	109,07
Prov. A'pen	100,00	101,72	103,74	105,75	107,48	108,89
Arr. A'pen	100,00	101,30	102,85	104,69	106,46	107,30
Cluster V12	100,00	103,83	106,26	108,52	110,41	112,61
Essen	100,00	103,63	107,94	110,66	111,60	114,90
Kalmthout	100,00	101,96	103,58	106,29	108,45	110,25
Wuustwezel	100,00	103,67	107,38	110,23	112,69	115,46
Kapellen	100,00	101,51	103,65	104,41	105,17	106,17
Stabroek	100,00	101,85	104,51	105,76	107,03	109,55
Brecht	100,00	104,37	107,84	110,50	112,52	114,56
Brasschaat	100,00	101,01	102,53	102,99	103,81	104,88

Grafiek 1.4.b(gezinsgrootte) is het spiegelbeeld van grafiek 1.4.a. Welke conclusie kunnen we trekken uit deze cijfers? Dezelfde als bij grafiek 1.4.a, namelijk dat Wuustwezel, Essen en Brecht de meest kroostrijke gezinnen tellen in verhouding tot hun aantal inwoners. Mogelijke oorzaken zijn hierboven aangehaald.

Grafiek 1.4.b. Gezinsgrootte 2017

Tabel 1.4.b. Evolutie gezinsgrootte

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	99,14	98,77	98,54	98,26	97,64	97,35
Prov. A'pen	100,00	99,70	99,52	99,52	99,50	99,14	99,24
Arr. A'pen	100,00	100,00	100,18	100,49	100,70	100,68	101,28
Cluster V12	100,00	97,84	97,40	96,78	95,95	94,75	93,79
Essen	100,00	98,05	96,84	95,98	95,95	94,99	94,33
Kalmthout	100,00	98,44	97,35	96,85	96,15	94,52	93,38
Wuustwezel	100,00	98,69	97,37	96,64	96,29	95,73	94,57
Kapellen	100,00	99,01	97,68	97,48	97,03	96,70	96,09
Stabroek	100,00	99,28	97,88	97,42	97,22	96,35	96,04
Brecht	100,00	98,39	97,63	96,66	95,65	94,60	94,06
Brasschaat	100,00	98,87	97,10	97,12	96,61	95,91	95,73

Uit tabel 1.4.b. blijkt dat de gezinsgrootte overal afneemt over de periode 2005-2017 met percentages die schommelen tussen 4 en 7 procent op 12 jaar. Enkel het arro Antwerpen lijkt hierop een uitzondering te vormen.

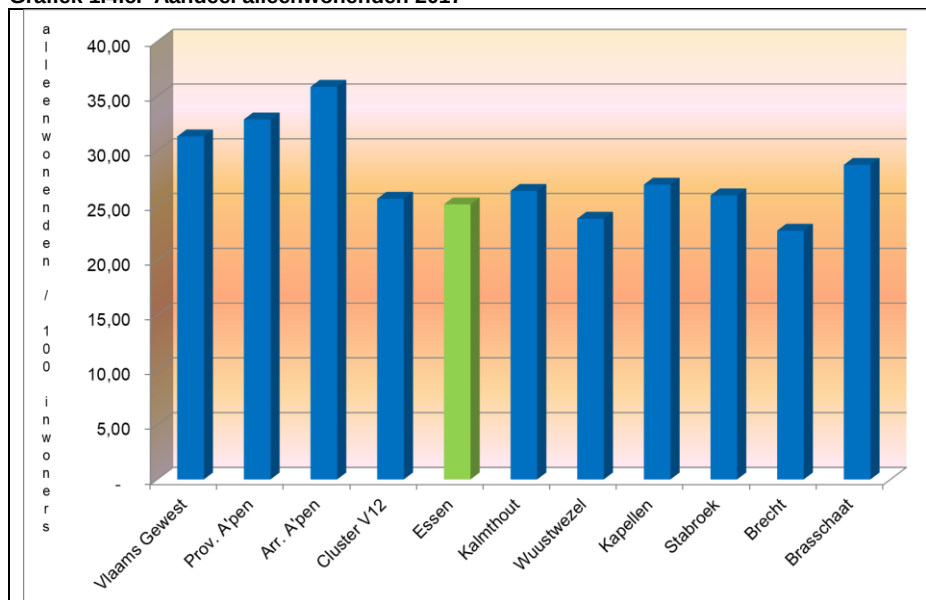
Vandaag zijn er verschillende vormen van gezinnen. Volgende grafieken en tabellen presenteren cijfers over alleenwonenden en eenoudergezinnen. De burgerlijke staat is hierbij niet van tel. Niet alle koppels hebben zich op één of andere manier geregistreerd.

Een eerste grafiek (grafiek 1.4.c) staat stil bij het aantal alleenwonenden. Een gezin definiëren we als alleenwonend als het gezin bestaat uit één persoon, zonder inwonende kinderen. Het gaat dus zowel om jongeren (net het huiselijk nest uitgevlogen) en ouderen (weduwen,...), als de leeftijden hiertussen. De leeftijd speelt geen rol bij de indeling naar alleenwonend of niet.

Uit de grafiek valt af te lezen dat een stad als Antwerpen alweer een invloed heeft. Essen, Brecht en Wuustwezel tellen het laagst aantal alleenwonende gezinnen ten opzichte van het totaal aantal

gezinnen. We merken dat vooral het arrondissement veel alleenwonenden telt, en dat Brasschaat en Kapellen iets meer alleenwonenden tellen dan Essen.

Grafiek 1.4.c. Aandeel alleenwonenden 2017

In absolute waarden zijn er 1.889 alleenwonenden in Essen. Dit aantal is het laagste van alle gemeenten in onze vergelijkingsgroep. Wuustwezel en Kalmthout kennen net iets meer dan 1.900 alleenwoners. De andere gemeenten zitten vlot boven 2.000 alleenwonenden gezinnen.

Wanneer we naar de evolutie in het aantal alleenwonende gezinnen kijken, merken we dat over heel Vlaanderen het aantal alleenwoners steeg op 12 jaar. De groei was het zwakst in het arrondissement. De oorzaak hiervoor is misschien te vinden in de al hoge startpositie. In dat geval bevestigt dit de druk van de stad naar het buitengebied. Brasschaat en Kapellen kennen ook relatief gezien een tragere aangroei (ondanks een groter aandeel dan Essen in 2017). De gemeenten die iets verder liggen (Essen, Brecht, Wuustwezel, Kalmthout) groeiden veel sterker. Misschien is ook hier een inhaalbeweging ingezet.

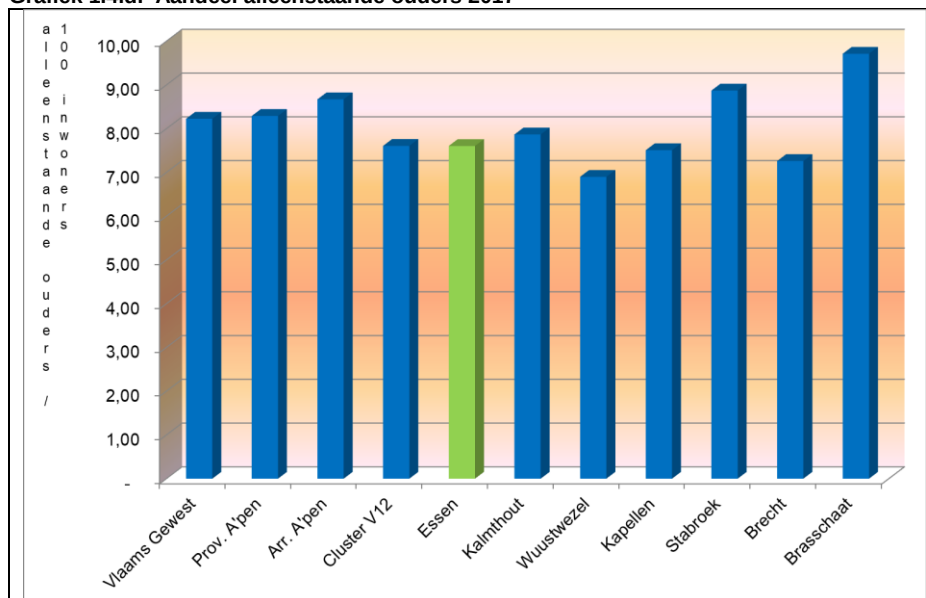
Tabel 1.4.c. Evolutie alleenwonenden

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100	104	107	110	114	117	120
Prov. A'pen	100	102	105	107	110	112	114
Arr. A'pen	100	101	103	105	107	108	107
Cluster V12	100	111	113	117	123	129	136
Essen	100	106	110	116	118	124	130
Kalmthout	100	106	112	115	122	128	137
Wuustwezel	100	104	111	116	119	122	131
Kapellen	100	104	111	111	114	116	118
Stabroek	100	103	113	116	116	124	127
Brecht	100	111	114	119	127	132	134
Brasschaat	100	102	109	108	111	112	112

Naast de alleenwonende gezinnen zijn er ook de alleenstaande ouders. Dit zijn de alleenwonenden met minstens één kind op hetzelfde adres. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat deze groep andere socio-economische wensen heeft dan de andere gezinnen. Binnen het aandeel van alleenstaande oudergezinnen vallen de hoge scores van Brasschaat (1.560 gezinnen) en Stabroek (689 gezinnen) op. Met hun score per 100 gezinnen halen ze een score die hoger ligt dan Vlaanderen. Essen telt 572

alleenstaande oudergezinnen ten opzichte van 7.521 gezinnen. Hiermee scoort Essen iets hoger dan Brecht en Wuustwezel.

Grafiek 1.4.d. Aandeel alleenstaande ouders 2017

Naast de waarden op een bepaald moment toont tabel 1.4.d. de evolutie van het aantal eenoudergezinnen. In het verleden nam het aantal eenoudergezinnen in Essen op 10 jaar tijd toe met 17 procent. Met deze evolutie scoort Essen lager dan de andere gemeenten. Enkel Kapellen scoort nog lager. Dit is opmerkelijk, omdat de Kapelse beginpositie in 2005 ook al lager was dan deze van Essen.

Wanneer we de evolutie naast de bevolkingsevolutie leggen, valt nog een tweede gegeven op: het aantal alleenstaande ouders nam op 10 jaar tijd toe met 17 procent, terwijl het aantal gezinnen op dezelfde periode met 15 procent steeg. Het aantal alleenstaande ouders nam dus sterker toe dan het aantal niet-alleenstaande ouders.

Tabel 1.4.d. Evolutie aandeel alleenstaande ouders

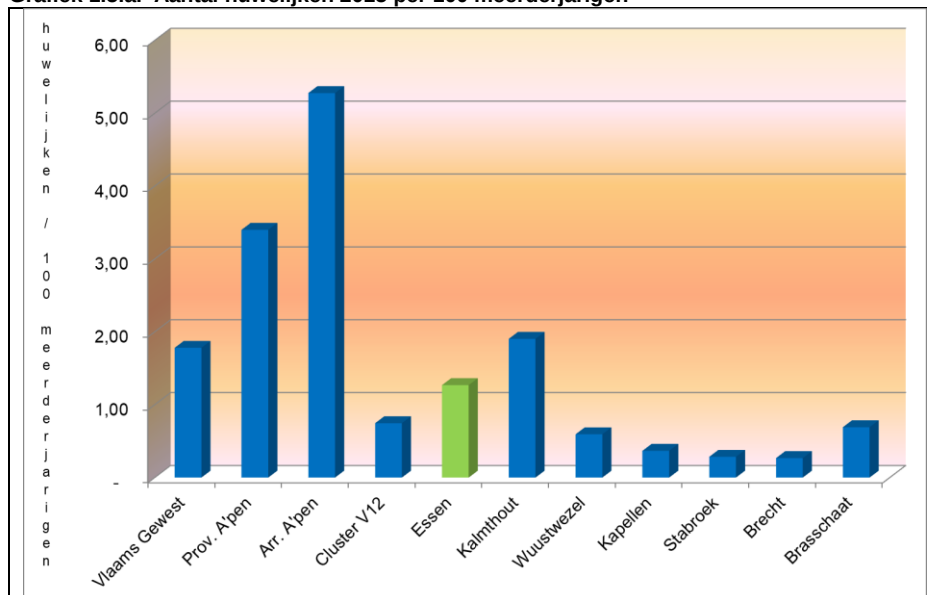
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100	104	105	108	111	113	115
Prov. A'pen	100	103	104	108	111	113	116
Arr. A'pen	100	103	104	107	111	113	115
Cluster V12	100	109	107	110	112	115	117
Essen	100	101	104	106	108	113	117
Kalmthout	100	101	104	109	111	117	122
Wuustwezel	100	108	107	111	121	121	120
Kapellen	100	106	103	105	107	111	112
Stabroek	100	107	110	104	111	121	129
Brecht	100	107	114	118	121	123	126
Brasschaat	100	102	106	106	110	112	119

1.5. Burgerlijke staat

Het hoofdstuk burgerlijke staat focust op de manier van samenleven. Waar vroeger bijna elke gezin bestond uit twee gehuwde partners, al dan niet met kinderen, is dit vandaag niet meer altijd het geval. Zelfs als het gezin bestaat uit twee partners, is het niet noodzakelijk zo dat er een huwelijk aan te pas is gekomen. Omdat een huwelijk een gevolg heeft op juridisch vlak en gebeurt met een officiële

registratie, kunnen we ook hier naar de evoluties kijken. De tegenhanger van de huwelijken, zijn de echtscheidingen. Ook hierover zijn er voldoende en goede cijfers. Ze worden meegenomen in de gemeente-analyse.

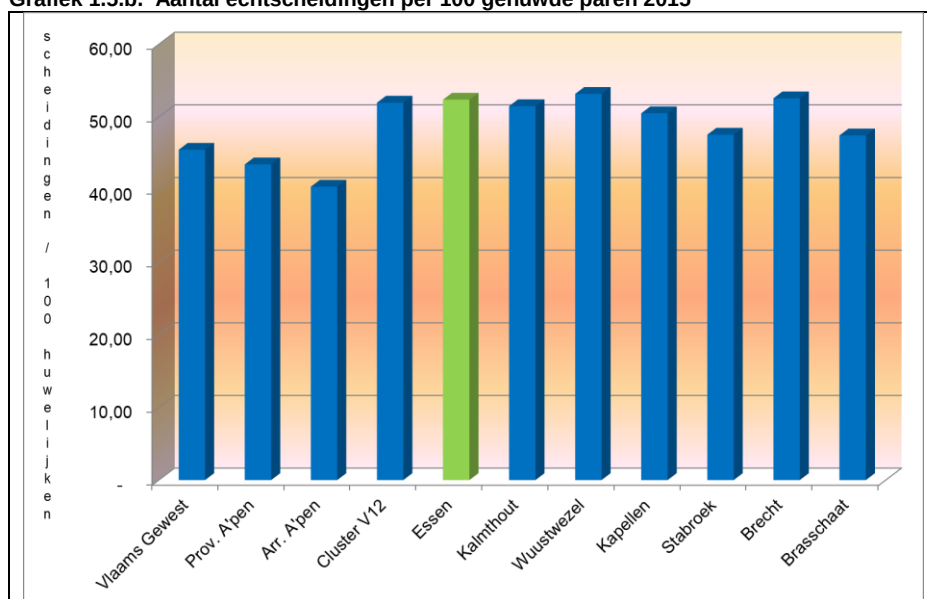
Grafiek 1.5.a. Aantal huwelijken 2015 per 100 meerderjarigen

Het aantal huwelijken relateren we aan het aantal meerderjarigen (je kan zonder toestemming pas huwen na de leeftijd van 18 jaar). Vooral het arrondissement Antwerpen steekt erboven uit met 5,28 huwelijken per 100 inwoners. Essen (1,27) en Kalmthout (1,90) kennen meer huwelijken per 100 inwoners dan de overige gemeenten.

Grafiek 1.5.b. geeft het aantal echtscheidingen weer ten opzichte van het aantal gehuwde paren. Essen en Brecht scoren relatief laag in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 1.5.b. Aantal echtscheidingen per 100 gehuwde paren 2015

Tot slot is er nog de evolutie van het aantal huwelijken, het aantal gezinnen, het aantal gehuwde paren en het aantal echtscheidingen.

Opvallend hierbij is de evolutie van het aantal huwelijken in Essen. Wuustwezel lijkt de uitzondering met een toename. In de grotere gehelen kunnen we zeggen dat het aantal huwelijken gelijk blijft. In de resterende gemeenten van de vergelijkingsgroep daalt het aantal huwelijken. Essen spant de kroon. Op 10 jaar tijd daalt in Essen het aantal huwelijken met 35 procent. Alleen Brecht tekent een gelijkaardig resultaat op.

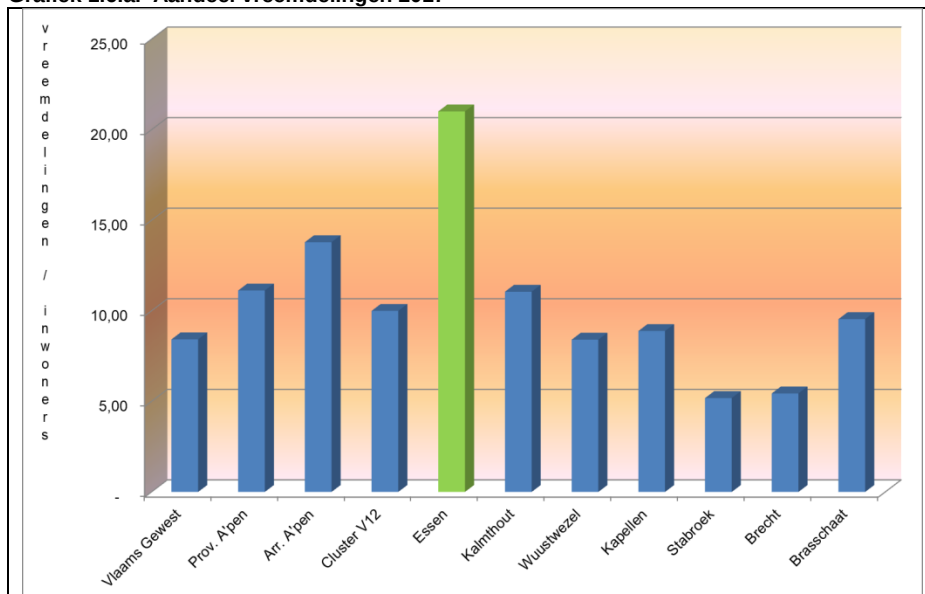
Tabel 1.5.a. Evolutie huwelijken en echtscheidingen

		2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	Gezinnen	100,00	102,10	104,03	105,91	107,47	109,07
	Gehuwde paren	100,00	98,65	97,96	97,04	96,25	95,05
	Huwelijken	100,00	107,52	103,48	100,38	93,13	101,65
	Echtscheidingen	100,00	93,53	97,41	84,52	75,16	76,40
Prov. A'pen	Gezinnen	100,00	101,72	103,74	105,75	107,48	108,89
	Gehuwde paren	100,00	98,96	98,44	97,52	96,96	95,82
	Huwelijken	100,00	108,16	104,43	100,64	93,86	103,20
	Echtscheidingen	100,00	93,84	96,08	84,18	77,59	74,31
Arr. A'pen	Gezinnen	100,00	101,30	102,85	104,69	106,46	107,30
	Gehuwde paren	100,00	98,86	98,38	97,20	96,70	95,33
	Huwelijken	100,00	108,30	104,36	100,31	93,58	102,57
	Echtscheidingen	100,00	96,04	94,30	85,65	77,99	75,01
Cluster V12	Gezinnen	100,00	103,83	106,26	108,52	110,41	112,61
	Gehuwde paren	100,00	98,73	99,59	99,28	98,62	97,70
	Huwelijken	100,00	108,39	101,07	97,21	92,19	99,33
	Echtscheidingen	100,00	96,91	103,26	91,45	85,02	83,55
Essen	Gezinnen	100,00	103,63	107,94	110,66	111,60	114,90
	Gehuwde paren	100,00	101,04	103,85	104,09	102,65	102,81
	Huwelijken	100,00	84,48	73,65	66,79	77,26	65,70
	Echtscheidingen	100,00	121,43	117,86	103,57	89,29	92,86
Kalmthout	Gezinnen	100,00	101,96	103,58	106,29	108,45	110,25
	Gehuwde paren	100,00	98,98	97,83	96,98	97,35	96,11
	Huwelijken	100,00	97,36	100,00	94,72	94,39	89,44
	Echtscheidingen	100,00	58,33	91,67	86,11	102,78	83,33
Wuustwezel	Gezinnen	100,00	103,67	107,38	110,23	112,69	115,46
	Gehuwde paren	100,00	100,86	102,21	102,02	101,97	102,91
	Huwelijken	100,00	136,11	127,78	108,33	97,22	129,17
	Echtscheidingen	100,00	107,69	107,69	92,31	89,74	94,87
Kapellen	Gezinnen	100,00	101,51	103,65	104,41	105,17	106,17
	Gehuwde paren	100,00	98,65	97,25	96,26	94,86	93,04
	Huwelijken	100,00	94,74	100,00	86,32	76,84	82,11
	Echtscheidingen	100,00	90,38	109,62	103,85	92,31	84,62
Stabroek	Gezinnen	100,00	101,85	104,51	105,76	107,03	109,55
	Gehuwde paren	100,00	98,74	97,60	96,92	95,30	93,91
	Huwelijken	100,00	77,97	61,02	79,66	77,97	69,49
	Echtscheidingen	100,00	96,08	82,35	66,67	82,35	74,51
Brecht	Gezinnen	100,00	104,37	107,84	110,50	112,52	114,56
	Gehuwde paren	100,00	100,07	101,56	101,06	101,14	99,98
	Huwelijken	100,00	113,33	95,56	74,44	73,33	66,67
	Echtscheidingen	100,00	93,18	104,55	104,55	88,64	93,18
Brasschaat	Gezinnen	100,00	101,01	102,53	102,99	103,81	104,88
	Gehuwde paren	100,00	98,64	96,23	94,82	93,60	92,62
	Huwelijken	100,00	113,15	102,82	85,92	88,73	97,65
	Echtscheidingen	100,00	98,78	114,63	95,12	84,15	84,15

1.6. Niet-Belgen

Hoofdstuk 1.6. bekijkt de nationaliteiten van de inwoners van de verschillende gemeenten, en Vlaanderen bij uitbreiding. Iemand die geen Belg is, catalogeren we als vreemdeling. We beseffen hierbij heel goed dat we andere EU-burgers ook als vreemdelingen zien. Over de graad van integratie zijn er geen objectieve gegevens.

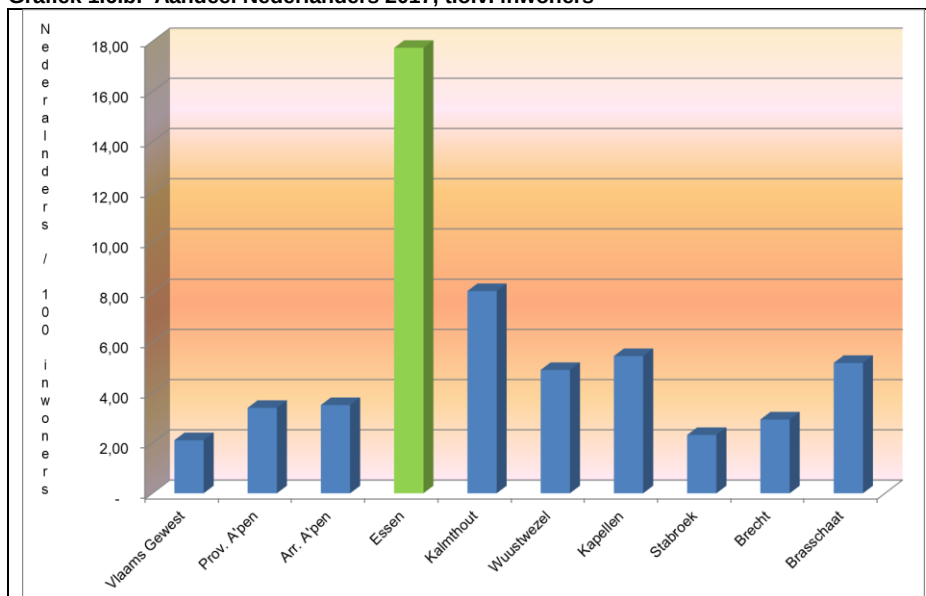
Grafiek 1.6.a. Aandeel vreemdelingen 2017

Het aandeel van niet-Belgen in Essen torent ver boven de andere eenheden uit. Met een aandeel van 21,01% van de bevolking kent Essen heel veel vreemdelingen. Zeker als we zien dat het arrondissement Antwerpen slechts een score haalt van 13,96 procent (inclusief Essen en de stad Antwerpen). De andere grensgemeenten uit onze vergelijkingsgroep (Wuustwezel en Stabroek) tellen heel wat lagere percentages met respectievelijk 8,55 procent en 5,21 procent. De aanwezigheid van een goede treinverbinding naar Roosendaal en de rest van Nederland en het feit dat Essen vier Nederlandse buurgemeenten heeft, is niet vreemd aan de hoge score.

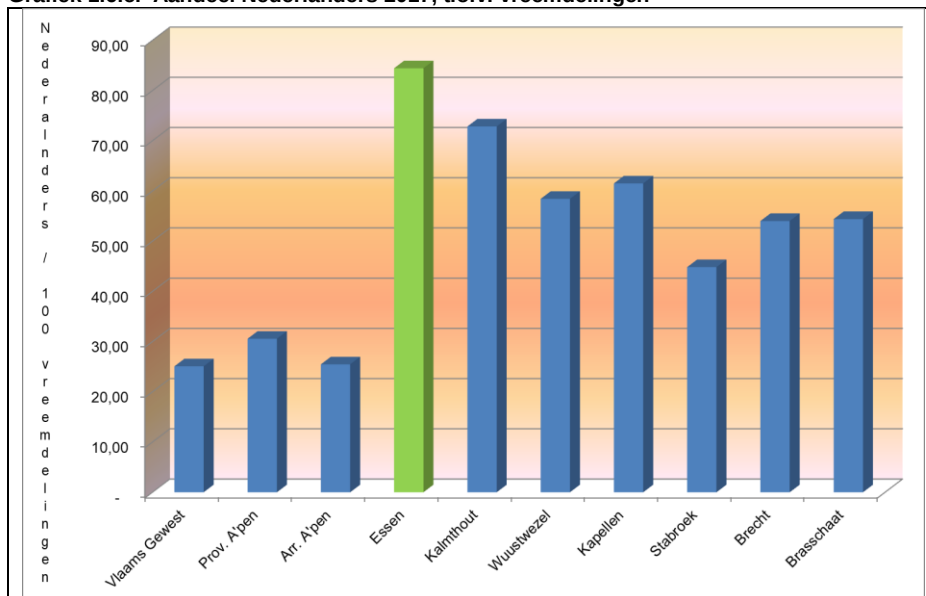
Bekijken we het aantal vreemdelingen in 2017 iets meer in detail, dan tellen we voor Essen 3.334 Nederlanders. Dit betekent dat de Essense bevolking voor 17,74 procent uit Nederlanders bestaat. Dit percentage is zeer hoog. Zeker als we in grafiek 1.6.b. dit percentage vergelijken met de omringende gemeenten. Essen telt beduidend meer Nederlanders dan de andere gemeenten.

Grafiek 1.6.b. Aandeel Nederlanders 2017, t.o.v. inwoners

Het aantal Nederlanders in Essen kan hoog zijn, maar het aandeel ten opzichte van de vreemdelingen hoeft daarom niet hoger te zijn. Als het aandeel Nederlanders in Essen ten opzichte van het totaal aantal vreemdelingen niet hoger ligt, dan is Essen geen uitzonderlijke gemeente. Ligt het aandeel wel beduidend hoger, dan duidt dit op een migratiegolf vanuit het noorden. Grafiek 1.6.c. geeft het aandeel Nederlanders weer ten opzichte van het aantal vreemdelingen.

Grafiek 1.6.c. Aandeel Nederlanders 2017, t.o.v. vreemdelingen

Grafiek 1.6.c. duidt aan dat de hele regio een hoog percentage Nederlanders binnen de vreemdelingenpopulatie telt. Op het eerste gezicht speelt spoorlijn 12 hier een rol in. Essen, Kalmthout en Kapellen spannen de kroon. De hele regio scoort hoger dan Vlaanderen, de provincie of het arrondissement. Essen heeft de koppositie met haar aandeel van 84 procent Nederlanders ten opzichte van de vreemdelingen in 2015.

Tabel 1.6.a. Evolutie aandeel vreemdelingen

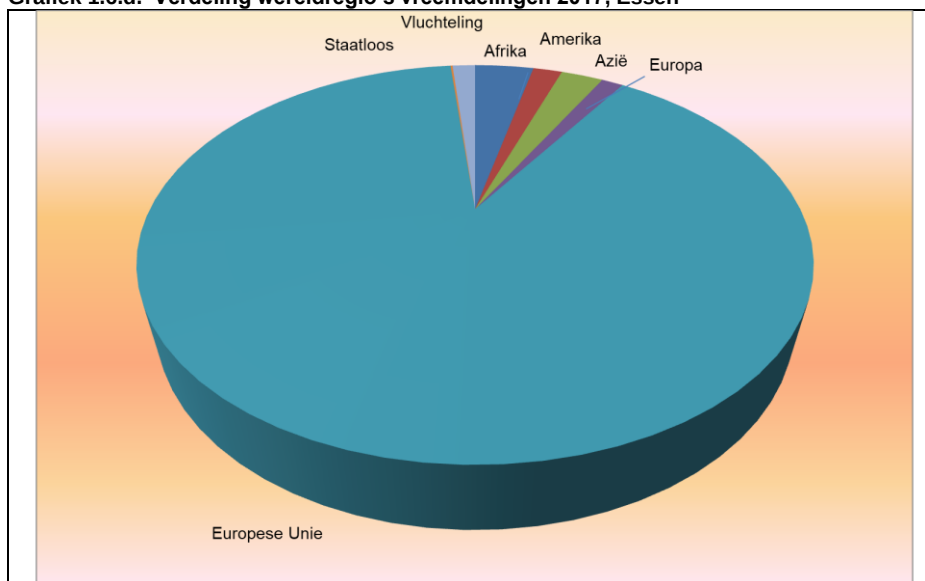
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100	112	127	144	157	170	185
Prov. A'pen	100	113	131	149	165	176	188
Arr. A'pen	100	114	131	150	167	176	185
Cluster V12	100	110	122	130	134	137	144
Essen	100	111	125	133	132	136	141
Kalmthout	100	105	107	109	112	112	114
Wuustwezel	100	109	123	137	143	149	165
Kapellen	100	103	106	106	107	108	110
Stabroek	100	107	112	114	132	149	184
Brecht	100	106	118	126	125	131	147
Brasschaat	100	104	111	114	114	120	125

Hoewel Essen veel vreemdelingen kent onder haar bewoners, blijkt de evolutie nog altijd toe te nemen. Op 12 jaar tijd nam het aantal vreemdelingen in Essen toe met maar liefst 41 procent. Kijken we naar de grotere gehelen, dan merken we een nog sterkere toename van het aandeel vreemdelingen. Vermoedelijk heeft de stad Antwerpen een zekere mate van aantrekking, bijvoorbeeld op vluchtelingen.

Als Essen in 2017 nog zo sterk boven de anderen uitsteekt, wil dit zeggen dat de vertrekbasis (2005) voor Essen al veel hoger lag. Dit is effectief zo. In 2005 telde Essen al een aandeel van vreemdelingen a rato van 16,63 procent. Kalmthout nam in 2005 een tweede plaats in met 10,32 procent. Het arrondissement Antwerpen telde toen 8,15 procent vreemdelingen, goed voor een vierde plek. In 2017 bezet het arrondissement een tweede plek met 13,79 procent. De rol van een stad als Antwerpen valt ook hier niet te ontkennen.

Essen telt vooral vreemdelingen van EU-oorsprong. In 2017 had maar liefst 82,76 procent van de Essense vreemdelingen de Nederlandse nationaliteit. Dit is massaal veel. Waarschijnlijk is Essen door zijn geografische ligging en bereikbaarheid vanuit Nederland compleet anders dan de andere gemeenten.

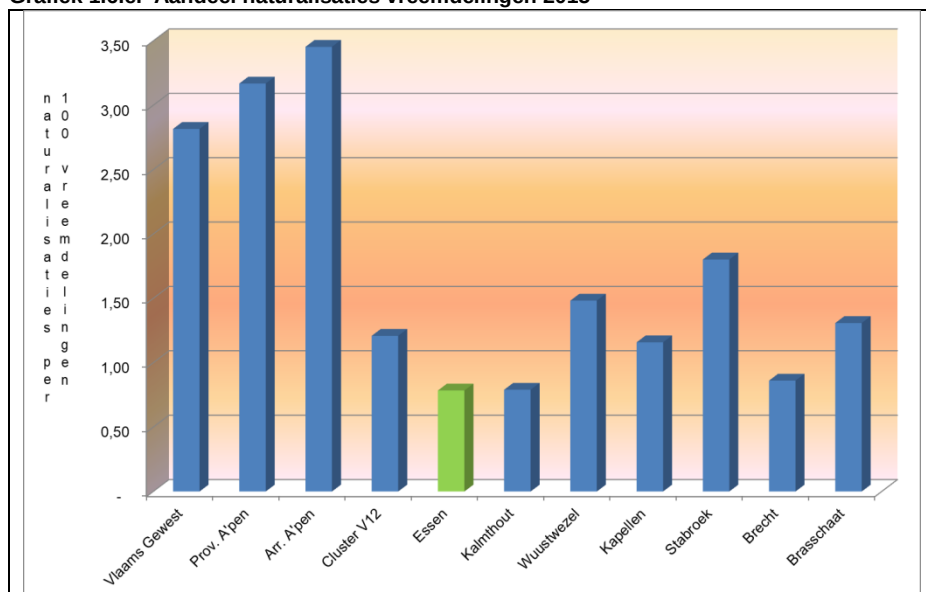
Grafiek 1.6.d. Verdeling wereldregio's vreemdelingen 2017, Essen

Ten opzichte van 2010 is het aandeel van de Nederlanders in het aantal vreemdelingen wel gedaald. In 2010 maakten de Nederlanders nog voor 91,80 procent deel uit van de vreemdelingenpopulatie in Essen. Het aandeel van Afrikanen is in dezelfde periode met een vergelijkbaar aandeel toegenomen.

Een vreemdeling kan ook een procedure starten om Belg te worden. Deze naturalisatieprocedures hebben we voor 2015 in een grafiek gegoten. Hieruit blijkt dat vooral de grotere gehelen te maken krijgen met naturalisaties. Ten opzichte van het aantal vreemdelingen scoort Essen heel laag. Het arrondissement Antwerpen, dat een veel heterogenere nationaliteitsverspreiding kent, registreert veel meer naturalisaties dan Essen. Dit betekent dat de Nederlanders in Essen vasthouden aan hun Nederlandse nationaliteit. Andere nationaliteiten in de andere gemeenten lijken eerder geneigd om hun nationaliteit op te geven voor de Belgische nationaliteit.

Grafiek 1.6.e. Aandeel naturalisaties vreemdelingen 2015

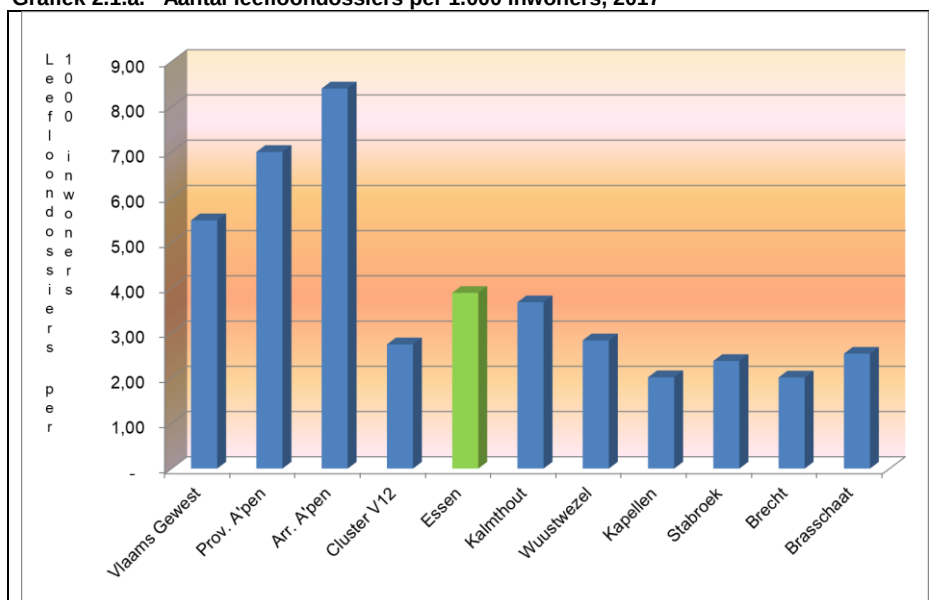

2. Sociaal leven

2.1. Leefloon

Een kenmerk van de sociale omgeving waarmee de lokale overheid te maken krijgt, is het leefloon. Het leefloon is een vervangingsinkomen voor personen die geen ander inkomen hebben (arbeidsinkomen, vervangingsinkomen, werkloosheidsvergoeding...) Het leefloon is als het ware een laatste strohalm. Tegelijk is ditzelfde leefloon een eerste opstap naar een 'gewoon' leven in de gemeenschap. De gemeente brengt zo het aantal leefloontrekkingen in kaart op het gebied van sociale achterstellingen.

Grafiek 2.1.a. Aantal leefloondossiers per 1.000 inwoners, 2017

Grafiek 2.1.a. wijst uit dat Essen meer leeflonen uitkeert per 1.000 inwoners in vergelijking met de andere gemeenten. Hoewel Essen het hoogste aantal heeft, is het relatieve aandeel beperkt ten opzichte van het aantal inwoners in de gemeente. Essen telt in 2017 per 1.000 inwoners 3,88 leefloontrekkers. De omringende gemeente scoren weliswaar lager dan Essen (Kalmthout 3,68 per 1.000 inwoners en Wuustwezel 2,83 per 1.000 inwoners). Ten opzichte van de grote gehelen van Vlaanderen, de provincie en het arrondissement valt de waarde voor de individuele gemeenten in het niets. Ten opzichte van de gemeentecuster (2,75 per 1.000 inwoners) scoort Essen ook hoger.

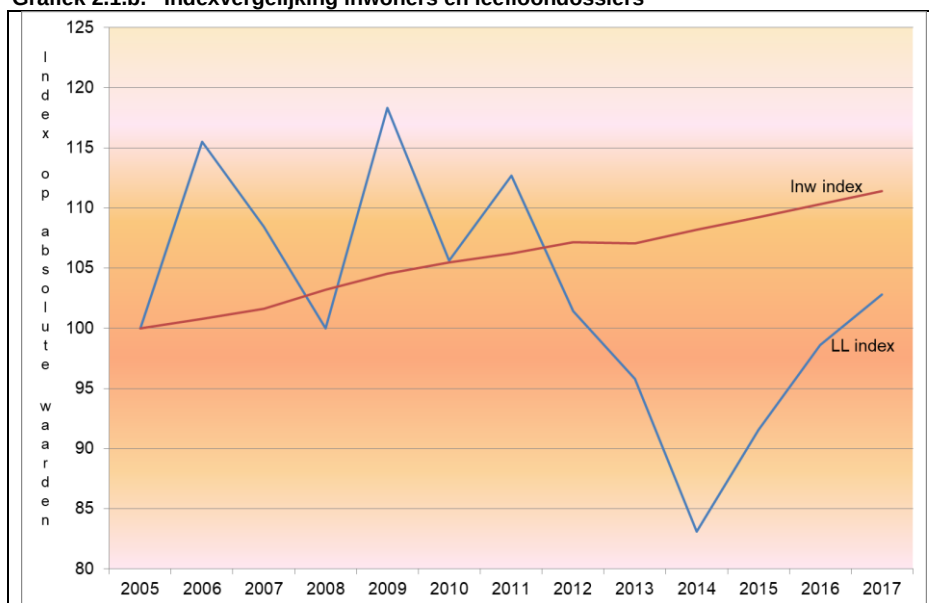
In de Vlaamse rangschikking komt Essen uit op een gedeelde 72ste plaats in 2017. Kalmthout telde in 2017 bijna evenveel leefloondossiers als Essen. Met 68 dossiers haalde Kalmthout een ratio van 3,68 dossiers per 1.000 inwoners. Dit is opmerkelijk, omdat Kalmthout in het verleden een stuk beter scoorde (minder dossiers per 1.000 inwoners) dan Essen. Uit tabel 2.1.a. valt op te merken dat Kalmthout de afgelopen 12 jaar een toename kende in het aantal dossiers per 1.000 inwoners (toename van 28 procent) in vergelijking met Essen (bijna stabiel met een toename van slechts 3 procent).

Tabel 2.1.a. Evolutie aantal leefloondossiers

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100	103	110	117	110	121	164
Prov. A'pen	100	100	101	106	102	118	166
Arr. A'pen	100	101	103	105	98	111	157
Cluster V12	100	109	120	132	130	147	189
Essen	100	108	118	113	96	92	103
Kalmthout	100	125	100	85	81	113	128
Wuustwezel	100	105	120	132	107	107	104
Kapellen	100	109	85	76	85	121	164
Stabroek	100	107	129	164	186	229	314
Brecht	100	78	112	117	66	102	141
Brasschaat	100	102	87	76	81	79	83

Binnen de volledige vergelijkingsgroep liet alleen Brasschaat een daling optekenen in het aantal leefloondossiers. Alle andere gehelen namen sterker toe dan de gemeente Essen. Vergeleken met de andere gemeenten wordt het Essens leefloonvraagstuk dus kleiner. Dit neemt niet weg dat het aantal leefloondossiers wel blijft toenemen. Wuustwezel (dat in absolute waarden met 2,83 leefloondossiers per 1.000 inwoners beter scoort dan Essen) kende de afgelopen 12 jaar een evolutie die vergelijkbaar is met deze in Essen.

De evolutie in het aandeel van leefloondossiers (tabel 2.1.a. geeft absolute waarden aan) hangt natuurlijk ook af van het aantal inwoners en de groei daarin. Grafiek 2.1.b. geeft in indexwaarden de evolutie weer van zowel het inwoneraantal in Essen als het aantal leefloondossiers.

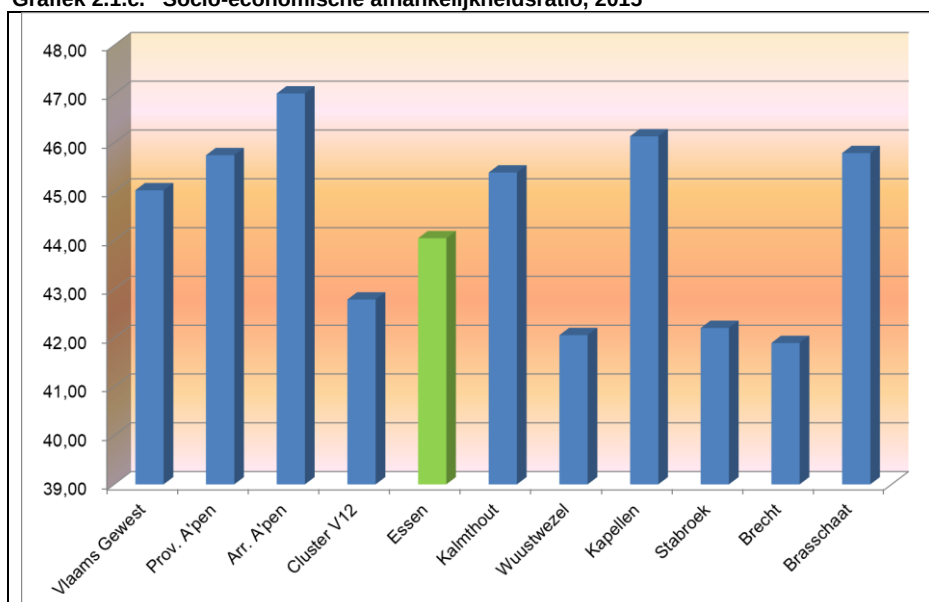
Grafiek 2.1.b. Indexvergelijking inwoners en leefloondossiers

In grafiek 2.1.b. valt duidelijk op dat het aantal inwoners in Essen constant toeneemt. Het aantal leefloondossiers daarentegen kent een heel ander verloop. Door deze twee waarden op een rij te zetten, zien we dat de nieuwe inwoners van Essen gedurende de afgelopen 12 jaar niet direct nieuwe steuntrekkers waren. Sinds 2014 keert de grafiek van de leefloonindex. De opening van nieuwe sociale woningen is daar misschien niet vreemd aan. Daarnaast is de werkloosheidsreglementering voor schoolverlaters gewijzigd in 2015. Dit had een direct effect op het aantal leefloonaanvragen. Vanaf 2015 spelen ook het aantal erkende asielzoekers die in onze gemeente verblijven een grote rol.

Iemand die een leefloon ontvangt, is afhankelijk van de solidariteit van derden. In die mate verzwaart hij/zij de afhankelijkheidsratio van de gemeente. Ook al is het effect misschien klein (het gaat om weinig mensen), loont het toch de moeite om deze berekening te maken. Nadat we de afhankelijkheidsratio en de economische afhankelijkheidsratio (zie hoofdstuk 5.3.) becijferden, berekenden we hier de socio-economische afhankelijkheidsratio. De socio-economische afhankelijkheid zien we als de verhouding van het aantal jongeren (< 18 jaar), ouderen (> 65 jaar), werklozen en leefloonbegünstigden ten opzichte van het aantal inwoners.

Hoewel Essen met socio-economische afhankelijkheidsratio hoger scoort dan Wuustwezel, Stabroek en Brecht, moet in Essen in 2015 slechts 44 procent van de bevolking een beroep doen op een vorm van solidariteit. In Kalmthout, Kapellen en Brasschaat ligt dit cijfer hoger. Dat maakt dat vooral de oudere bevolking bepalend is voor de afhankelijkheidsratio.

Grafiek 2.1.c. Socio-economische afhankelijkheidsratio, 2015

2.2. Kansarmoede

Als mensen beperkt worden in hun kansen om voldoende deel te hebben in maatschappelijk hooggewaardeerde goederen (onderwijs, arbeid, huisvesting), dan zeggen we dat deze mensen in kansarmoede leven. Mensen in kansarmoede hebben niet eenmalig een tekort. Het tekort is een duurzame toestand. De beperking kan een financiële, materiële of immateriële oorzaak hebben. Om kansarmoede te meten, stelt Kind en Gezin sinds 2006 de kansarmoede-index samen. Kind en Gezin meet zes indicatoren. Als een gezin zwak scoort op drie indicatoren, stelt Kind en Gezin dat het gezin in kansarmoede leeft. De zes indicatoren zijn het maandelijks inkomen, de opleiding van de ouders, het stimulatie-niveau van de kinderen, de arbeidssituatie, de huisvesting en de gezondheid.

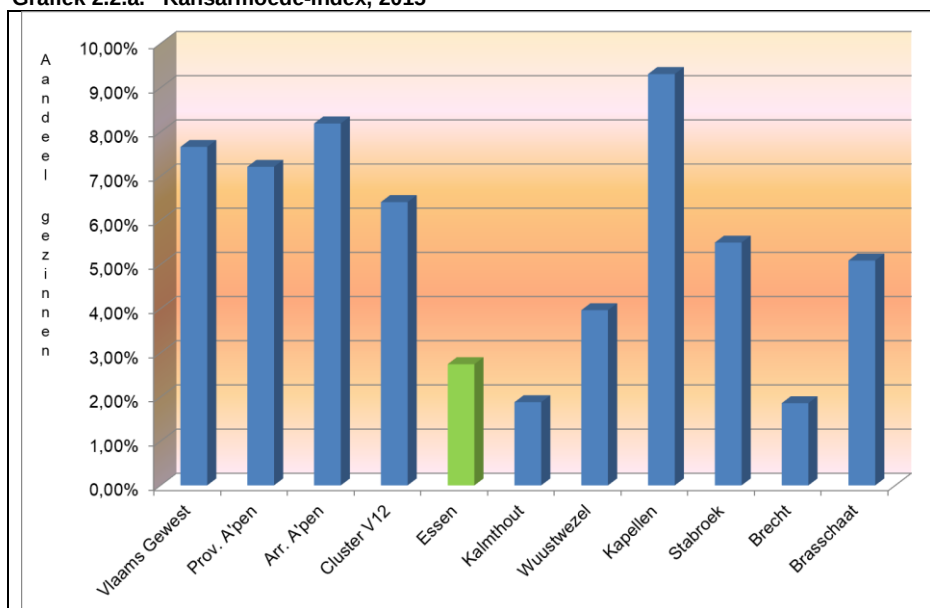
Kind en Gezin berekent de kansarmoede-index voor het Vlaamse Gewest voor jaar X als volgt: het aantal kinderen geboren in jaar X, X-1 en X-2 in een gezin dat leeft in kansarmoede en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X, gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in die 3 jaar en dat in het Vlaamse Gewest woont op 31 december van het jaar X (in percentage).

Grafiek 2.2.a. presenteert de kansarmoede-index van Kind en Gezin. We merken in de eerste plaats een tegenstelling op met het aantal leefloondossiers. Waar Essen bij de leeflonen het hoogste aantal haalde, geeft de kansarmoede-index een heel ander beeld. Ook het resultaat van Kapellen springt

erruit. Kapellen telt minder leefloondossiers per 1.000 inwoners dan Essen, maar de score in de kansarmoede-index ligt hoger dan Essen. We kunnen ons hierbij de vraag stellen of een leefloon mee bijdraagt tot een stap uit de kansarmoede.

Ook de grotere gehelen scoren hoger dan de gemeenten (behalve Kapellen). Omdat ook hier het arrondissement Antwerpen het hoogst scoort, vermoeden we ook hier de invloed van de stad Antwerpen. Op individueel niveau scoren Brasschaat en Stabroek hoger dan de andere gemeenten. Waarschijnlijk laat de Antwerpse invloed zich gelden in haar rand (Kapellen, Brasschaat en Stabroek).

Grafiek 2.2.a. Kansarmoede-index, 2015

Tabel 2.2.a. Evolutie kansarmoede-index

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vlaams Gewest	100	109	120	127	140	161	172	184	187	206
Prov. A'pen	100	106	110	109	119	141	155	168	175	201
Arr. A'pen	100	109	115	114	119	140	157	181	190	209
Cluster V12	100	111	117	116	134	159	167	164	159	179
Essen	100	114	92	96	55	77	74	119	70	128
Kalmthout	100	103	89	86	82	158	178	148	148	122
Wuustwezel	100	82	103	132	127	289	281	340	267	240
Kapellen	100	61	58	70	71	89	69	85	119	129
Stabroek	100	89	98	76	71	96	112	124	103	138
Brecht	100	71	78	125	173	210	160	196	144	119
Brasschaat	100	119	113	133	116	138	158	174	161	177

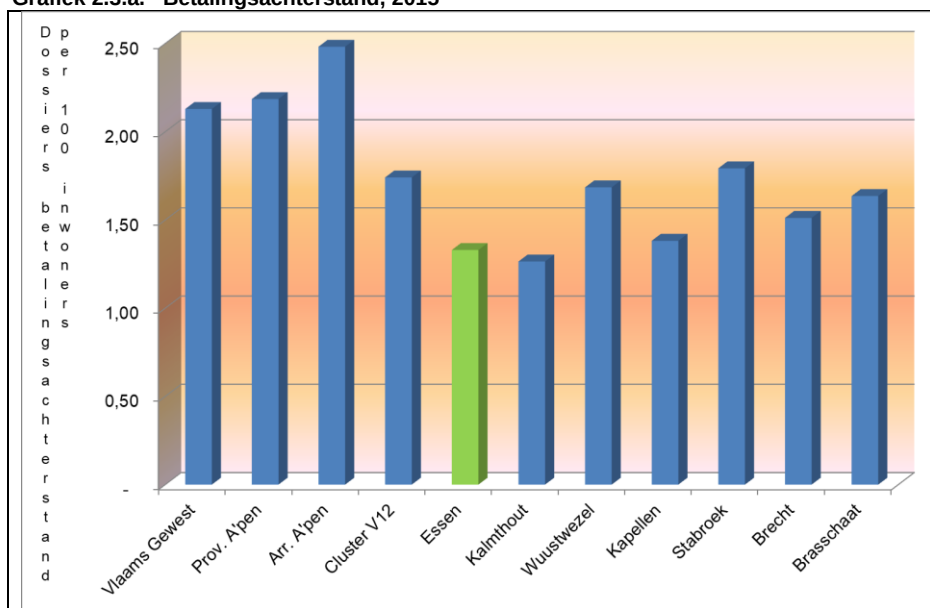
De evolutie van de index in Essen is opmerkelijk. De kansarmoede-index daalt tussen 2006 en 2012. Dan springt 2013 er plots uit om in 2014 terug te vallen op de trend van de voorgaande jaren. In 2015 is er plots een heel grote toename ten opzichte van 2006. Deze laatste evolutie loopt overigens gelijk met de leefloonevolutie.

Wat de evolutie van de kansarme gezinnen betreft, valt op dat er heel grote verschillen zijn. De grote gehelen kennen op 9 jaar tijd een verdubbeling van het aantal kansarme gezinnen, waarschijnlijk onder invloed van steden zoals Antwerpen. Daarnaast zien we een opvallend resultaat van Wuustwezel. De index in Wuustwezel steeg op 9 jaar tijd met maar liefst 140 procent.

2.3. Betalingsachterstand

Een vrij recent fenomeen is de sterk toegenomen schuldenproblematiek. De mentaliteit bij het aangaan van schulden is in 20 jaar tijd sterk veranderd. Schulden moeten natuurlijk terugbetaald worden, en daar wringt vaak het schoentje. Daarom focust deze alinea op de betalingsachterstand. Het gaat hier niet alleen om bancaire schulden, maar ook om afbetalingsplannen bij energieleveranciers en dergelijke.

Grafiek 2.3.a. Betalingsachterstand, 2015

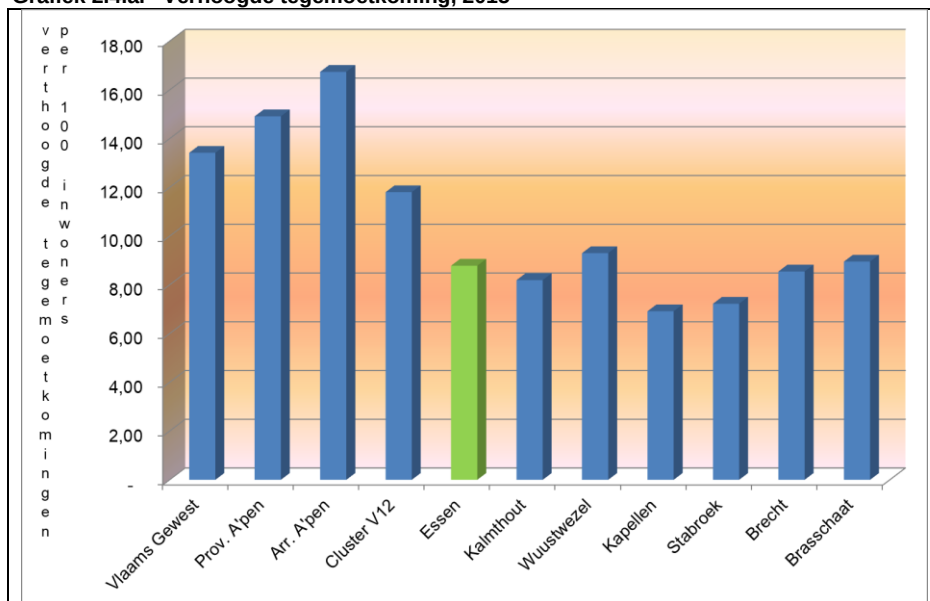
In grafiek 2.3.a. relateren we het aantal mensen met een betalingsachterstand op 100 inwoner. We merken dat de grotere gehelen weer hoger scoren dan de individuele gemeenten. Waar in het arrondissement Antwerpen 2,48 inwoners op 100 een betalingsachterstand hebben, is dit in Essen beperkt tot 1,33. Essen scoort ook hier beduidend beter dan de socio-economische cluster.

2.4. Verhoogde tegemoetkoming

Waar vroeger een OMNIO-statuut inhield dat je verschillende rechten kon uitputten omdat je, gezien je sociale achtergrond, tot een risicogroep voor sociale armoede behoorde, is dit sinds 2013 gewijzigd. Het RIZIV houdt geen statistieken meer bij van mensen in OMNIO-statuut. Vanaf 2014 houdt het RIZIV enkel statistieken bij van mensen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst.

Uit grafiek 2.4.a. blijkt dat Essen behoorlijk goed scoort. Maar 8,79 inwoners op 100 hebben een verhoogde tegemoetkoming nodig. Wuustwezel en Kapellen scoren nog iets beter. Essen heeft hetzelfde resultaat als zijn economische cluster. Wat wel opvalt, is dat de grotere gehelen meer mensen tellen met een verhoogde tegemoetkoming, maar dat het arrondissement Antwerpen lager scoort dan de provincie en het Vlaams Gewest. Hier valt dus geen grootstedelijk invloed van Antwerpen te bespeuren.

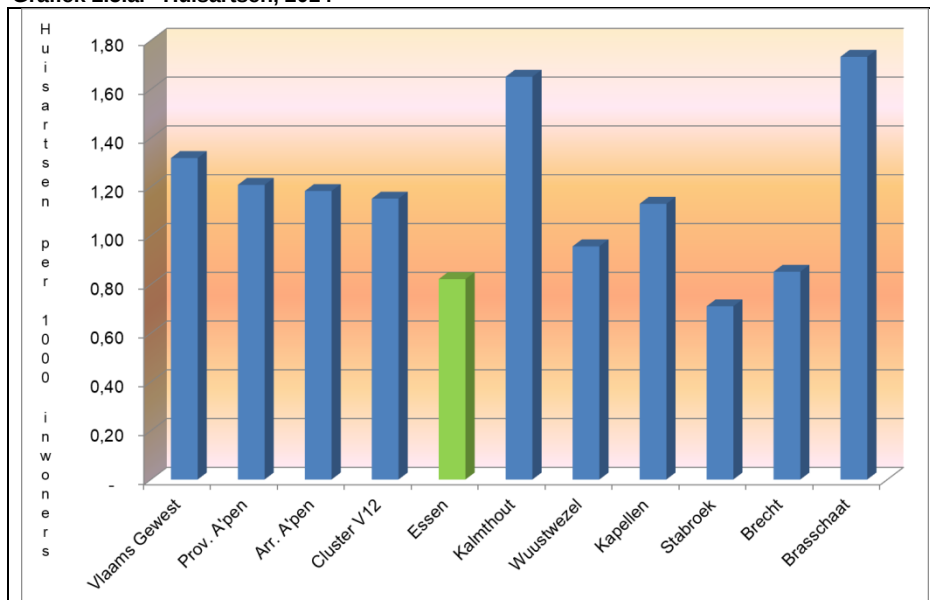
Grafiek 2.4.a. Verhoogde tegemoetkoming, 2015

2.5. Medische voorzieningen

In dit hoofdstuk bekijken we de medische en sociale voorzieningen. Niet de consument, maar wel de aanbieder(s) staan hierbij centraal. Grafiek 2.5.a. toont het aantal huisartsen per 1.000 inwoners. De laatst gekende cijfers dateren van 2014.

Grafiek 2.5.a. Huisartsen, 2014

De huisartsendichtheid in de grote gehelen is hoger dan in de individuele gemeenten. We merken wel dat de cluster een kleiner aantal huisartsen kent. Op Stabroek na (0,71) noteert Essen de laagste score. Essen telt 0,82 huisartsen per 1.000 inwoners. Brecht (0,85) en Wuustwezel (0,96) scoren ook onder de één huisarts per 1.000 inwoners. Kalmthout haalt de hoogste individuele score met 1,65 huisartsen per 1.000 inwoners.

Tabel 2.5.a. Evolutie aantal huisartsen 2005-2014

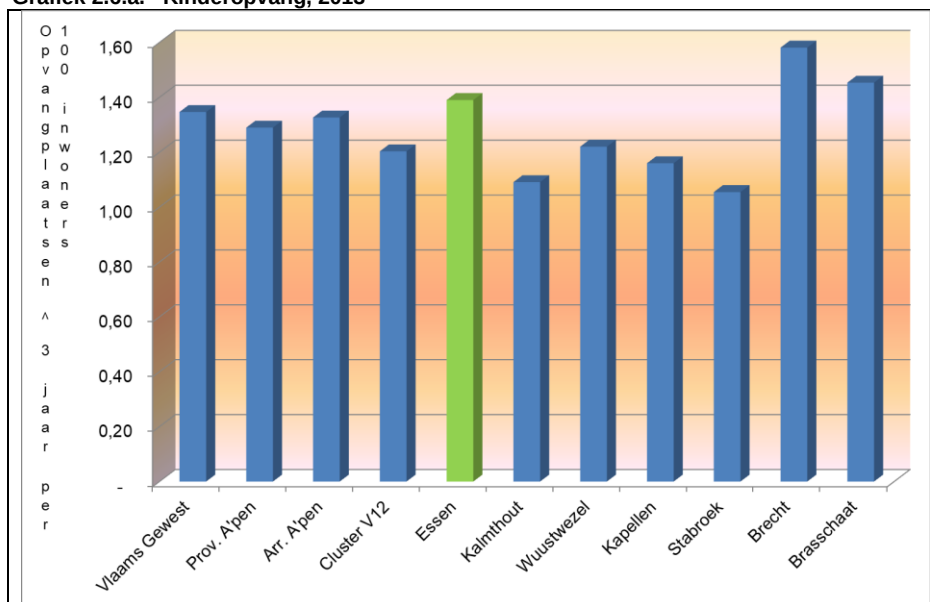
	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100	97	98	100	103	104
Prov. A'pen	100	96	97	98	100	101
Arr. A'pen	100	96	96	97	98	98
Cluster V12	100	96	95	98	103	103
Essen	100	105	100	100	89	79
Kalmthout	100	93	111	122	122	111
Wuustwezel	100	95	90	85	90	95
Kapellen	100	100	88	82	85	88
Stabroek	100	108	131	92	92	100
Brecht	100	96	87	87	91	104
Brasschaat	100	89	94	96	99	93

Niet alleen heeft Essen in 2014 een laag aantal huisartsen per 1.000 inwoners. Op 9 jaar tijd daalde het aantal nog met 21 procent. Kalmthout kende over dezelfde periode een toename van het aantal huisartsen met 11 procent.

2.6. Kindervoorzieningen

In de volgende grafiek beperken we de kinderopvang tot een leeftijd van 3 jaar. We gaan ervan uit dat kinderen vanaf 3 jaar naar de kleuterschool gaan en dus niet meer in de kinderopvang verblijven. Dit blijkt ook uit de cijfers. In de gemeenten in de vergelijkingsgroep zijn heel weinig opvangplaatsen voor kinderen vanaf 3 tot en met 11 jaar. In deze leeftijdscategorie telt Essen maar 28 plaatsen (per 100 inwoners is dit gelijk aan nul). De overige gemeenten tellen vergelijkbare aantallen.

Grafiek 2.6.a. Kinderopvang, 2013

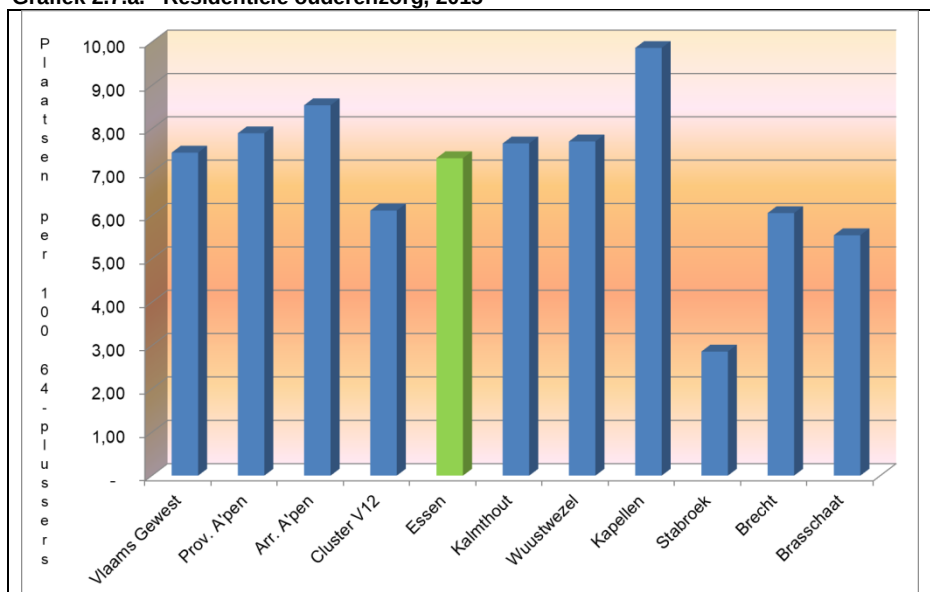

In 2013 kende Essen (met 245 plaatsen) iets meer plaatsen per 100 inwoners (1,39) dan de cluster en de andere gemeenten, met uitzondering van Brecht en Brasschaat. In 2009 had Essen (met 0,94 plaatsen per 100 inwoners) nog minder plaatsen dan de andere gemeenten. Alleen Kalmthout scoorde met 0,85 toen nog lager.

2.7. Oudervoorzieningen

In grafiek 2.7.a. keren we terug naar de oudere bevolking. In deze grafiek zetten we het aantal plaatsen in de residentiële ouderenzorg tegenover de doelgroep, de inwoners ouder dan 64 jaar. Kapellen scoort heel hoog met meer dan 9 (bijna 10 met 9,87) plaatsen per 100 64-plussers. Essen heeft met 7,32 plaatsen per 100 inwoners ouder dan 64 jaar (in absolute waarden 235) nog altijd een hogere score dan de cluster. Onze gemeente scoort hiermee ongeveer even hoog als Kalmthout en Wuustwezel. Brecht, Brasschaat en vooral Stabroek tellen beduidend minder plaatsen in de residentiële ouderenzorg in vergelijking met Essen.

Grafiek 2.7.a. Residentiële ouderenzorg, 2015

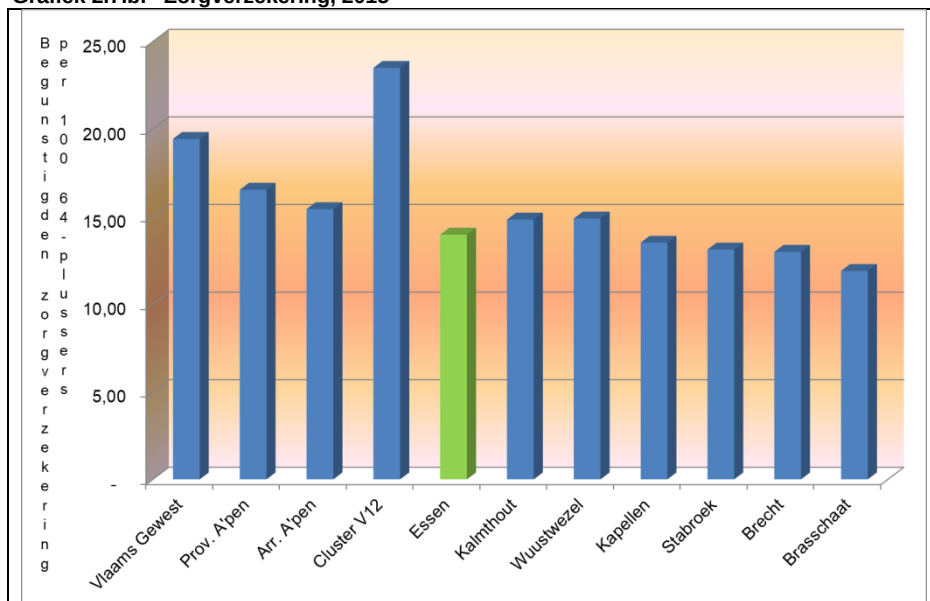

Tabel 2.7.a. Evolutie aantal plaatsen residentiële ouderenzorg

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100	103	106	112	118	127
Prov. A'pen	100	105	108	115	120	129
Arr. A'pen	100	105	107	113	118	127
Cluster V12	100	106	118	129	142	155
Essen	100	100	100	104	104	104
Kalmthout	100	100	95	95	109	110
Wuustwezel	100	100	100	100	100	188
Kapellen	100	110	115	122	123	123
Stabroek	100	115	115	115	118	118
Brecht	100	116	109	110	126	128
Brasschaat	100	112	109	109	109	109

Als we naar de evolutie vanaf 2005 kijken (tabel 2.7.a.), dan zien we dat Essen over het geheel van de jaren eenzelfde aantal plaatsen behoudt. In Wuustwezel is dat helemaal anders. Daar nam het aantal plaatsen toe met maar liefst 88 procent. Ook in de andere gemeenten nam het aantal plaatsen toe. Dit is niet onlogisch gezien de verouderende bevolking. Essen moest in 2005 met een score van 9,25 per 100 64-plussers alleen Kapellen laten voorgaan. Essen telde dus toen al een hoog aantal plaatsen per 100 ouderen. De specifieke ouderenzorgverlening vanuit De Bijster kan een vertekening geven, omdat het bereik en de uitstraling van dat woon- en zorgcentrum veel verder gaat dan Essen alleen.

Grafiek 2.7.b. Zorgverzekering, 2015

Grafiek 2.7.b. zet het aantal begunstigden van de Vlaamse zorgverzekering naast mekaar. In 2015 telt Essen beduidend minder begunstigden per 100 64-plussers dan de cluster. Essen is in vergelijking met de andere gemeenten met haar score geen uitzondering.

3. Cultuur en sport

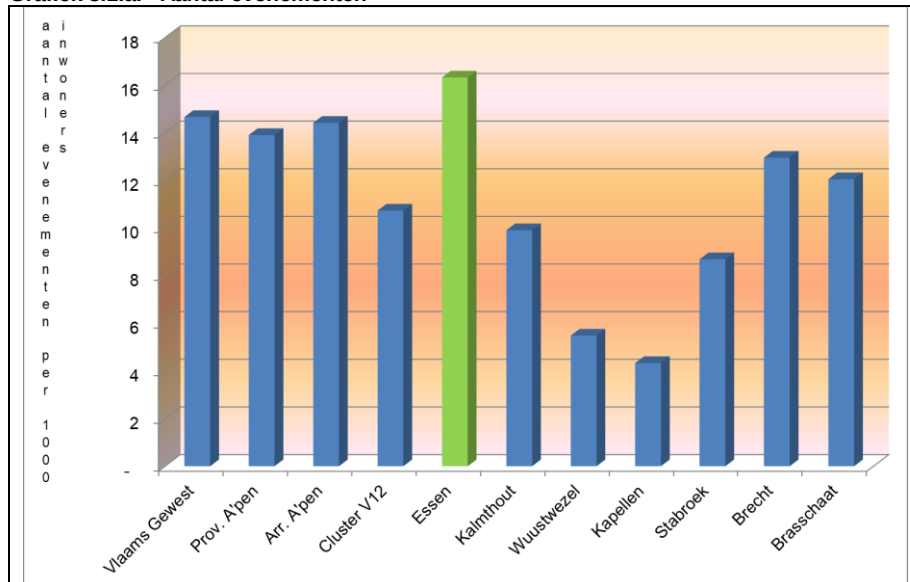
3.1 Culturele en sportieve evenementen

Voor cultuurncijfers is de UiT-databank een van de weinige databanken met gemeente-overschrijdende gegevens. In het algemeen zijn deze cijfers de meest accurate die al verzameld zijn over het vrijetijdsaanbod in Vlaanderen. De kwaliteit ervan kan wel merkkelijk verschillen naargelang een gemeente lid is van het UiTnetwerk (=UiTpartner) of niet. Lidmaatschap van het UiTnetwerk impliceert dat de gemeente uitdrukkelijk werk maakt van gegevensverzameling (eigen activiteiten, maar ook aansporing van verenigingen) en actief samenwerkt met de Uitdatabank voor de publicatie van het lokale cultuur- en vrijetijdsaanbod. De actuele lijst van de UiTpartners vind je terug op www.uitnetwerk.be/partners.

Eind 2016 ondertekenden al 270 gemeenten een UiT-overeenkomst met het oog op structurele samenwerking. In het algemeen is het beeld van het vrijetijdsaanbod voor deze partners correcter in te schatten dan voor gemeenten die niet lid zijn.

Grafiek 3.1.a. geeft het aantal culturele evenementen weer. Essen scoort voor 2014 bijzonder goed. Dat jaar zijn er in Essen bijna 16 evenementen per 1.000 inwoners georganiseerd. Dit aantal is bijzonder hoog, al lijkt het iets eenmalig. Tabel 3.1.a. duidt de evolutie van de evenementen aan. Het aantal activiteiten per 1.000 inwoners lijkt in alle gemeenten toe te nemen. Essen tekent voor 2014 ten opzichte van 2010 een spectaculaire sprong op. Ook Brecht laat iets gelijkaardigs zien. Of deze sprong zich verder zet, wordt pas duidelijk als nieuwe gegevens beschikbaar zijn.

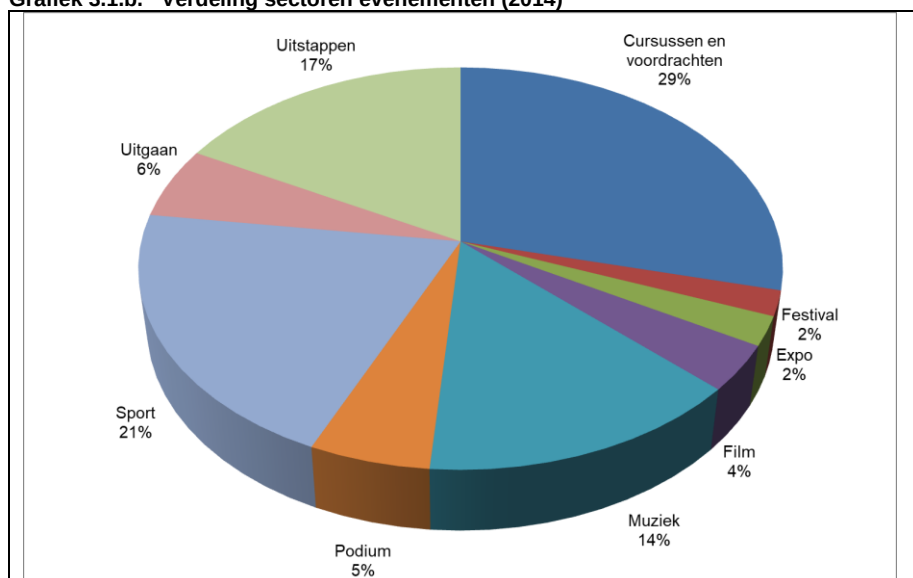
Grafiek 3.1.a. Aantal evenementen

Naast het aantal en de evolutie, is het interessant om ook de verdeling van de culturele activiteiten te bekijken. Cursussen en voordrachten maken het grootste deel uit, goed voor 29 procent van alle activiteiten. Sportmanifestaties bezetten een tweede plaats met 21 procent. Vervolgens komen de uitstappen. Exposities en festivals sluiten de rij met allebei een aandeel van 2 procent.

Tabel 2.7.a. Evolutie aantal evenementen

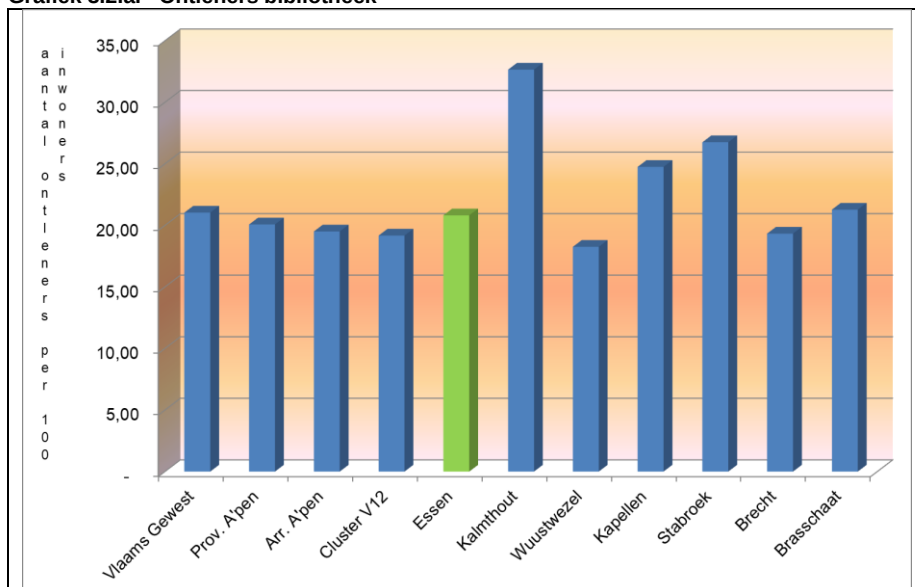
	2010	2011	2012	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	123,37	147,59	168,00	151,02
Prov. A'pen	100,00	122,92	141,97	151,82	132,68
Arr. A'pen	100,00	115,91	130,93	137,81	116,91
Cluster V12	100,00	137,86	159,85	192,54	178,46
Essen	100,00	108,15	179,42	168,56	645,57
Kalmthout	100,00	141,10	171,99	191,80	193,08
Wuustwezel	100,00	198,37	179,44	130,21	122,54
Kapellen	100,00	172,66	144,80	172,21	208,20
Stabroek	100,00	225,06	318,35	360,40	216,76
Brecht	100,00	136,73	572,83	977,61	674,58
Brasschaat	100,00	107,00	140,20	140,51	114,19

Grafiek 3.1.b. Verdeling sectoren evenementen (2014)

3.2. Bibliotheek

Een bibliotheek is een (meestal openbare) plaats waar bepaalde stukken (boeken, muziek, bestanden) uitgeleend worden. Ontleners brengen na gebruik de stukken terug naar de bibliotheek. Vroeger beperkten de ontleningen zich tot boeken. Vandaag heeft de bib een veel breder aanbod. Grafiek 3.2.a. geeft het aantal ontleners per 100 inwoners. Dit is de vraagzijde van de bibliotheek.

Essen haalt 20,82 ontleners per 100 inwoners. Met dit aantal vestigt Essen zich op het niveau van het Vlaams Gewest en de provincie Antwerpen. De 20,82 ontleners in 2015 komen overeen met 3.836 mensen. Hiermee bereikt de bibliotheek in Essen nog altijd meer mensen dan Wuustwezel en Brecht. Kalmthout telt veel meer ontleners per 100 inwoners dan wie ook in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 3.2.a. Ontleners bibliotheek

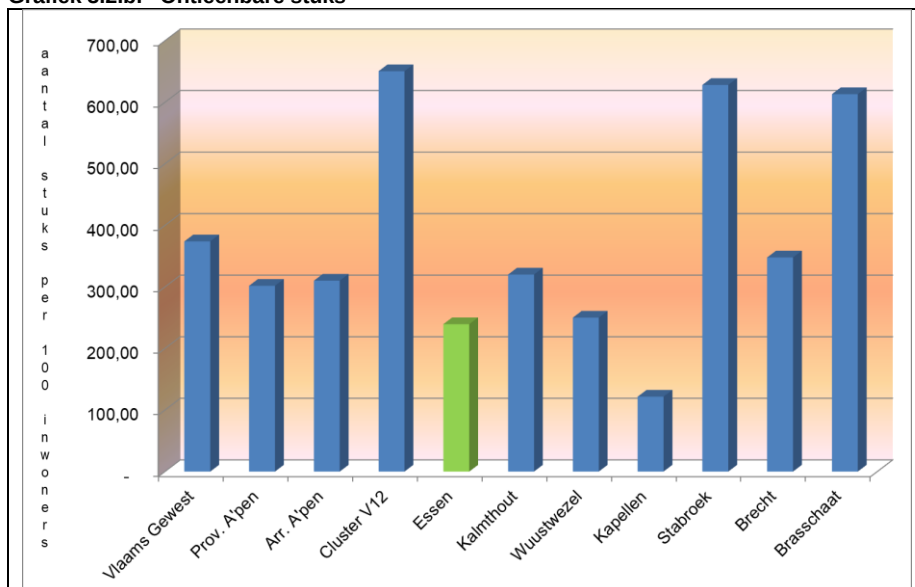
Tabel 3.2.a. leert dat het aantal ontleners, en daarmee samenhangend het bereik van de bibliotheek, op tien jaar tijd overal daalde. Essen kent in 2015 nog maar 70 procent van het aantal ontleners van 2006. Wuustwezel haalt een nog lagere score dan Essen met een indexwaarde van 63,43. Brasschaat en Brecht zitten met een evolutie die gelijkloopt met die van Essen. Kalmthout en Stabroek weten zich goed te handhaven. De dalende trend vindt wellicht een oorzaak in de digitalisering van het Vlaamse culturele leven (e-readers, meer tv-aanbod, Netflix...).

Tabel 3.2.a. Evolutie aantal ontleners

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	96,77	92,58	89,24	84,29	82,87
Prov. A'pen	100,00	95,47	91,84	87,01	83,38	81,03
Arr. A'pen	100,00	94,12	88,83	85,31	81,97	79,42
Cluster V12	100,00	95,22	90,61	86,32	79,21	79,15
Essen	100,00	105,66	72,16	90,91	80,78	70,44
Kalmthout	100,00	93,92	101,60	86,36	86,15	85,09
Wuustwezel	100,00	80,90	93,55	70,35	66,56	63,43
Kapellen	100,00	100,76	91,31	84,67	79,44	75,74
Stabroek	100,00	98,41	98,08	99,69	97,37	94,82
Brecht	100,00	97,77	77,77	77,26	72,68	70,73
Brasschaat	100,00	93,96	86,99	80,09	73,46	69,68

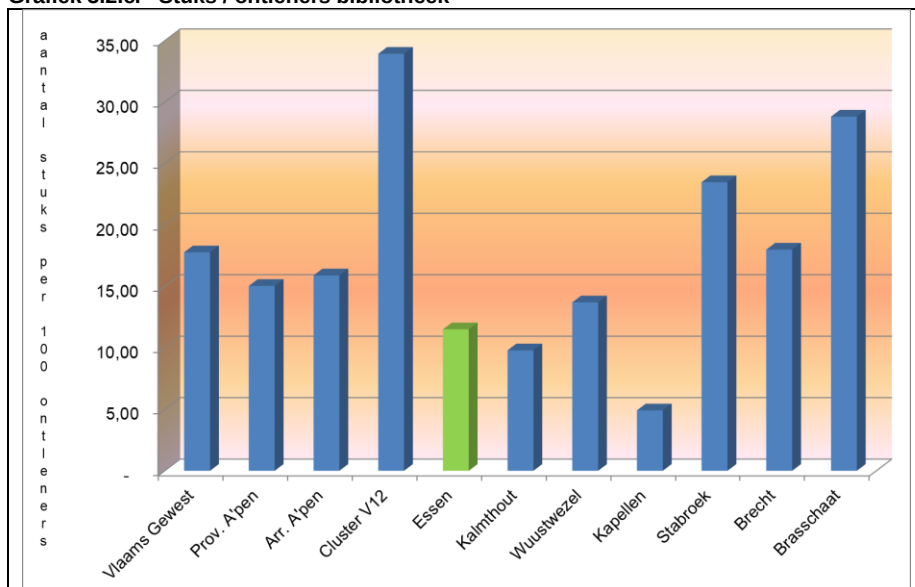
In grafiek 3.2.b. staat het aantal uitleenbare stuks per 100 inwoners. Waar het aantal ontleners de vraagzijde vormt, vormen de aangeboden stuks de aanbodzijde. De cijfers van het aantal uitleenbare stuks per 100 inwoners ligt in Essen op vergelijkbare hoogte als in Wuustwezel. Kapellen noteert minder uitleenstuks. Stabroek en Brasschaat tellen opvallend meer uitleenbare stuks dan Essen. Ook de socio-economische cluster registreert veel meer stuks per 100 inwoners.

Grafiek 3.2.b. Ontleenbare stuks

In grafiek 3.2.c. staan de ontleenbare stuks tegenover het aantal ontleners. Dit geeft een indicatie van de frequentie van het bibliotheekbezoek. Wat opvalt, is dat Essen hier beter scoort dan Kalmthout. Dit zou betekenen dat Essen weliswaar minder mensen over de vloer krijgt, maar dat deze bezoekers vaker naar de bibliotheek komen dan de Kalmthoutse bezoekers. Behalve verder Kapellen, scoren alle andere vergelijkingen hoger dan Essen.

Grafiek 3.2.c. Stuks / ontleners bibliotheek

De evolutie van de te onlenen stuks (tabel 3.2.b.) kent niet hetzelfde beeld als het aantal ontleners. We zien voor Essen dat de daling ongeveer even groot is als de daling van het aantal ontleners. Met 44.134 stuks telt de bib van Essen in 2015 net iets meer dan 30 procent minder te onlenen stuks in vergelijking met 2006. De socio-economische cluster en Stabroek investeerden duidelijk in het aantal ontleenbare stuks. Ondanks deze investeringen liep ook hier het aantal bezoekers terug. Kalmthout breidde zijn collectie lichtjes uit met 4 procent. Zowel in Kalmthout als in Stabroek daalde het aantal ontleners. In beide gemeenten was deze daling wel kleiner dan elders. Misschien dat de investering in het aantal stuks de daling van het aantal ontleners toch wat inperkt.

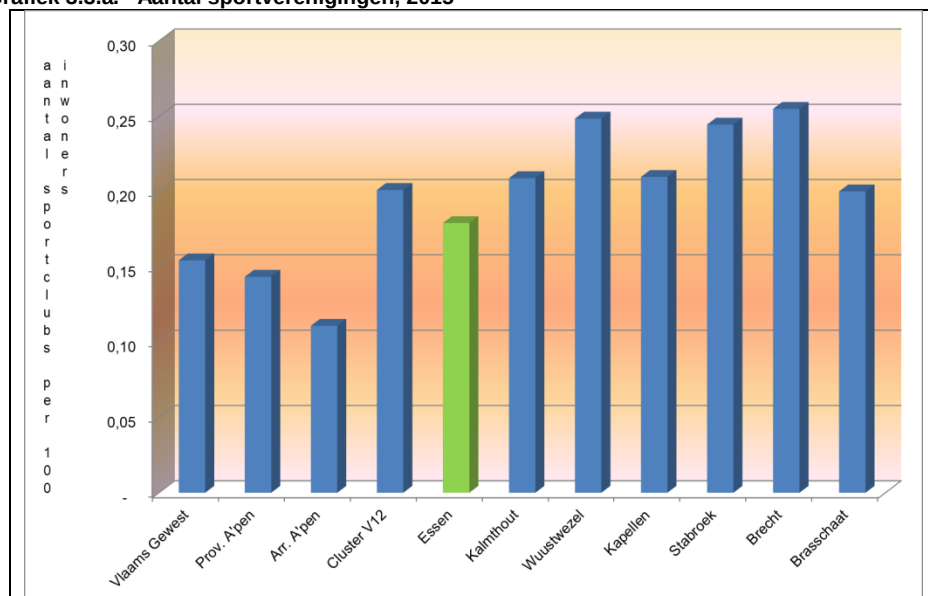
Tabel 3.2.b. Evolutie aantal stuks

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	100,06	97,92	93,99	95,90	94,68
Prov. A'pen	100,00	99,17	94,37	85,45	80,90	79,22
Arr. A'pen	100,00	97,36	93,46	85,62	85,88	83,75
Cluster V12	100,00	108,76	105,57	120,98	171,31	169,79
Essen	100,00	101,26	93,65	82,24	70,75	69,45
Kalmthout	100,00	91,25	94,62	100,38	104,32	104,49
Wuustwezel	100,00	27,43	27,51	71,50	89,01	82,01
Kapellen	100,00	81,10	74,86	29,32	31,70	30,43
Stabroek	100,00	107,17	102,52	152,00	167,78	146,19
Brecht	100,00	103,55	104,51	100,13	93,38	88,47
Brasschaat	100,00	111,89	113,35	108,57	102,00	98,63

3.3. Sportverenigingen

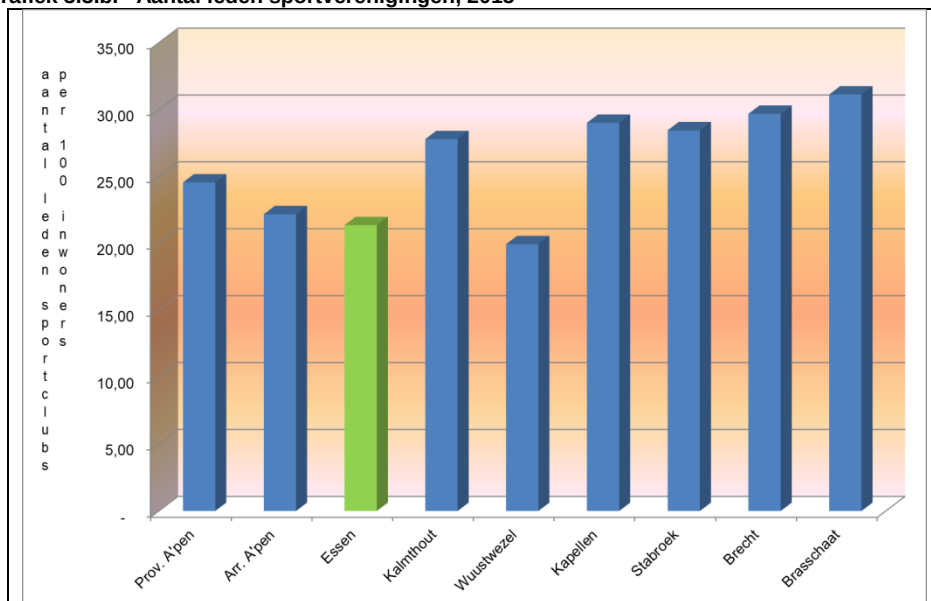
Essen telt verschillende sportclubs. Grafiek 3.3.a. zet het aantal sportverenigingen tegenover 100 inwoners. Essen telt in 2015 met 33 erkende clubs meer sportclubs dan Vlaanderen, de provincie of het arrondissement. Essen scoort naar aantal clubs wel lager dan de omringende gemeenten.

Grafiek 3.3.a. Aantal sportverenigingen, 2015

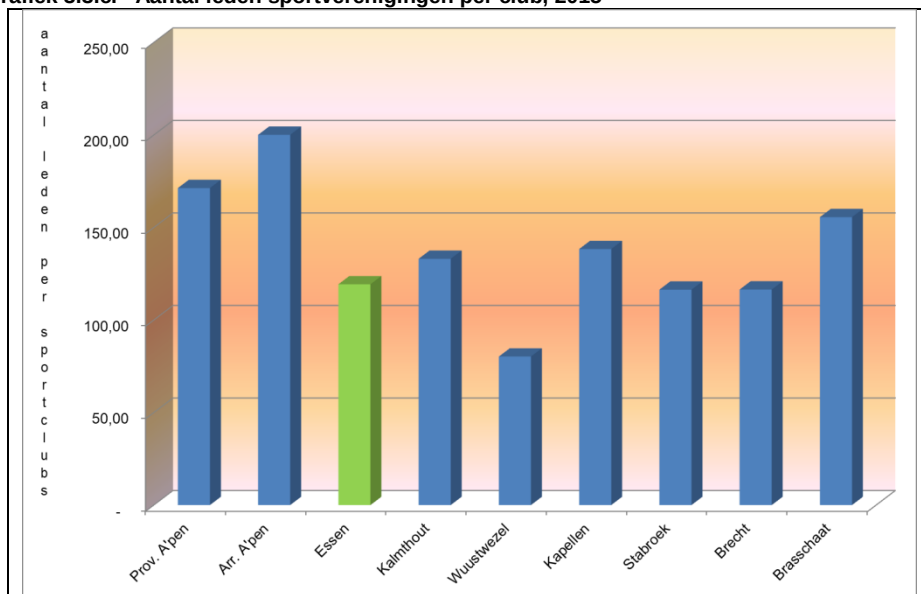
Het aantal clubs zegt op zich niet zo veel. Interessanter is het aantal mensen dat actief sport. Daarom zet grafiek 3.3.b. het aantal leden in een sportclub in 2015 naast mekaar, gerelateerd aan 100 inwoners. Behalve Wuustwezel, telt Essen, met in totaal 3.937 leden, het laagste aantal leden van een sportclub.

Grafiek 3.3.b. Aantal leden sportverenigingen, 2015

Ook interessant is de gemiddelde grootte van de sportverenigingen. Grafiek 3.3.c. zet het aantal leden per sportclub uit. De gemiddelde sportclub in Essen telt 119 leden. Dat is vergelijkbaar met Stabroek en Brecht. De provincie en het arrondissement tellen grotere sportclubs dan de gemiddelden van de gemeenten. De stedelijke structuur en hogere bevolkingsdichtheid in Antwerpen heeft hier wellicht mee te maken.

Grafiek 3.3.c. Aantal leden sportverenigingen per club, 2015

In tabel 3.3.a. geven we de evolutie van het aantal leden van een sportclub weer. Globaal genomen nam de sportparticipatie in Essen toe, van 4.532 leden in 2013 tot 4.758 leden in 2016. Ten opzichte van 2014 en 2015 is er wel een daling. Over de jaren heen is het aantal leden toegenomen met 5 procent.

Tabel 3.3.a. Sportparticipatie

	2013	2014	2015	2016
Essen	4 532	4 798	4 825	4 758
Sportparticipatie	25,09%	26,56%	26,71%	26,34%
Index sport	100,00	105,87	106,47	104,99

3.4. Jeugdverenigingen

Niet alleen sporters verenigen zich. Ook jongeren doen dit in allerlei jeugdverenigingen. In Essen zijn in 2016-2017 13 jeugdverenigingen actief, in totaal goed voor 792 leden. De gesubsidieerde jeugdverenigingen betreffen in hoofdzaak de grote nationale jeugdbewegingen (Chiro, Scouts, KSJ, KLJ).

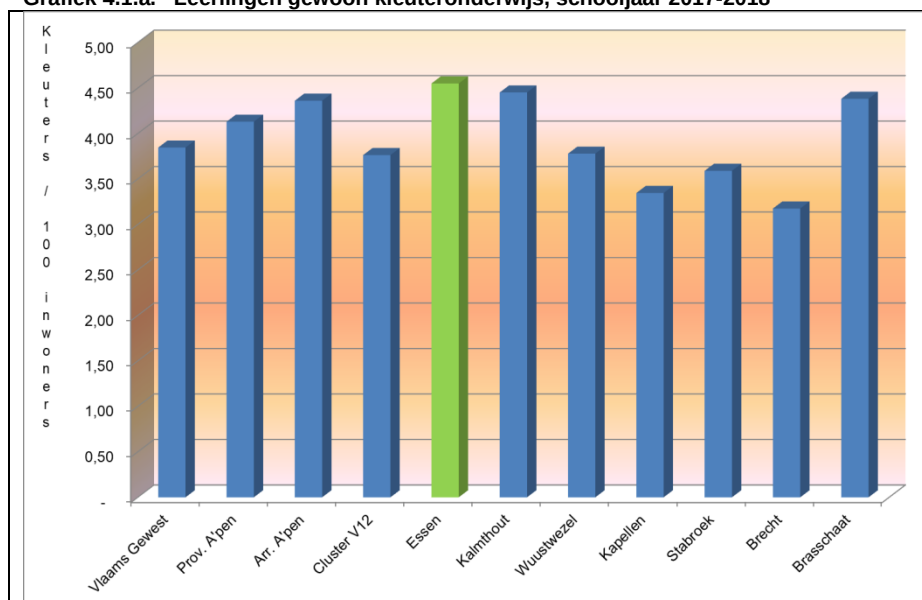
4. Onderwijs

Over onderwijs zijn er in de eerste plaats cijfers beschikbaar over het aantal leerlingen per onderwijsvorm, aangevuld met cijfers over waar de leerlingen wonen. Zo brengen we de eventuele verkeersstromen in kaart.

4.1 *Kleuteronderwijs*

Met 855 schoollopende kleuters haalt Essen een score van 4,55 schoollopende kleuters per 100 inwoners in het schooljaar 2017-2018. Met deze cijfers zit Essen volop in het koppeloton. Kapellen en Brecht scoren beduidend lager. Essen telt ook meer kleuters per 100 inwoners dan de grotere gehelen in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 4.1.a. Leerlingen gewoon kleuteronderwijs, schooljaar 2017-2018

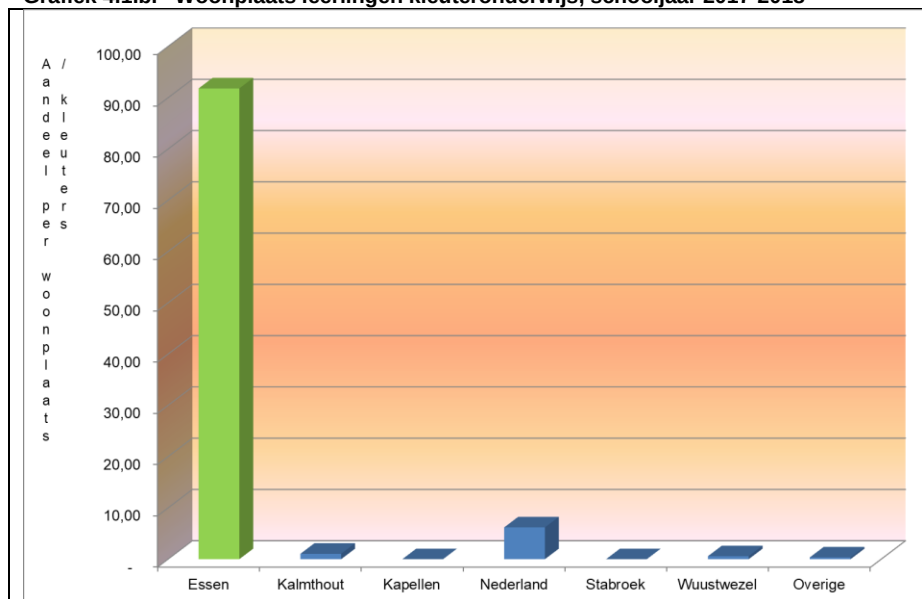
Tabel 4.1.a. Evolutie leerlingen gewoon kleuteronderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	99,97	104,39	110,52	114,13	115,03	111,81
Prov. A'pen	100,00	100,29	105,56	112,15	117,19	119,54	117,47
Arr. A'pen	100,00	101,09	106,67	113,46	119,35	122,44	121,00
Cluster V12	100,00	97,50	99,97	104,79	108,39	110,27	105,65
Essen	100,00	100,14	104,49	108,70	111,45	120,00	123,91
Kalmthout	100,00	96,36	95,27	98,30	97,58	102,42	99,76
Wuustwezel	100,00	92,45	90,60	93,91	99,47	109,14	102,38
Kapellen	100,00	104,40	105,33	110,67	118,13	114,53	119,33
Stabroek	100,00	94,48	101,26	108,83	110,73	114,35	104,73
Brecht	100,00	96,01	96,78	104,77	108,20	101,00	101,33
Brasschaat	100,00	95,59	91,12	98,30	102,27	106,99	104,35

Als we naar de evoluties binnen het kleuteronderwijs kijken, zien we in tabel 4.1.a. dat Essen over de afgelopen 12 jaar een groei kende met 24 procent. Hiermee tekent Essen, op het arrondissement na, de hoogste score op.

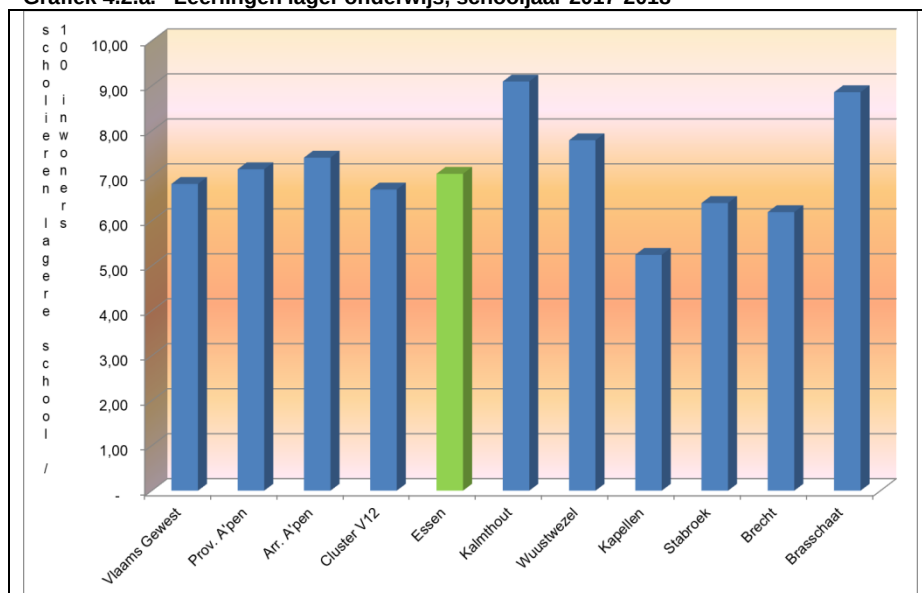
De kleuters die in Essen schoollopen, komen niet allemaal uit onze gemeente. Om dit in kaart te brengen zetten we voor het schooljaar 2017-2018 de woonplaats van de in Essen schoollopende kleuter in grafiek 4.1.b. naast mekaar. Het valt op dat het overgrote deel van de in Essen schoolgaande kleuters uit de eigen gemeente komt. In de tweede plaats levert Nederland een aantal kleuters aan, goed voor een aandeel van 6,2 procent.

Grafiek 4.1.b. Woonplaats leerlingen kleuteronderwijs, schooljaar 2017-2018

4.2 Lager onderwijs

Grafiek 4.2.a. Leerlingen lager onderwijs, schooljaar 2017-2018

Vanaf een leeftijd van 6 jaar is een kind in België leerplichtig. De meeste kinderen volgen deze leerplicht op via het officieel circuit van het onderwijs. Voor kinderen in de lagere school is er geen onderscheid tussen verschillende richtingen. Dat maakt dat de tabellen nog vrij eenvoudig zijn. Grafiek

4.2.a. geeft het aantal schoollopende leerlingen op de lagere school weer voor het schooljaar 2017-2018, gerelateerd aan 100 inwoners per eenheid.

Grafiek 4.2.a. geeft aan dat Kalmthout en Brasschaat duidelijk hoger scoren dan de anderen. Essen telt 7,05 lagerschoolkinderen per 100 inwoners in 2017. Kapellen, Wuustwezel, Brecht en Stabroek scoren lager dan Essen.

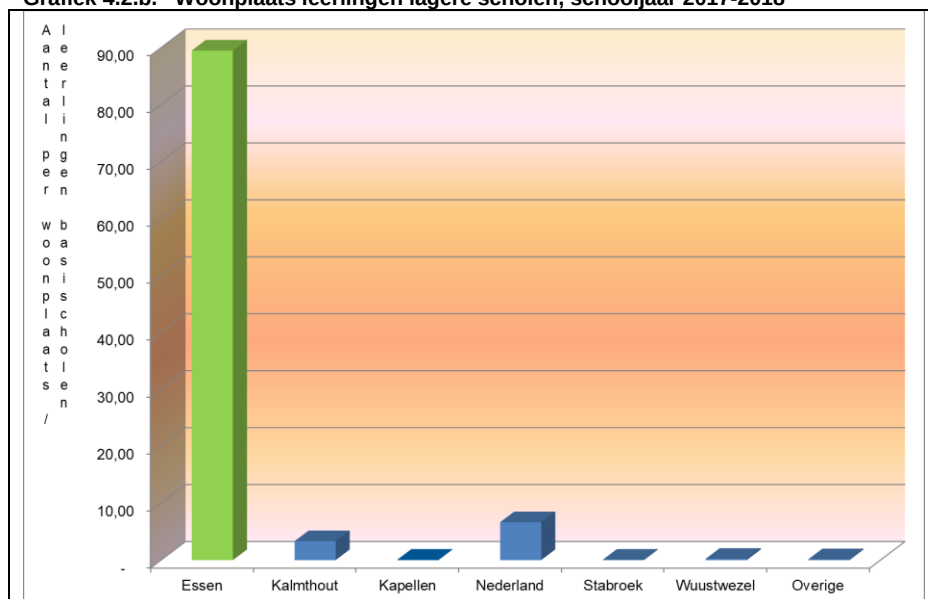
Tabel 4.2.a. Evolutie leerlingen lagere onderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	98,18	96,97	96,96	99,33	103,43	109,06
Prov. A'pen	100,00	98,37	97,26	97,88	100,73	105,50	112,64
Arr. A'pen	100,00	98,17	97,24	98,60	101,83	107,16	114,53
Cluster V12	100,00	97,74	96,60	94,94	95,40	97,99	103,24
Essen	100,00	94,72	93,47	88,92	88,26	90,46	97,14
Kalmthout	100,00	97,49	97,43	93,24	95,59	92,01	93,97
Wuustwezel	100,00	94,98	95,11	92,98	91,10	91,97	99,94
Kapellen	100,00	93,66	92,61	89,33	89,85	95,90	104,70
Stabroek	100,00	100,38	97,90	93,61	99,33	105,63	112,88
Brecht	100,00	97,46	94,72	90,69	88,10	90,74	88,75
Brasschaat	100,00	98,89	98,17	96,00	94,43	97,31	103,69

Waar het aantal leerlingen in het kleuteronderwijs in Essen toenam op 12 jaar tijd, tekent zich een omgekeerde evolutie af bij de leerlingen in het basisonderwijs. In Essen daalde het aantal leerlingen in het lagere onderwijs, net als in Kalmthout, Wuustwezel en Brecht.

Grafiek 4.2.b. geeft aan dat ook in het lagere onderwijs de kinderen in de eerste plaats uit de eigen gemeente komen. Met een aandeel van 89,5 procent tellen de Essense basisscholen in hoofdzaak kinderen uit de eigen gemeente. Net als in het kleuteronderwijs bekleden de leerlingen uit Nederland een tweede plaats met een aandeel van 6,65 procent.

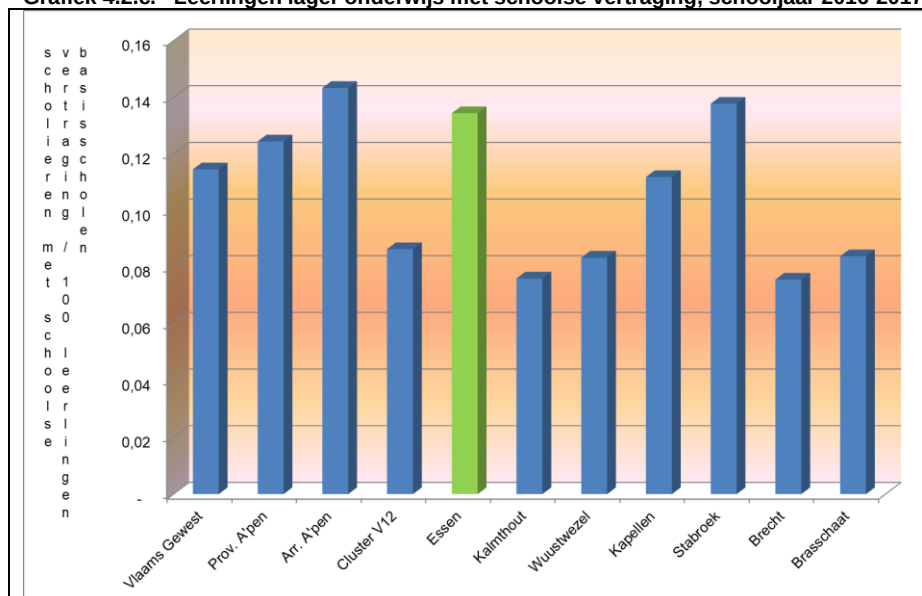
Grafiek 4.2.b. Woonplaats leerlingen lagere scholen, schooljaar 2017-2018

Vanaf de lagere scholen legt de Vlaamse gemeenschap doelstellingen op die de leerlingen moeten halen op bepaalde meettijdstippen. Metingen geven aan hoeveel leerlingen voldoen aan de gestelde eisen. Grafiek 4.2.c. geeft het aantal leerlingen uit het lagere onderwijs weer met een schoolse

vertraging (één of meerdere jaren moeten overdoen). De resultaten van Essen, Stabroek en het arrondissement Antwerpen springen erbovenuit. Essen telt 14 procent leerlingen in het basisonderwijs met een schoolse vertraging. Brecht telt voor dezelfde berekening maar 7 procent leerlingen, ofwel de helft van Essen.

Grafiek 4.2.c. Leerlingen lager onderwijs met schoolse vertraging, schooljaar 2016-2017

Tabel 4.2.b. geeft aan dat Essen op 6 jaar tijd een toename kende van de schoolse vertraging, terwijl die in de andere gemeenten net daalde.

Tabel 4.2.b. Evolutie leerlingen lager onderwijs, schoolse vertraging

	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	101,17	98,06	92,84
Prov. A'pen	100,00	102,48	98,87	93,08
Arr. A'pen	100,00	102,81	98,43	92,98
Cluster V12	100,00	95,83	88,74	79,27
Essen	100,00	92,86	102,98	105,95
Kalmthout	100,00	84,21	82,24	84,21
Wuustwezel	100,00	110,95	105,11	97,08
Kapellen	100,00	87,75	78,92	76,96
Stabroek	100,00	108,72	98,84	94,77
Brecht	100,00	100,00	84,53	74,59
Brasschaat	100,00	90,93	80,53	74,93

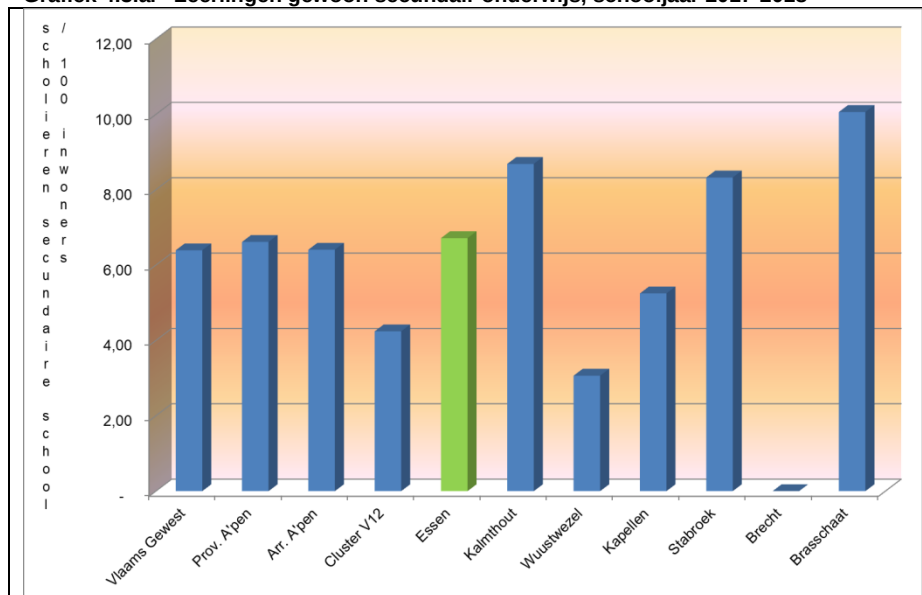
4.3 Gewoon secundair onderwijs

In eerste instantie komt alleen het gewoon secundair onderwijs aan bod. Essen heeft geen instellingen voor buitengewoon secundair onderwijs. Naar beleid toe vraagt dit om een andere blik. Het buitengewoon onderwijs komt dan ook apart aan bod.

Bij het secundair onderwijs lopen leerlingen school in verschillende richtingen. Dat maakt dat we eerst naar de globale scholenpopulatie kijken. Daarna splitsen we de populatie op in de verschillende

(grote) richtingen. Sinds enige tijd wordt voor de eerste twee jaar statistisch alleen gemeten met de brede eerste graad van na de onderwijshervorming. De richtingskeuze vindt officieel pas plaats in het derde jaar van het secundair onderwijs. Dat reflecteert zich ondertussen in de cijfers.

Grafiek 4.3.a. Leerlingen gewoon secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

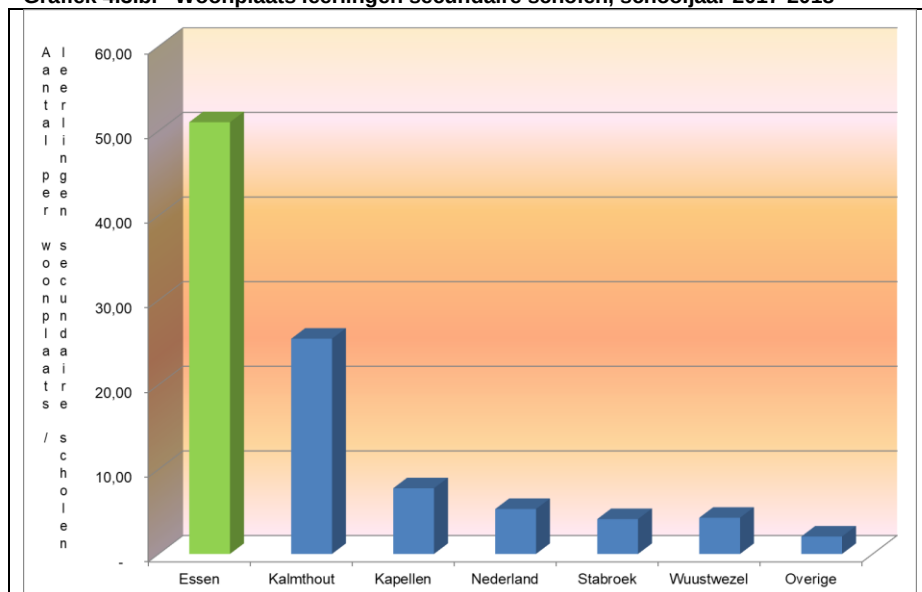
Grafiek 4.3.a. geeft het aantal leerlingen per 100 inwoners weer. De 1.357 leerlingen in Essen vertegenwoordigen een verhouding van 6,72. Essen scoort hiermee hoger dan de grotere gehelen, Wuustwezel, Kapellen en Brecht. Vooral Brasschaat heeft een hoger aantal leerlingen per 100 inwoners, met een verhouding van net geen 10 leerlingen per 100 inwoners. Brecht is de uitzondering. Deze gemeente heeft geen gewone secundaire school. In verhouding heeft Essen veel leerlingen op secundaire scholen. Opmerkelijk zijn wel de evoluties. Brasschaat, Kapellen, Stabroek en Wuustwezel kenden de afgelopen 12 jaar een toename van leerlingen. Alle andere eenheden zagen het aantal leerlingen dalen.

Tabel 4.3.a. Evolutie leerlingen secundair onderwijs

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	100,93	100,12	97,24	95,76	95,23	98,82
Prov. A'pen	100,00	100,44	99,58	97,18	96,23	95,44	100,14
Arr. A'pen	100,00	100,14	98,79	96,50	95,65	95,26	101,29
Cluster V12	100,00	102,00	100,15	96,79	92,54	91,26	91,65
Essen	100,00	102,21	98,01	100,28	98,36	95,30	89,89
Kalmthout	100,00	103,41	96,59	90,06	82,50	84,66	91,25
Wuustwezel	100,00	113,53	117,98	118,32	115,92	113,18	107,36
Kapellen	100,00	97,01	91,17	94,17	94,09	95,82	110,64
Stabroek	100,00	110,99	119,08	115,80	115,04	115,42	117,56
Brecht							
Brasschaat	100,00	100,93	104,28	109,37	110,44	111,20	106,98

Grafiek 4.3.b. geeft aan dat de meerderheid van de leerlingen in het secundair onderwijs in Essen uit de eigen gemeente komen (51 procent van de leerlingen ofwel 644 studenten). Anders dan bij de lagere scholen en de kleuterscholen, vormen de leerlingen uit Nederland een kleinere groep dan de studenten uit Kalmthout en Kapellen.

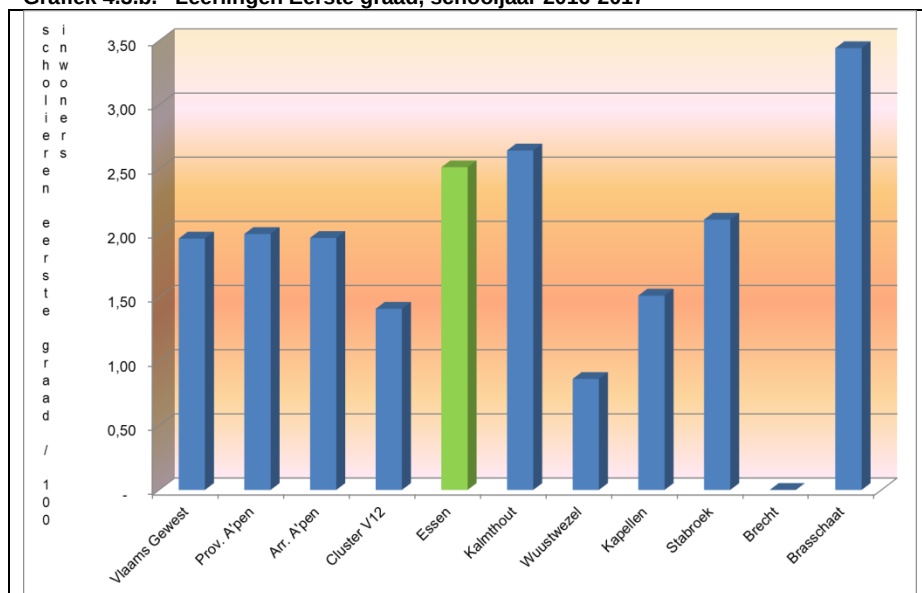
Grafiek 4.3.b. Woonplaats leerlingen secundaire scholen, schooljaar 2017-2018

Het secundair onderwijs in Vlaanderen biedt vandaag verschillende richtingen aan, van heel theoretische naar heel praktische richtingen. Niet elke gemeente met een secundaire school heeft het hele gamma van richtingen. Volgende grafieken gaan dieper in op de verschillende studeerrichtingen en hun verdeling over de gemeenten.

De eerste graad van het secundair onderwijs is een brede eerste graad. In deze richting, die de eerste twee jaren omvat, moet de leerling strikt genomen nog geen keuze maken tussen een van de grotere richtingen. Brasschaat scoort met 3,44 leerlingen per 100 inwoners het hoogst. Essen en Kalmthout volgen allebei met om en bij de 2,50 studenten per 100 inwoners.

Grafiek 4.3.b. Leerlingen Eerste graad, schooljaar 2016-2017

Tabel 4.3.b. geeft de evolutie weer van het aantal leerlingen in de eerste graad. Vooral Brasschaat groeide de afgelopen jaren sterk als scholengemeente. Essen daarentegen telt in 2016 20 procent

leerlingen minder in de eerste graad ten opzichte van 2005. Deze daling doet zich niet alleen in Essen voor. Ook de scholen in de cluster en in Wuustwezel ondergaan een gelijkmatige daling.

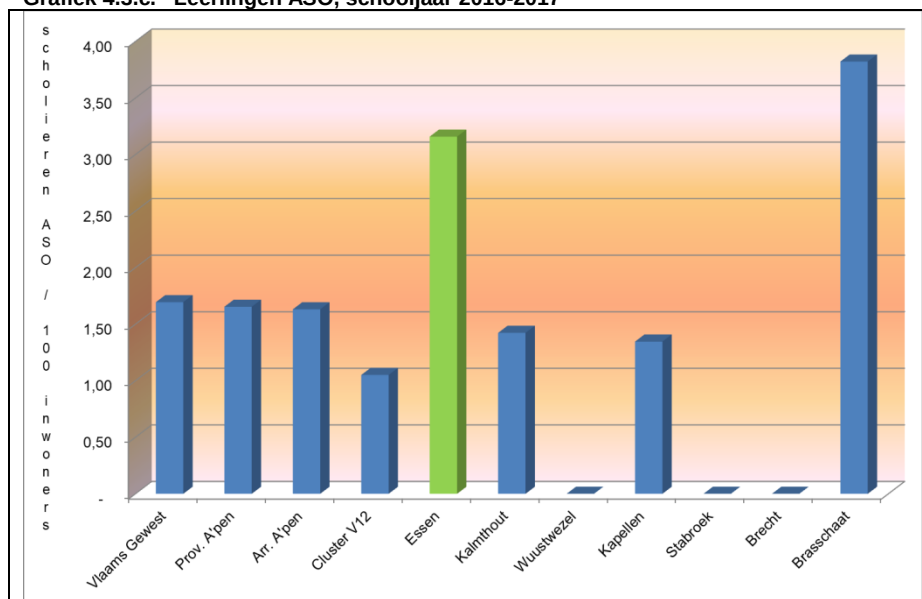
Tabel 4.3.b. Evolutie leerlingen eerste graad

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	96,36	93,44	92,20	90,28	89,14	89,39
Prov. A'pen	100,00	96,43	93,86	93,19	91,04	89,12	89,78
Arr. A'pen	100,00	96,28	93,03	92,06	90,42	88,85	90,18
Cluster V12	100,00	95,62	88,78	86,19	82,27	80,36	79,16
Essen	100,00	98,63	85,13	96,07	88,38	81,37	80,00
Kalmthout	100,00	112,29	90,09	86,79	73,21	86,79	88,99
Wuustwezel	100,00	100,93	102,34	104,67	94,86	80,37	81,78
Kapellen	100,00	93,06	90,67	100,48	97,61	101,20	96,89
Stabroek	100,00	104,35	102,97	101,37	97,48	96,11	89,24
Brecht							
Brasschaat	100,00	103,20	103,45	109,20	108,13	101,31	106,57

Uit tabellen 4.3.a. en 4.3.b. komt naar boven dat gemeenten waar uitgebreide TSO- en BSO-richtingen (zie verder) aanwezig zijn, het totale aantal leerlingen zien toenemen in het secundair onderwijs. Tegelijk daalt hun aantal leerlingen in de eerste graad.

Bij de verdere jaren van het gewoon secundair onderwijs komt eerst het ASO aan bod. Dit is de meest theoretische richting. In grafiek 4.3.c. verbinden we het aantal ASO-leerlingen met het aantal inwoners per gemeente. Brecht heeft geen secundair onderwijs op zijn grondgebied, en dus ook geen ASO-leerlingen. Stabroek en Wuustwezel hebben evenmin een ASO-school op hun grondgebied. Voor de overige vergelijkingseenheden vallen Brasschaat (Sint-Michielscollege, GO! Atheneum, GIB en Mater Dei) en Essen (College van het Eucharistisch Hart en Sint-Jozef) op. Zij steken hoog boven de andere eenheden uit. In Essen zijn er 3,16 ASO-leerlingen per 100 inwoners. In Brasschaat zijn dit 3,82 leerlingen.

Grafiek 4.3.c. Leerlingen ASO, schooljaar 2016-2017

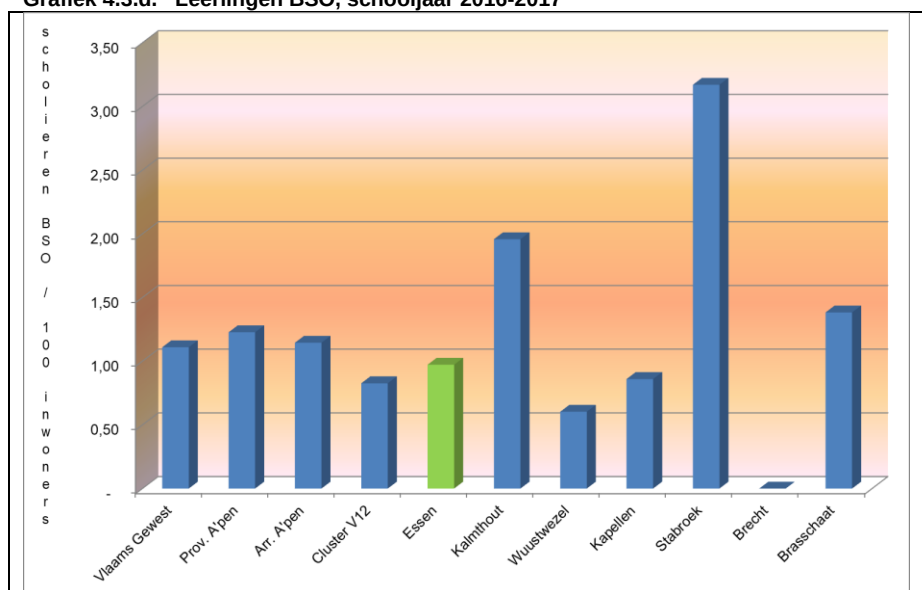
In tabel 4.3.c. staat de evolutie van het aantal ASO-leerlingen. Vooral Kapellen groeide de afgelopen jaren. Essen blijft ten opzichte van 2005 met een gelijkblijvend aantal leerlingen zitten, terwijl Brasschaat aangroeide met ongeveer 7 procent. De daling in Kalmthout met 20 procent valt op.

Tabel 4.3.c. Evolutie leerlingen ASO

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	103,42	101,07	97,42	96,07	94,36	94,31
Prov. A'pen	100,00	101,74	98,70	95,13	94,29	92,52	92,87
Arr. A'pen	100,00	100,24	97,19	93,11	92,28	90,92	91,58
Cluster V12	100,00	105,50	103,82	97,11	91,46	88,92	88,88
Essen	100,00	103,11	101,81	97,09	96,99	94,42	97,79
Kalmthout	100,00	104,09	102,65	90,63	87,64	82,08	79,31
Wuustwezel							
Kapellen	100,00	86,90	88,05	93,81	116,62	137,33	158,21
Stabroek							
Brecht							
Brasschaat	100,00	97,09	101,74	107,79	109,93	110,64	107,83

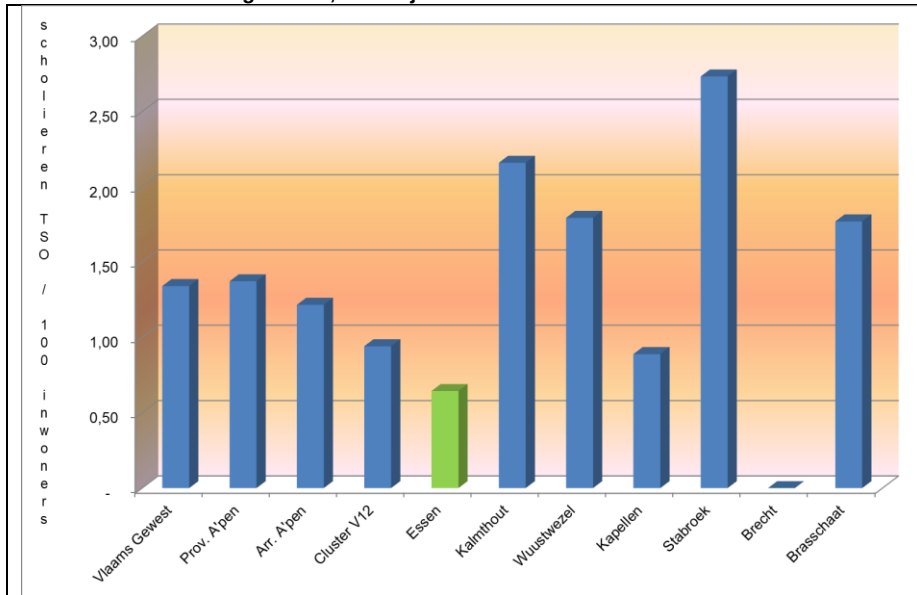
Het beroepssecundair onderwijs is de meest praktische richting. Grafiek 4.3.d. geeft aan dat vooral Stabroek (PITO) en Kalmthout (GITOK) beroepsrichtingen aanbieden. Stabroek telt meer dan drie leerlingen BSO per 100 inwoners en Kalmthout bijna twee. De overige gemeenten (met uitzondering van Brecht) bieden ook BSO aan, zij het in mindere mate dan de twee vernoemde gemeenten.

Grafiek 4.3.d. Leerlingen BSO, schooljaar 2016-2017

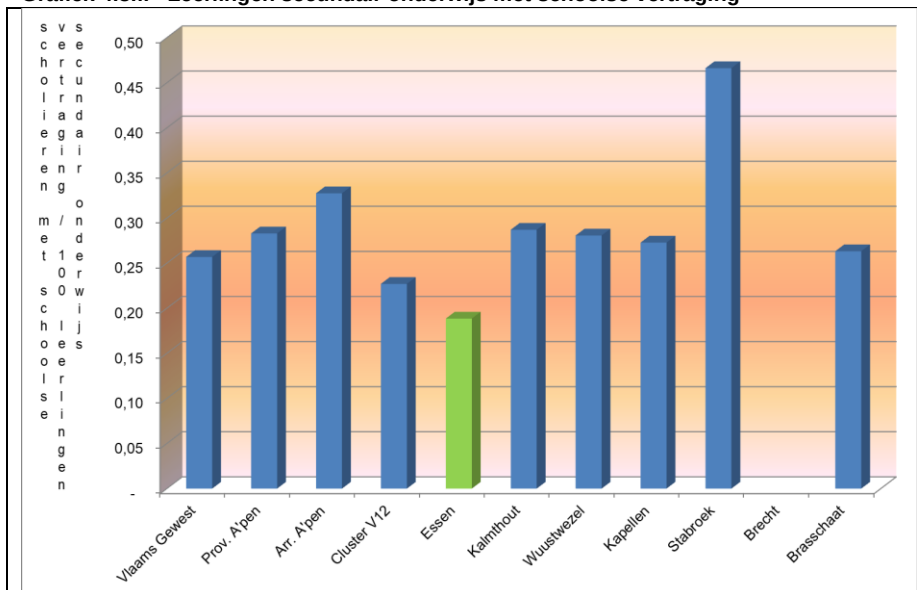
De derde onderverdeling heeft betrekking op het technisch secundair onderwijs (TSO). Essen en Kapellen scoren binnen de richting van het TSO laag, zelfs lager dan de grotere vergelijkingsgehelen. Binnen het technisch onderwijs halen Kalmthout en Stabroek de hoogste scores. In tegenstelling tot de vorige twee richtingen, haalt Wuustwezel hier wel een hoge score. Wuustwezel haalt met 1,79 TSO-leerlingen per 100 inwoners een derde plaats.

Grafiek 4.3.e. Leerlingen TSO, schooljaar 2016-2017

Het aantal leerlingen per richting geeft een aanduiding van de grootte van de scholen ten opzichte van de bevolking in de gemeente. Grafiek 4.3.f. gaat een stap verder en kijkt naar de leerlingen binnen het secundair onderwijs met een schoolse vertraging. Het aantal leerlingen met een vertraging wordt gekoppeld aan het aantal leerlingen in het secundair onderwijs. Meteen valt de hoge kolom van Stabroek op. De gemeenten waar overheersend ASO-scholen te vinden zijn (Essen en Brasschaat) hebben veel minder te maken met leerlingen met een schoolse vertraging. Gemeenten met veel BSO- en TSO-leerlingen tellen beduidend meer leerlingen met een schoolse vertraging. Er is sprake van een zeker watervalstelsel, waarbij de grenzen van de gemeenten weinig tot geen rol spelen.

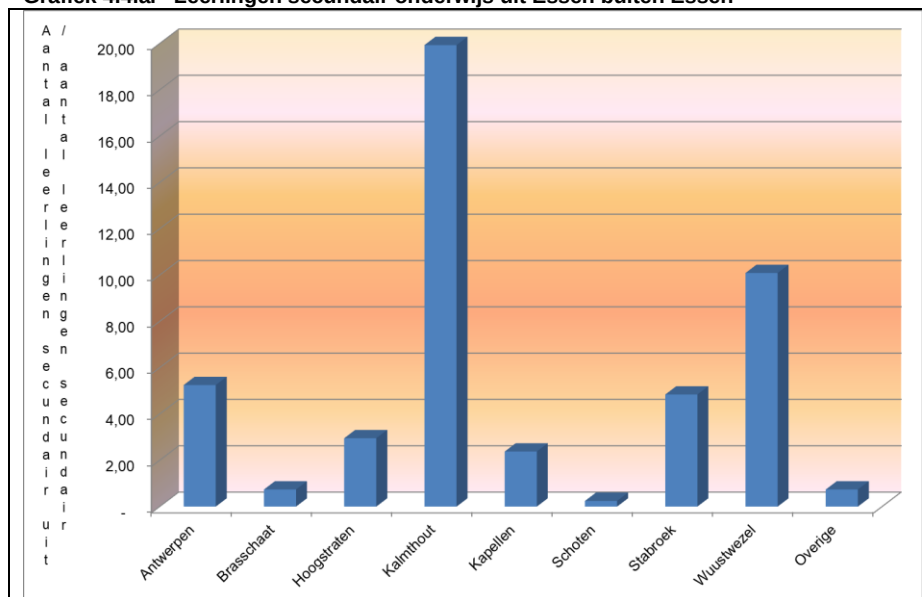
Grafiek 4.3.f. Leerlingen secundair onderwijs met schoolse vertraging

4.4. Leerlingenmobiliteit

Essen heeft geen specifieke school voor buitengewoon onderwijs. Essense leerlingen zijn hiervoor aangewezen op scholen buiten onze gemeentegrenzen.

Grafiek 4.4.a. Leerlingen secundair onderwijs uit Essen buiten Essen

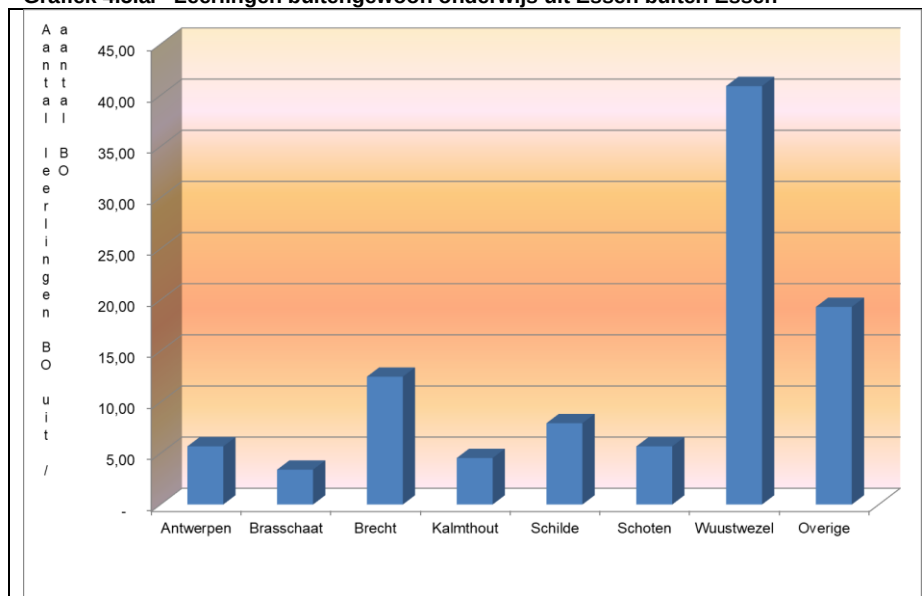

Bovenstaande grafiek leert dat bijna 20 procent van de schoolgaande jongeren uit Essen middelbaar onderwijs in Kalmthout volgen. Zij vertegenwoordigen 243 leerlingen in 2017-2018. Bijna 10 procent, ofwel 123 leerlingen in 2017-2018, trekt dagelijks naar Wuustwezel. Antwerpen trekt net iets meer dan 5 procent van de Essense leerlingen uit het middelbaar onderwijs aan. Stabroek trekt net geen 5 procent meer aan.

4.5. Buitengewoon onderwijs

Essen heeft geen onderwijsinstelling die zich specifiek richt naar leerlingen die nood hebben aan buitengewoon onderwijs. Deze kinderen gaan buiten Essen naar school. In grafiek 4.5.a. brengen we deze stromen in kaart.

Grafiek 4.5.a. Leerlingen buitengewoon onderwijs uit Essen buiten Essen

DEEL II : VOORSPOED

5. Economie

Een economische beschrijving maken we aan de hand van enkele klassieke parameters (inkomen, werkloosheid,...), aangevuld met gegevens over de ondernemingszin binnen de gemeente.

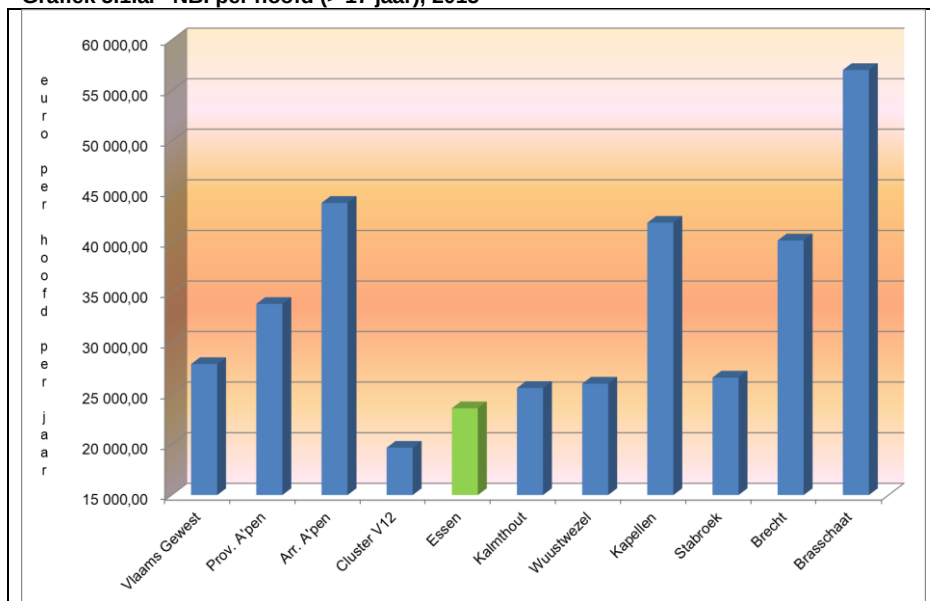
5.1. *Inkomen en welvaart*

Om welvaart te meten in een bepaalde omgeving, gebruiken economen vaak de eenheid van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze eenheid reflecteert het binnenlands inkomen. Aan de hand van deze eenheid kunnen we de economische groei becijferen. Het BBP afleiden per gemeente is een onbegonnen zaak. Daarom vertrekt deze analyse van het inkomen per gemeente. Dit inkomen meten we aan de hand van het Netto Belastbaar Inkomen (NBI) van de verschillende eenheden. Door het inkomen rechtstreeks te koppelen aan het aantal inwoners (ouder dan 17 jaar) heeft de te grote invloed van een stad als Antwerpen met haar 520.000 inwoners geen invloed. Deze werkwijze maakt wel dat er een achterstand is van 2 jaar. Dit komt doordat de inkomensbelastingen altijd tellen op het inkomen van 2 jaar geleden.

Grafiek 5.1.a. geeft het inkomen per hoofd weer. Niet totaal onverwacht, blijkt Brasschaat gemiddeld de rijkste inwoners te herbergen, gevolgd door het arrondissement, Kapellen en Brecht. De hoge score van het arrondissement is waarschijnlijk deels te verklaren door de invloed van de gemeenten rondom de stad Antwerpen (Schildes, Schoten, Edegem...). De gemiddelde Essenaar heeft in 2015 een gemiddelde inkomen van 23.580 euro. De gemiddelde inwoner van Brasschaat beschikt over 57.024 euro, ofwel meer dan het dubbele van de Essenaar.

Grafiek 5.1.a. geeft aan dat Essen het laagste gemiddeld inkomen per hoofd heeft van de hele regio. Dit heeft tot gevolg dat de opcentiemen en de onroerende voorheffing per eenheid in Essen minder opbrengen dan in de andere gemeentes. Daardoor ligt het belastingniveau in Essen hoger dan in de andere gemeenten om een vergelijkbare opbrengst te kunnen genereren in absolute waarden. Aan de andere kant heeft dit ook gevolgen voor de bijdragen die Essen levert in de politiezone Grens (lager dan Kalmthout omwille van solidariteitsprincipe).

We haalden al andere gemeenten van het arrondissement aan, maar ook Kapellen scoort behoorlijk hoog. Dit kan nogmaals wijzen op de druk vanuit de kernstad, die de rijkere inwoners naar net buiten de stad (in de groene rand) duwt.

Grafiek 5.1.a. NBI per hoofd (> 17 jaar), 2015

Naast de lage score voor de gemiddelde Essenaar, scoort een gemiddelde inwoner uit de socio-economische cluster nog lager. Een gemiddelde inwoner van de V12 heeft geen beschikbaar inkomen van 20.000 euro per jaar. Dit neemt niet weg dat de andere grotere gehelen wel een hoger NBI realiseren per hoofd dan Essen.

Hoewel het lage NBI per hoofd in Essen, nam het NBI per hoofd de afgelopen 10 jaar wel toe. In vergelijking met de rijkere gemeenten steeg het in Essen zelfs meer. Waar een gemiddeld inkomen in Brasschaat de afgelopen 10 jaar maar 29 procent toenam, was dit in Essen net geen 50 procent. Op zich heeft de gemiddelde Essenaar op 10 jaar dus sneller een hoger inkomen verkregen dan de gemiddelde inwoner van Brasschaat. Met zijn score, net als Wuustwezel, vormt Essen wel de absolute top in de evolutie van het NBI per hoofd.

Tabel 5.1.a. Netto belastbaar inkomen per hoofd

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	19 969,65	21 798,11	23 475,14	24 771,06	26 488,61	27 955,44
Prov. A'pen	24 342,50	26 562,02	28 520,79	30 059,41	32 050,39	33 898,09
Arr. A'pen	32 077,73	34 843,06	37 179,39	39 120,71	41 509,16	43 882,63
Cluster V12	13 640,92	15 005,83	16 280,21	17 295,19	18 505,57	19 680,17
Essen	15 736,27	17 529,19	18 941,73	20 295,70	21 549,85	23 580,33
Kalmthout	18 077,54	20 411,99	21 262,23	22 547,82	23 857,51	25 587,07
Wuustwezel	17 422,00	19 366,47	20 982,35	22 433,96	24 721,69	26 011,19
Kapellen	31 284,96	33 241,55	35 943,97	37 125,38	38 971,25	41 922,34
Stabroek	19 785,01	21 427,92	22 755,93	23 736,61	25 419,85	26 617,44
Brecht	27 186,70	30 235,52	32 567,74	34 988,50	37 559,10	40 170,58
Brasschaat	44 193,91	46 719,04	48 811,30	52 112,75	55 123,62	57 024,68

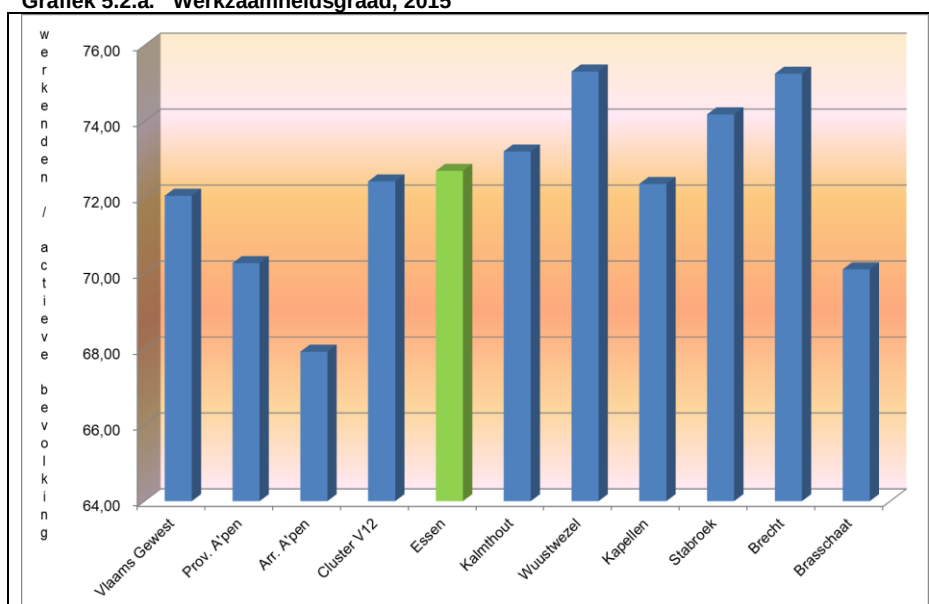
Tabel 5.1.b. Evolutie netto belastbaar inkomen per hoofd

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	109,16	117,55	124,04	132,64	139,99
Prov. A'pen	100,00	109,12	117,16	123,49	131,66	139,25
Arr. A'pen	100,00	108,62	115,90	121,96	129,40	136,80
Cluster V12	100,00	110,01	119,35	126,79	135,66	144,27
Essen	100,00	111,39	120,37	128,97	136,94	149,85
Kalmthout	100,00	112,91	117,62	124,73	131,97	141,54
Wuustwezel	100,00	111,16	120,44	128,77	141,90	149,30
Kapellen	100,00	106,25	114,89	118,67	124,57	134,00
Stabroek	100,00	108,30	115,02	119,97	128,48	134,53
Brecht	100,00	111,21	119,79	128,70	138,15	147,76
Brasschaat	100,00	105,71	110,45	117,92	124,73	129,03

5.2. Werken

Volgens de meeste gangbare economische theorieën creëert arbeid (in combinatie met kapitaal) een bepaalde welvaart. Dat wordt gemeten met het BBP. Werk is daarom een belangrijke economische parameter voor een gemeente als Essen. We kunnen arbeid op twee manieren bekijken. Enerzijds vormen de tewerkstelling en de werkzaamheid een belangrijke factor. Anderzijds speelt werkloosheid ook een grote rol in de economie van een gemeente. Het is ook interessant om de geografische verdeling van het werk te bekijken.

Grafiek 5.2.a. staat stil bij de werkzaamheidsgraad. De werkzaamheidsgraad geeft het aantal werkenden per eenheid weer, gedeeld door het aantal inwoners op actieve leeftijd (20-64 jaar) van dezelfde eenheid. Een volledige tewerkstelling is in dat geval theoretisch gezien gelijk aan 100. Als niemand werkt, staat de teller op 0. Hoe hoger de waarde, hoe hoger het aantal werkenden ten opzichte van de actieve bevolking.

Grafiek 5.2.a. Werkzaamheidsgraad, 2015

Het valt in grafiek 5.2.a. op dat alle individuele gemeenten, met uitzondering van Brasschaat, beter scoren dan de grotere gehelen (Vlaanderen, provincie en arrondissement). Wuustwezel en Brecht halen een werkzaamheidsgraad die hoger is dan alle andere. In deze twee gemeenten is 75 procent

in bevolgingsklasse 20-64 jaar aan het werk. In Essen halen we een score van 72,70 procent, wat vergelijkbaar is met de 72,45 procent van de cluster.

Er doet zich een paradox voor. De gehelen met een hoge werkzaamheidsgraad scoren relatief laag wanneer het gaat over het NBI. Zo haalt Essen een werkzaamheidsgraad die duidelijk hoger is dan het arrondissement Antwerpen. Het NBI per hoofd van Essen ligt echter lager. Dit geldt ook voor Kalmthout, Wuustwezel en Brecht.

Dat Brasschaat een lage score haalt, heeft misschien een statistische reden. We nemen aan dat de hele bevolking binnen de leeftijdsklasse 20-64 jaar zich aanbiedt op de arbeidsmarkt. Dat is uiteraard niet zo. Bijvoorbeeld huisvrouwen, renteniers en studenten zitten niet in de noemer vervat. Als we het hoge inkomen per hoofd van Brasschaat combineren dat met de lage berekende werkzaamheidsgraad, dan ontstaat het vermoeden dat veel inwoners van Brasschaat zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt zonder dat deze direct gebruikmaken van de sociale zekerheid (werkloosheidssteun, leefloon...).

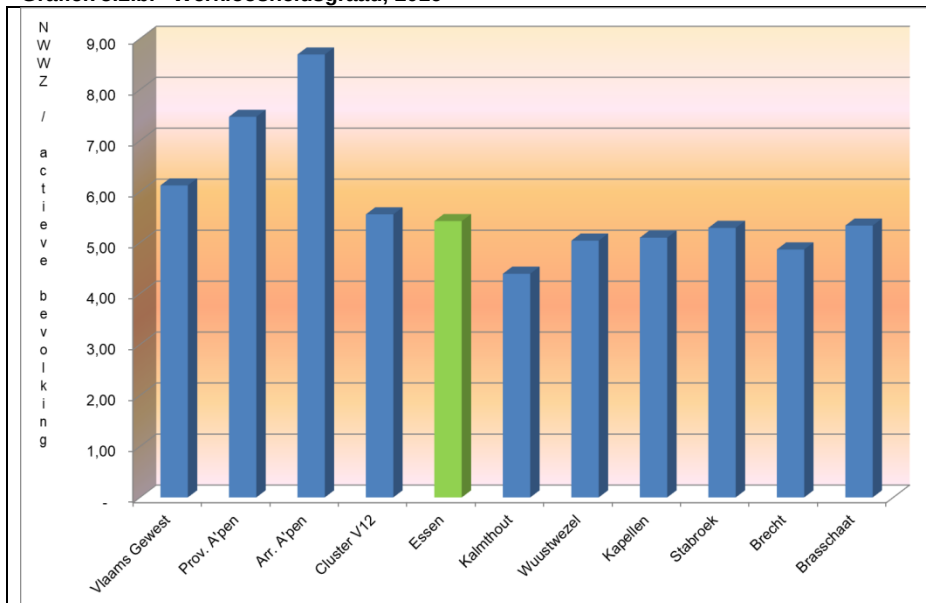
Tabel 5.2.a. Evolutie werkzaamheidsgraad

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	103,39	105,12	106,76	107,07	108,24
Prov. A'pen	100,00	104,05	106,26	108,25	108,80	110,42
Arr. A'pen	100,00	103,84	105,82	107,91	108,48	110,18
Cluster V12	100,00	105,93	108,93	111,05	111,00	111,51
Essen	100,00	109,91	115,23	118,85	122,82	126,56
Kalmthout	100,00	104,53	106,98	109,29	109,61	111,14
Wuustwezel	100,00	107,82	111,10	113,89	115,60	117,16
Kapellen	100,00	104,14	106,08	107,38	106,01	108,55
Stabroek	100,00	103,25	103,93	101,95	101,95	101,40
Brecht	100,00	105,86	109,82	111,21	112,27	114,22
Brasschaat	100,00	103,25	103,49	103,55	102,04	101,79

Tabel 5.2.a. geeft de evolutie van de werkzaamheidsgraad weer. In de periode 2005-2015 is Essen de kampioen met een positieve evolutie. De bevolking tussen 20 en 64 jaar steeg in Essen gedurende diezelfde periode zelfs met 8 procent. We merken wel dat in de andere gemeenten de actieve bevolking (behalve in Kapellen, Stabroek en Brasschaat) nog sterker toenam.

De vermelde paradox komt ook hier weer naar boven. Terwijl de werkzaamheidsgraad in Essen toenam met net geen 27 procent, nam het netto belastbaar inkomen met bijna 50 procent toe. Los van de inflatie, kan dat erop duiden dat het gemiddelde inkomen per hoofd sterker toename dan de groei van de bevolking in de actieve leeftijden.

Grafiek 5.2.b. Werkloosheidsgraad, 2016

De tegenhanger van de werkzaamheid is de werkloosheid. Om de werkloosheid te meten houden we rekening met de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). De analyse koppelt deze aantallen met het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd. Niet alle inwoners uit de bevolking op beroepsactieve leeftijd die geen werk hebben zoeken effectief werk. Omdat er (nog) geen cijfers van de beroepsactieve bevolking na 2015 voorhanden zijn, beperkt de berekening zich tot dat jaar voor wat de werkloosheid betreft.

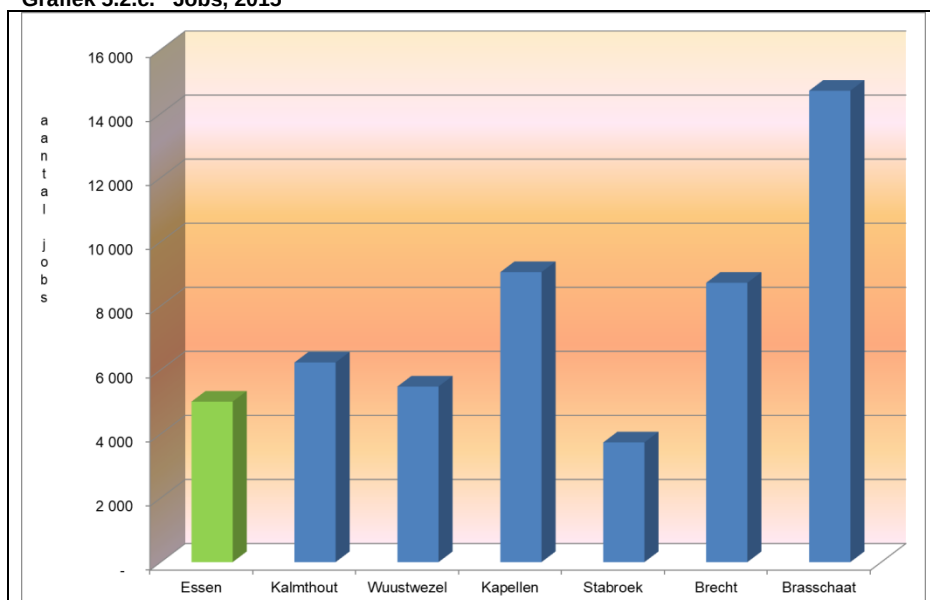
In eerste instantie zien we hetzelfde als bij de werkzaamheid, maar in spiegelbeeld. Essen heeft de hoogste werkloosheid in de regio. Met een aandeel van werklozen dat vergelijkbaar is met dat van de socio-economische cluster, telt Essen relatief meer werklozen dan de andere gemeenten. Niettegenstaande deze hogere score haalt Essen een werkloosheidscijfer dat, net als bij de andere gemeenten, lager ligt dan de grotere gehelen. Dit betekent dat relatief gezien minder inwoners op zoek zijn naar een job in vergelijking met Vlaanderen, de provincie en het arrondissement.

Essen scoort ook in termen van werkloosheid even hoog als het gemiddelde uit de socio-economische cluster, met 5,42 NWWZ per 100 inwoners tussen 20 en 64 jaar. Het verleden valt evenwel op. De socio-economische cluster toonde tussen 2005 en 2017 een dalende trend, met liefst 20 procent. Essen daarentegen zag het aantal NWWZ met 30 procent toenemen over dezelfde periode. Alleen Wuustwezel haalt een vergelijkbare (slechtere) score in vergelijking met de andere eenheden.

Dit is een verdere bevestiging van de paradox: het netto belastbaar inkomen per hoofd nam sterk toe, de werkzaamheidsgraad nam toe én de werkloosheidsgraad steeg. Deze drie gegevens samen kunnen duiden op een toename van de Essense bevolking van in hoofdzaak mensen die werken en per hoofd meer verdienen dan vroeger. Zodanig zelfs dat ze het verlies aan inkomen uit werkloosheid kunnen compenseren.

Tabel 5.2.a. Evolutie werkloosheid

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	76,72	86,24	82,93	94,36	99,04	90,46
Prov. A'pen	100,00	78,42	89,23	89,99	102,39	107,14	100,10
Arr. A'pen	100,00	79,62	91,39	94,11	107,32	112,22	105,59
Cluster V12	100,00	72,61	80,54	77,02	88,45	93,91	80,68
Essen	100,00	83,83	93,58	105,85	123,97	136,41	130,50
Kalmthout	100,00	81,62	82,15	97,33	104,02	110,68	104,70
Wuustwezel	100,00	83,91	96,98	99,96	120,62	137,48	125,37
Kapellen	100,00	79,78	93,94	96,43	106,05	111,28	108,48
Stabroek	100,00	72,54	93,92	88,54	104,40	106,97	99,48
Brecht	100,00	77,51	89,52	92,75	102,48	106,31	104,11
Brasschaat	100,00	79,61	83,91	80,85	90,40	105,64	99,40

Grafiek 5.2.c. Jobs, 2015

Werk hangt onder andere samen met beschikbare arbeidsplaatsen. In grafiek 5.2.c. staan de beschikbare jobs per gemeente op een rij. De gemeente Brasschaat heeft veel meer jobs in de aanbieding dan de andere gemeenten. Het hogere inwonersaantal speelt daarbij misschien een rol.

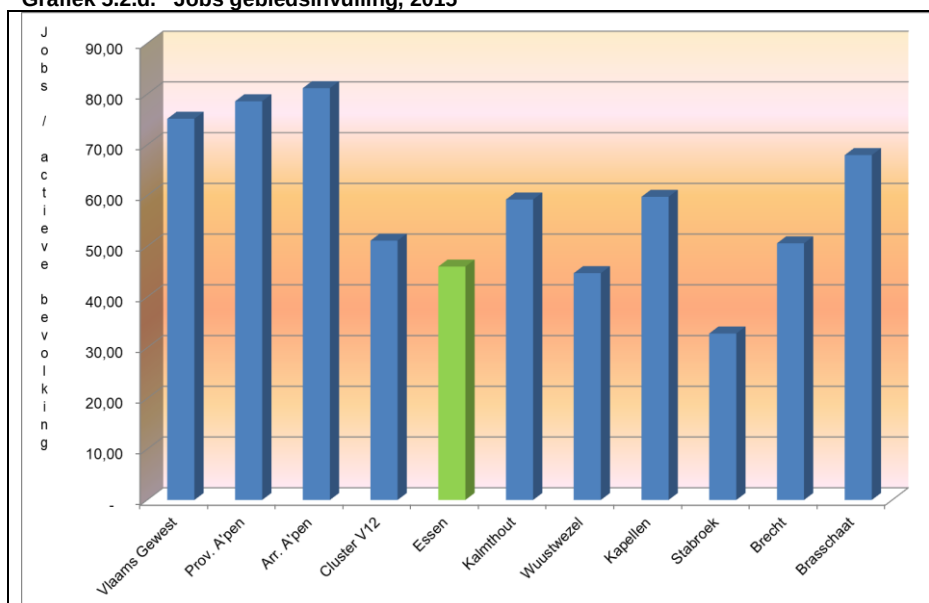
Het aantal jobs binnen de gemeente (grafiek 5.2.c.), in combinatie met de hogere werkzaamheidsgraad en het hogere inkomen, geeft aan dat de Essenaar veelal buiten de gemeentegrenzen werkt. De aanwezigheid van KMO-zones en industriegebieden binnen de eigen gemeente is wellicht een cruciale factor. Zo heeft Kapellen drie zones en telt Kapellen meer jobs binnen de eigen grenzen.

Naast het absolute aantal jobs binnen de gemeentegrens, zet tabel 5.2.c. de evolutie neer. De tabel geeft in de eerste plaats de groei aan van economische activiteiten waarmee een zekere mate van tewerkstelling gepaard gaat. De evolutie in Essen toont sinds 2012 een dalende trend. Omgerekend naar het exacte aantal arbeidsplaatsen, zag Essen op vier jaar tijd 143 jobs verloren gaan.

Tabel 5.2.c. Evolutie jobs

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	104,47	105,25	106,78	107,46	108,66
Prov. A'pen	100,00	104,12	105,30	106,46	106,84	108,34
Arr. A'pen	100,00	103,64	104,66	105,55	105,00	106,21
Cluster V12	100,00	105,08	107,74	109,93	110,18	111,86
Essen	100,00	105,79	109,70	114,92	113,51	111,74
Kalmthout	100,00	106,50	111,40	113,35	113,14	115,95
Wuustwezel	100,00	103,16	102,56	103,85	104,38	108,07
Kapellen	100,00	106,99	107,83	111,23	110,44	111,31
Stabroek	100,00	102,92	107,29	112,56	105,19	105,15
Brecht	100,00	107,17	116,59	116,53	117,18	117,38
Brasschaat	100,00	103,77	108,19	109,76	109,92	110,62

Grafiek 5.2.d. Jobs gebiedsinvulling, 2015

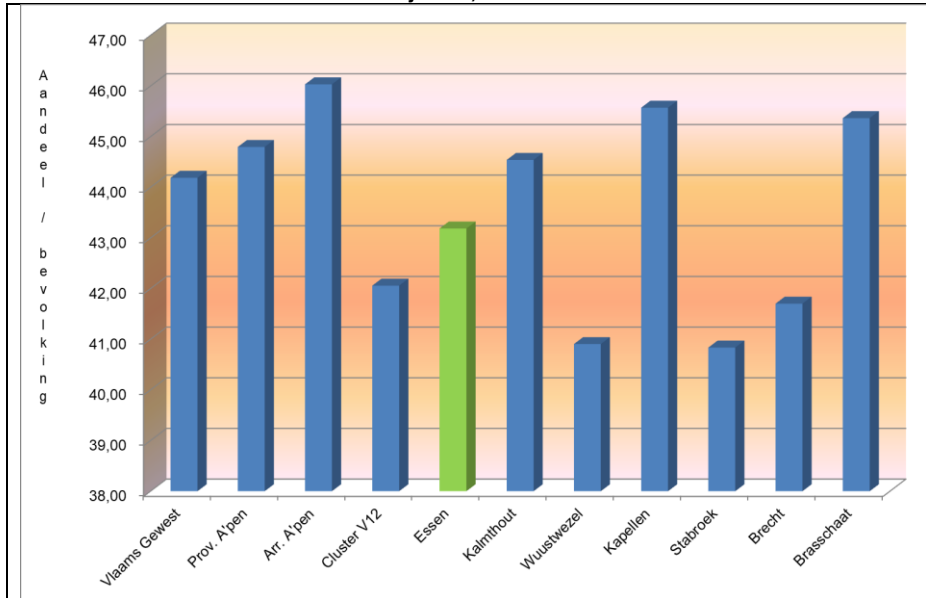
Bij de gebiedsinvulling van de beschikbare jobs vergelijken we het aantal arbeidsplaatsen binnen de gemeente met de actieve bevolking. Als een bepaald gebied een ratio heeft van meer dan 100, dan wil dit zeggen dat niet alle beschikbare jobs in dat gebied ingevuld kunnen worden met de eigen actieve bevolking. Als de waarde beneden 100 ligt, zijn er onvoldoende jobs in de eigen gemeente voor een volledige tewerkstelling. Hierbij houden we geen rekening met randvoorwaarden (scholing,...). In 2015 laat Essen een score optekenen van 45,68. Dit zou betekenen dat Essen een overschot van actieve bevolking kent van 54,32 procent. Veel van deze mensen werken buiten Essen, wat het hierboven beschreven vermoeden bevestigt.

5.3. Economische afhankelijkheid

In het hoofdstuk over de demografie kwam de afhankelijkheidsratio al aan bod. We vergeleken hierbij het aantal mensen buiten de beroepsactieve leeftijd met de mensen binnen de beroepsactieve leeftijd. Dit gaf een eerste inschatting van de afhankelijkheid van een deel van de bevolking. Nu volgt een derde sprong. Een persoon die geen werk heeft, is afhankelijk van de mensen die wel een job hebben, ook al bevindt die persoon zich in de categorie van de beroepsactieve leeftijd. Door nu de

afhankelijkheidsratio te berekenen, krijg je de economische afhankelijkheid. Deze nieuwe ratio geeft een zicht op de economische sterkte van de gemeente.

Grafiek 5.3.a. Economische afhankelijkheid, 2016

Grafiek 5.3.a. leert dat bij geen enkele eenheid van de vergelijkingsgroep meer dan de helft van de bevolking afhankelijk is van een vorm van solidariteit. In Essen is 43,69 procent van de bevolking economisch afhankelijk van anderen. Dit is minder in vergelijking met de andere eenheden, behalve Wuustwezel, Stabroek en Brecht. Niet toevallig zijn dat gemeenten met een groter aandeel ouderen. Het aandeel ouderen in de bevolking weegt voorlopig nog altijd door in de afhankelijkheidsratio.

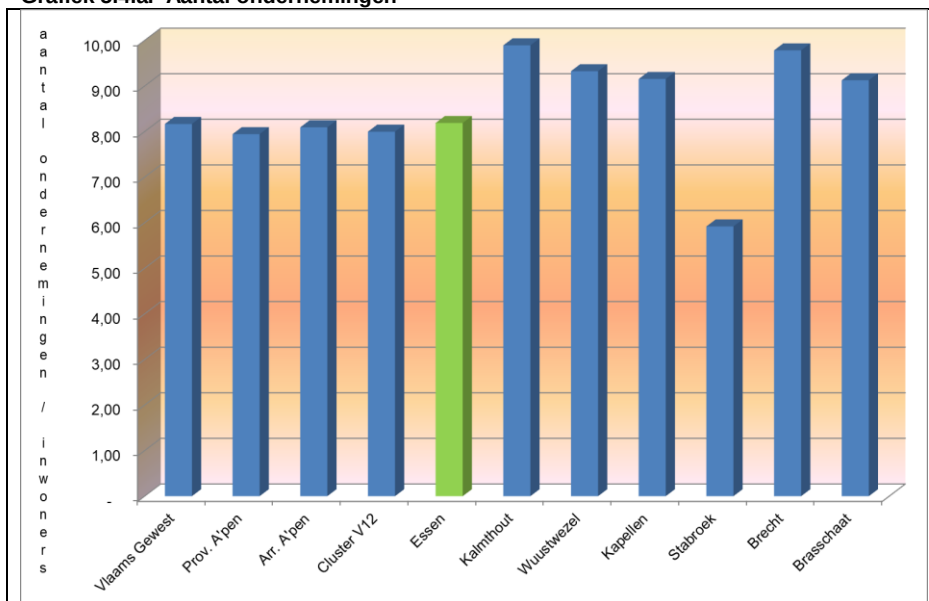
5.4. Ondernemen

De vorige paragrafen staan stil bij de macro-economische gegevens van de gemeenten. Dit hoofdstuk zoomt in op de micro-economie en bekijkt de ondernemersgeest in elke gemeente. Niet alleen door te kijken naar het aantal ondernemingen, maar ook naar de sectoren, de faillissementen e.d.

Grafiek 5.4.a. start met het aantal ondernemingen. Om ook hier te grote scheeftrekkingen te vermijden, relateren we het aantal ondernemingen weer met het bevolkingsaantal. Veel gemeenten (Essen en Stabroek vormen de uitzondering) huisvesten meer ondernemingen per 100 inwoners dan de grotere gehelen. Essen scoort met 8,19 ondernemingen per 100 inwoners nagenoeg even hoog als Vlaanderen (8,17). In absolute waarden betekent dit dat Essen 1.450 ondernemingen herbergt. Kalnhout, dat het beste scoort in verhouding tot het aantal inwoners, telt 1.793 ondernemingen. Opvallend is het lage cijfer van Stabroek, met slechts 5,92 ondernemingen per inwoner. De nabijheid van het havengebied van Antwerpen speelt hierin vermoedelijk een belangrijke rol.

Naast de nabijheid van het havengebied, kan het aantal industriegebieden en KMO-zones ook een rol spelen. Zo telt Kapellen met haar drie zones meer bedrijven dan Stabroek, dat geen industriezones heeft.

Grafiek 5.4.a. Aantal ondernemingen

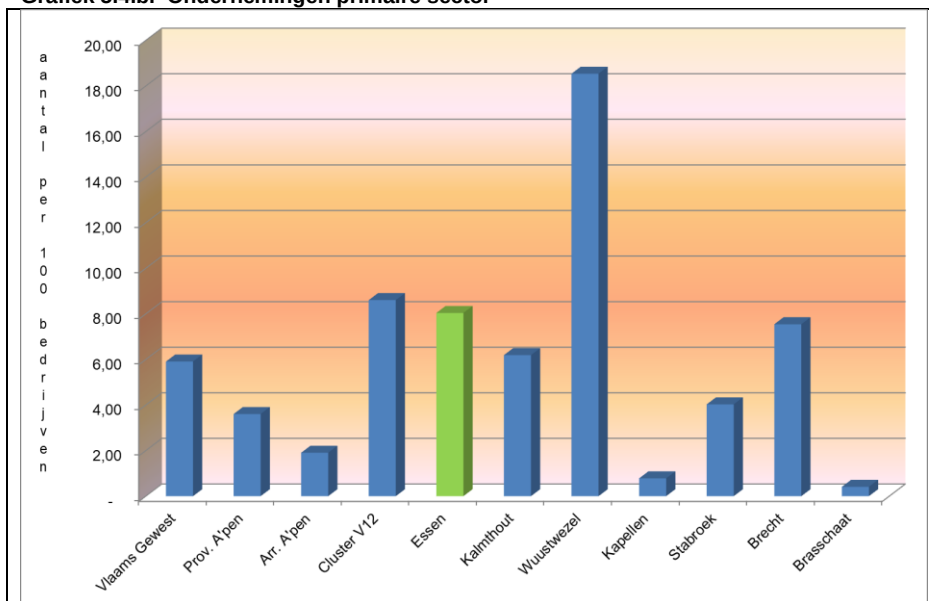
In historisch perspectief zag Essen het aantal ondernemingen op 7 jaar tijd toenemen met 17,27 procent. Als we de evolutie van het aantal jobs (11 procent) meerekenen, kunnen we concluderen dat de toename van het aantal ondernemingen in Essen vooral tot een stijging van het aantal kleine bedrijven (zelfstandigen, KMO's) leidde.

Tabel 2.4.a. Evolutie aantal ondernemingen

	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	103,81	108,52	112,69	115,76
Prov. A'pen	100,00	104,63	110,30	114,79	118,36
Arr. A'pen	100,00	104,48	110,02	114,75	118,30
Cluster V12	100,00	104,50	110,33	113,34	115,99
Essen	100,00	106,58	113,95	114,42	117,27
Kalmthout	100,00	106,96	113,53	115,58	118,90
Wuustwezel	100,00	101,11	106,79	108,39	112,46
Kapellen	100,00	103,00	106,33	110,09	115,60
Stabroek	100,00	104,28	112,19	113,48	114,12
Brecht	100,00	104,98	112,27	116,38	119,21
Brasschaat	100,00	109,58	115,16	119,02	124,05

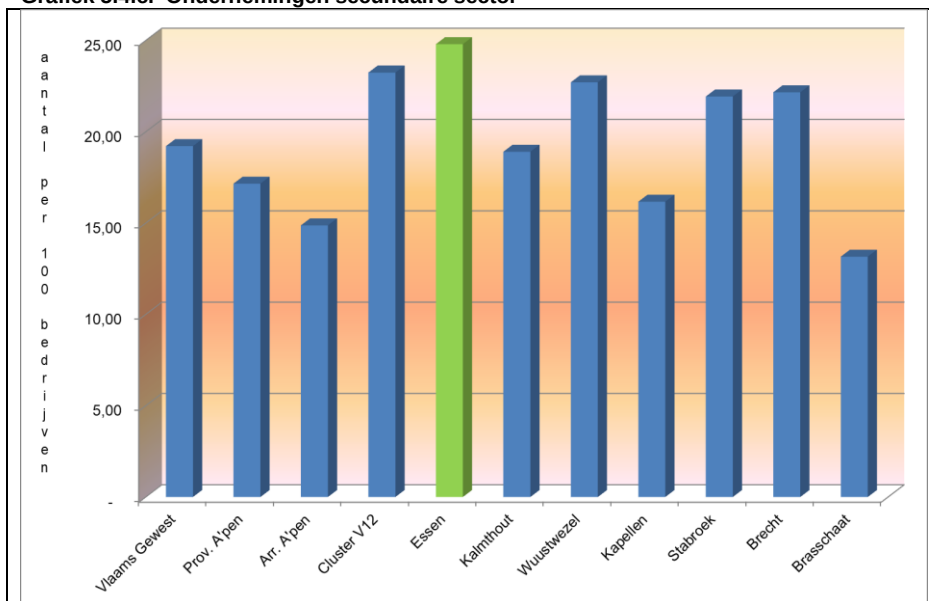
Grafiek 5.4.b. splitst de ondernemingen van de primaire sector af. We kijken naar de grootte van de primaire sector in verhouding tot het aantal bedrijven. Onder de primaire sector bevinden zich vooral bedrijven uit de mijn- en landbouwsector. Het verwondert niet dat Wuustwezel torenhoog boven de anderen uitsteekt. Wuustwezel is een echte landbouwgemeente, zoals ook verder blijkt uit het grondgebruik. 18 procent van de ondernemingen in Wuustwezel is een onderneming uit de primaire sector. Hoewel Essen, Brecht en in iets mindere mate Kalmthout een stevige primaire sector hebben, is deze relatief klein in vergelijking met Wuustwezel. Tegenover Vlaanderen telt Essen een grote primaire sector. Ten opzichte van Kapellen, Brasschaat en het arrondissement Antwerpen is de primaire sector in Essen redelijk groot. Ook hier speelt de invloed van de stad Antwerpen en haar rand. In absolute waarden telde Essen 119 bedrijven in de primaire sector in 2015.

Grafiek 5.4.b. Ondernemingen primaire sector

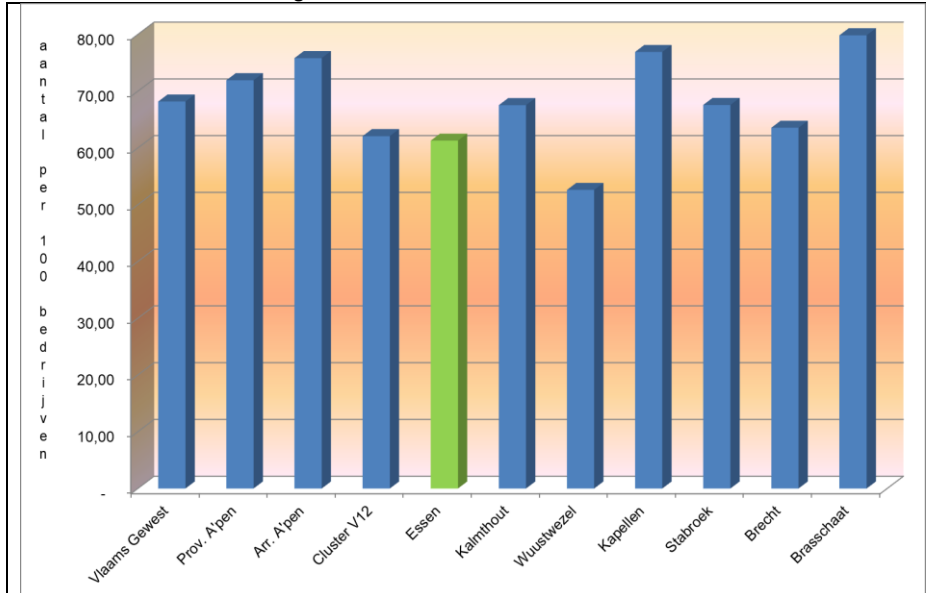
De secundaire sector omvat veelal producerende bedrijven. Het gaat in de eerste plaats om de klassieke industrie. Grafiek 5.4.c. zet deze ondernemingen in verhouding tot het totaal aantal bedrijven. Hierbij valt de hoge score van Essen op. Relatief uitgedrukt huisvest Essen veel producerende bedrijven. Dit zegt nog niets over de toegevoegde waarde van deze ondernemingen, alleen over het aantal. Op 100 onderneming in Essen behoort bijna 25 procent tot de secundaire sector in 2015. In absolute waarden gaat het hier om 367 bedrijven. Grafiek 5.4.c. lijkt te contrasteren met grafiek 5.4.a. De reden daarvoor is dat Essen een echte industriezone heeft, terwijl bijvoorbeeld Kapellen KMO-zones heeft. De aard van de zones komt hier tot uiting.

Grafiek 5.4.c. Ondernemingen secundaire sector

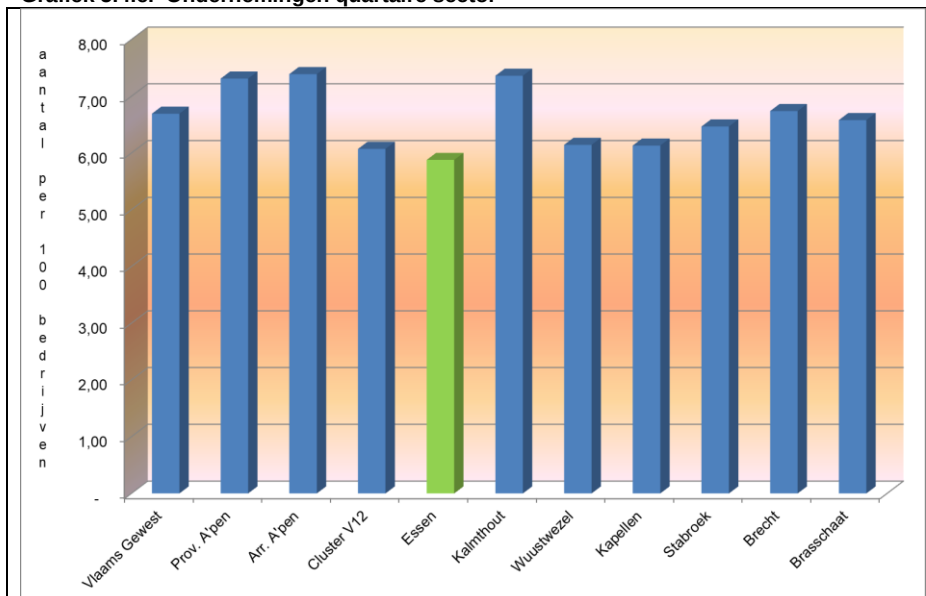
De tertiaire sector geeft een ander beeld. Bedrijven die tot deze sector behoren, zijn in hoofdzaak dienstverlenende bedrijven zoals banken, handelszaken, overslagbedrijven... De gemeenten die sterk scoren in de primaire sector (Wuustwezel, Essen, Brecht en V12), scoren lager in de tertiaire sector. In 2015 telde Essen 907 ondernemingen in de tertiaire sector.

Grafiek 5.4.d. Ondernemingen tertiaire sector

De overheidssector, de gesubsidieerde sector (scholen, WZC's...) en de vrijetijdssector (reisagenten,...) vormen samen de quataire sector. Deze sector is weergegeven in tabel 5.4.e. Essen haalt in deze sector de laagste score met maar 87 quataire ondernemingen. Dit is opvallend. Essen heeft veel scholen en twee grote woonzorgcentra. Een mogelijke verklaring voor de Essense score is dat de andere gemeenten meer, maar kleinere bedrijven tellen van de quataire sector of dat een bepaalde tak in Essen volledig afwezig is.

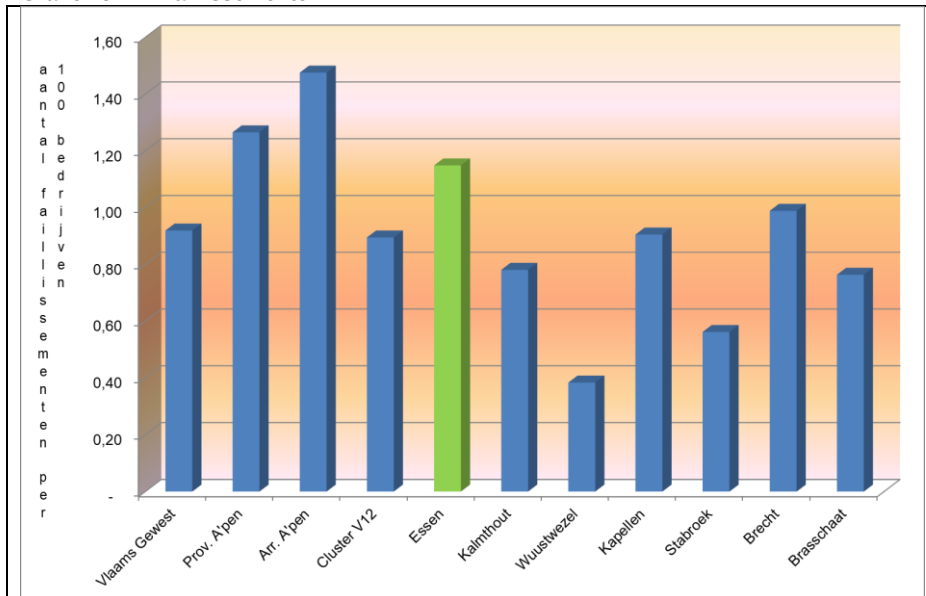
Grafiek 5.4.e. Ondernemingen quataire sector

Het aantal ondernemingen is een evolutief gegeven. Ondernemingen starten, stoppen en gaan failliet. In de volgende tabellen kijken we in detail naar het aantal faillissementen en het aantal starters. De faillissementen relateren we in grafiek 5.4.f. aan het aantal ondernemingen. Het arrondissement Antwerpen kent heel veel bedrijven. Hetzelfde arrondissement noteerde in 2015 ook de meeste faillissementen ten opzichte van zijn aantal bedrijven. Bij de kleinere eenheden scoort Essen, ondanks

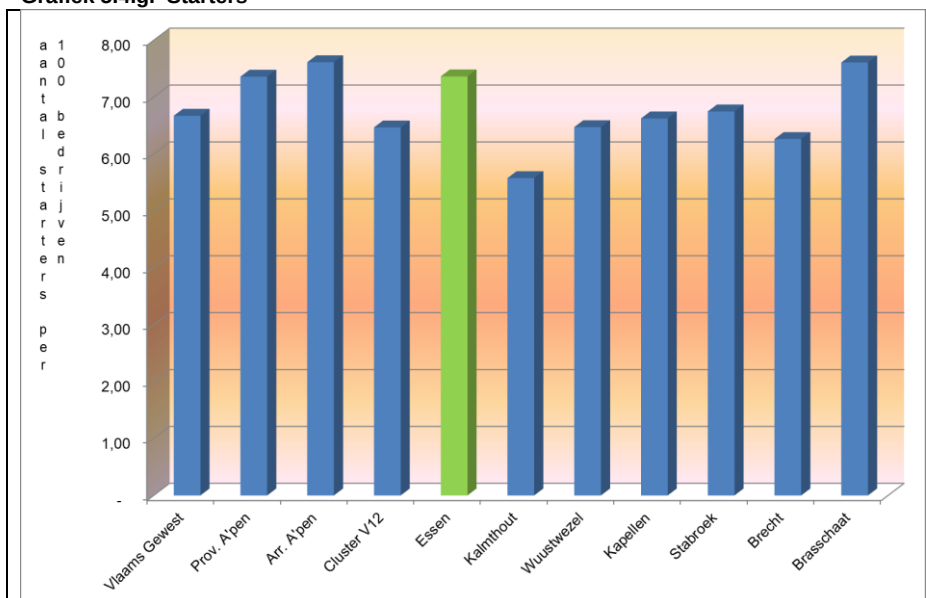
het geringer aantal ondernemingen, hoog bij de faillissementen. Met 17 faillissementen laat Essen een score van 1,15 per 100 bedrijven optekenen.

Grafiek 5.4.f. Faillissementen

In grafiek 5.4.g. staat het aantal starters tegenover het aantal ondernemingen. Essen en Brasschaat gooien hier hoge ogen. Met meer dan 7 starters per 100 ondernemingen scoren deze twee gemeenten hoger dan de omliggende gemeenten. In het geval van Essen is dit misschien de verklaring voor het hoge aantal faillissementen.

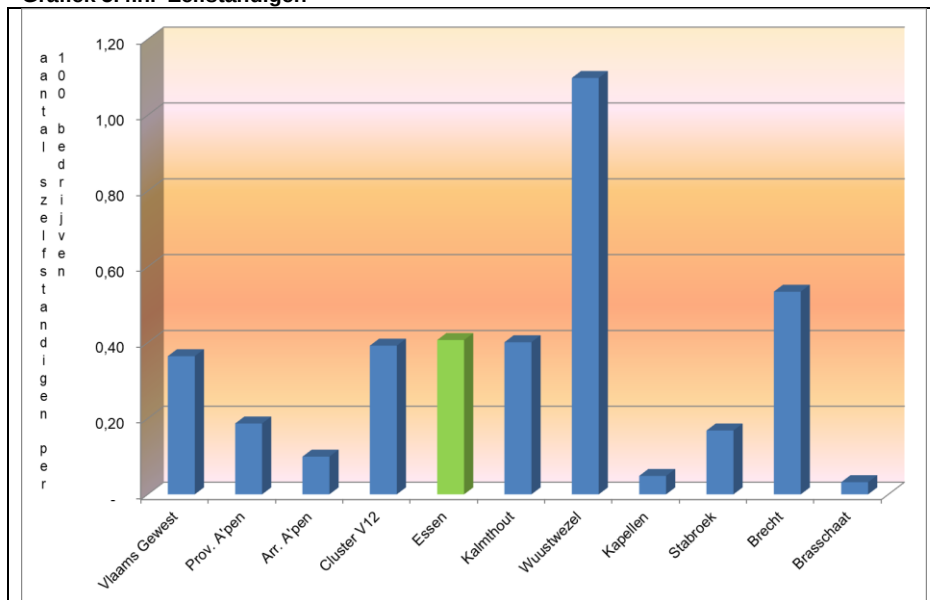
Grafiek 5.4.g. Starters

Tot hertoe spraken we enkel over de bedrijven in hun geheel. Zelfstandigen vormen een specifieke groep van ondernemers. In grafiek 5.4.h. zetten we het aantal zelfstandigen tegenover het aantal inwoners. In de grafiek valt al snel het hoge aantal zelfstandigen in Wuustwezel op. Het aantal bedrijven in de primaire sector speelt hier een grote rol. In deze sector zitten in Essen alleen land- en

bosbouwers. Veel van hen werken als zelfstandigen op hun bedrijf. Dit verklaart meteen de score van Brecht, Essen en Kalmthout.

Grafiek 5.4.h. Zelfstandigen

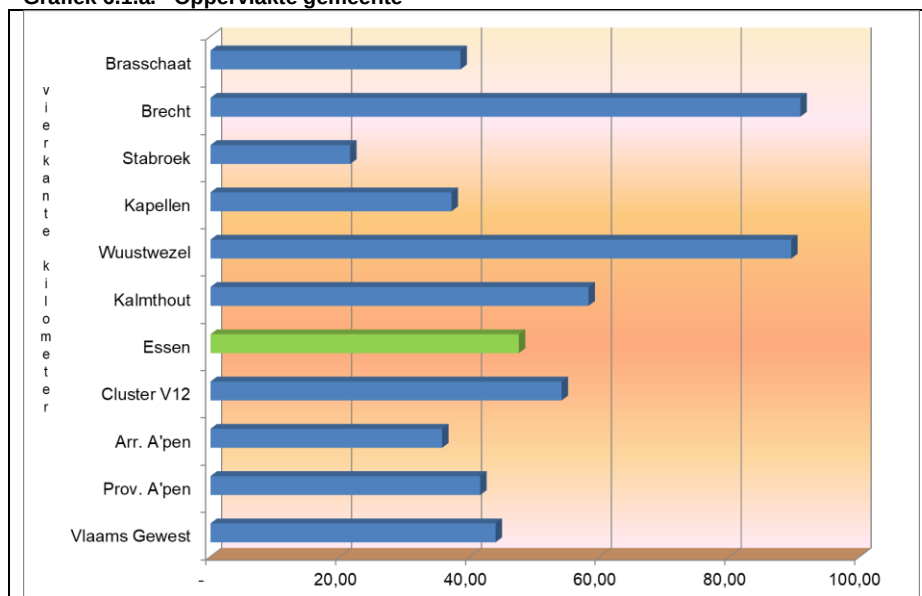
6. Ruimtelijke ordening

6.1 Grootte gemeente

Essen is in totaal 47,48 vierkante kilometer groot. Hiermee is de gemeente groter dan Kapellen, Stabroek en Brasschaat.

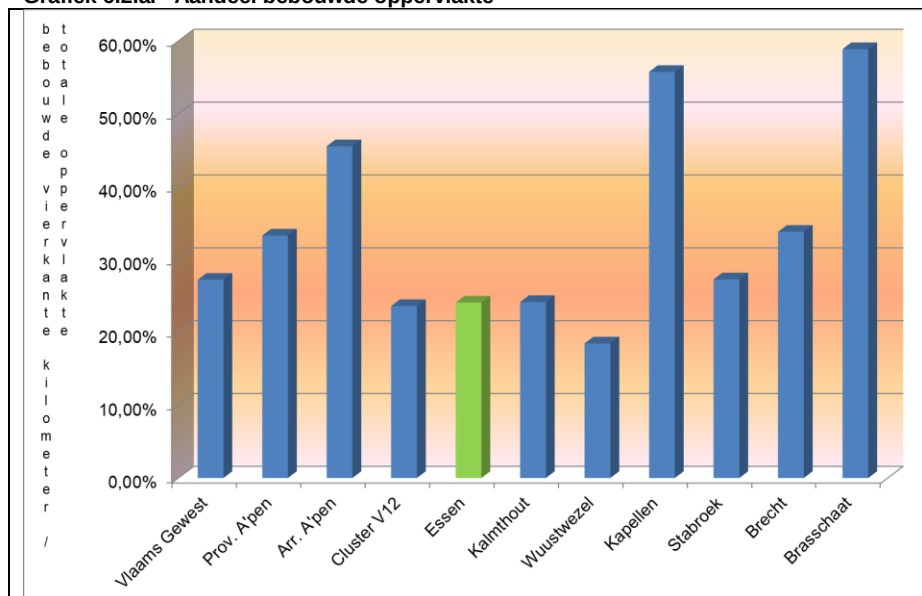
Essen is in oppervlakte ook groter dan een gemiddelde Vlaamse of Antwerpse gemeente. Brecht, Wuustwezel en Kalmthout hebben een grotere oppervlakte dan Essen. Ook de gemiddelde gemeente uit de socio-economische cluster (V12) telt meer vierkante kilometer dan Essen.

Grafiek 6.1.a. Oppervlakte gemeente

6.2 Bebouwing

De absolute grootte van de gemeente is een vaststaand gegeven, tenzij een fusie met één of meerdere gemeenten plaatsgrijpt. Hoeveel ruimte binnen een gemeente bebouwd is, is eerder een gevolg van een combinatie van vaststaande gegevens uit het verleden en het beleid. Grafiek 6.2.a. toont het aandeel van de bebouwde oppervlakte. Het valt op dat Kapellen en Brasschaat een grote bebouwde oppervlakte kennen. Een oppervlakte is 'bebouwd' als de ruimte ingenomen is door een gebouw, een bedrijf of een verharde weg. Het hoge aandeel in Kapellen en Brasschaat geeft aan dat de stad Antwerpen tegen deze groene gemeenten aandrukt. De grafiek van de bebouwing kan naast de grafiek van de primaire sector liggen. De gemeenten met een grote primaire sector (Wuustwezel en Essen) hebben minder bebouwde oppervlakte. Brecht lijkt de uitzondering.

Grafiek 6.2.a. Aandeel bebouwde oppervlakte

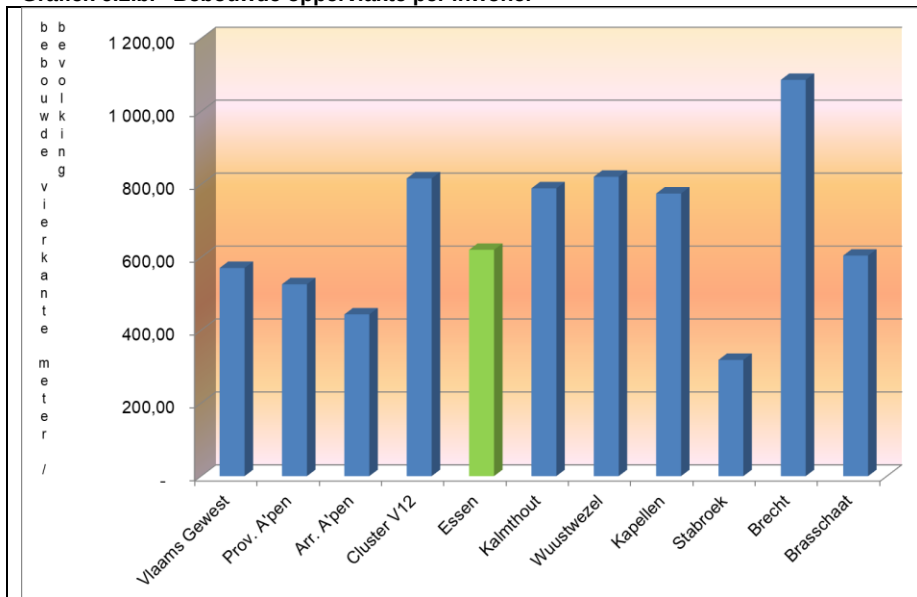
In 2015 was in Essen 22,04 procent van de oppervlakte bebouwd. Essen scoort hiermee ongeveer even hoog als de cluster en Kalmthout. Wuustwezel haalt een nog lager percentage. Dit geeft aan dat Essen, Wuustwezel en Kalmthout nog landelijke gemeenten zijn met een groot aandeel onbebouwde oppervlakte.

De evolutie van de bebouwde ruimte geeft een inschatting van de snelheid waarmee de verstedelijking vanuit Antwerpen oprukt naar Essen. De open ruimte in Essen, Kalmthout en Wuustwezel is op 10 jaar tijd 8 procent meer ingenomen voor en door bebouwing. In dezelfde periode kwam dit niet voor in een andere gemeente. Dit kan betekenen dat deze drie gemeenten hun achterstand inhalen, ofwel dat de verstedelijking vanuit Antwerpen steeds verder reikt. Voor Essen kan dit er ook op wijzen dat Roosendaal uitdijt naar de gemeente. Essen ondergaat niet alleen de druk vanuit het zuiden, maar ook vanuit het noorden.

Tabel 6.2.a. Evolutie bebouwde oppervlakte

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	101,58	103,14	104,52	105,83	107,00
Prov. A'pen	100,00	101,13	102,33	103,65	104,82	105,83
Arr. A'pen	100,00	100,72	101,49	102,74	103,77	104,48
Cluster V12	100,00	101,39	102,88	104,19	105,59	106,70
Essen	100,00	101,83	103,40	105,36	107,79	108,88
Kalmthout	100,00	101,60	103,96	105,89	107,83	108,86
Wuustwezel	100,00	101,44	103,09	105,10	106,28	107,74
Kapellen	100,00	100,70	102,06	102,96	103,25	103,84
Stabroek	100,00	101,75	105,35	105,30	108,32	109,11
Brecht	100,00	100,90	102,03	103,79	104,60	105,07
Brasschaat	100,00	100,24	100,81	101,69	102,22	103,02

Grafiek 6.2.b. Bebouwde oppervlakte per inwoner

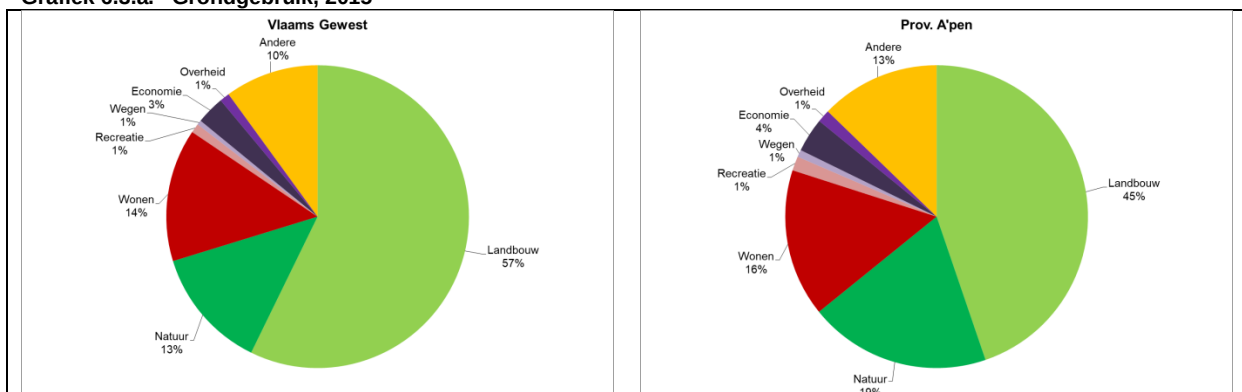
Uiteraard heeft het inwonersaantal van een gemeente een invloed op het bebouwd ruimtegebruik. Grafiek 6.2.b. laat dit meer in detail zien. In deze tabel staat de bebouwde oppervlakte tegenover het inwonersaantal. Essen telde in 2015 een bebouwde oppervlakte van 620 vierkante meter per inwoner. Stabroek noteerde minder bebouwde oppervlakte per inwoner, met name 318. Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen en vooral Brecht tellen meer bebouwde vierkante meters per inwoner. Brecht heeft 1.086 bebouwde vierkante meter per inwoner.

6.3 Gekadastreerd grondgebruik

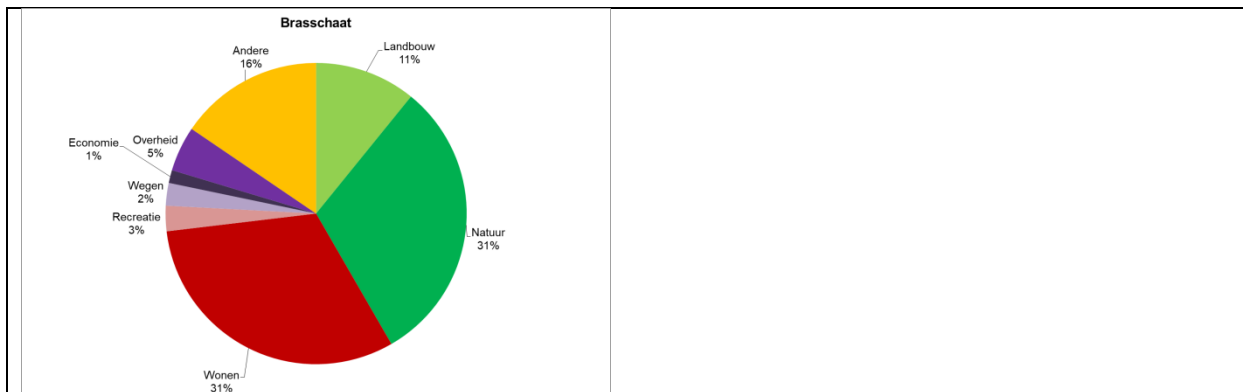
Het grondgebruik wijst de invulling van de (beperkte) beschikbare ruimte toe aan de verschillende actoren. De invulling van de ruimte start vanuit de gegevens van 2015. Essen kon de hand leggen op de kadastrale gegevens uit 2015 van de ruimte in Vlaanderen. Deze cijfers geven een ruimtelijke invulling aan onze gemeente en haar vergelijkingsgroep.

Grafiek 6.3.a. geeft de verdeling weer van het grondgebruik in Essen en de vergelijkingsgroep. Het gebruik staat aangegeven als een inname per sector ten opzichte van de totale oppervlakte.

Grafiek 6.3.a. Grondgebruik, 2015

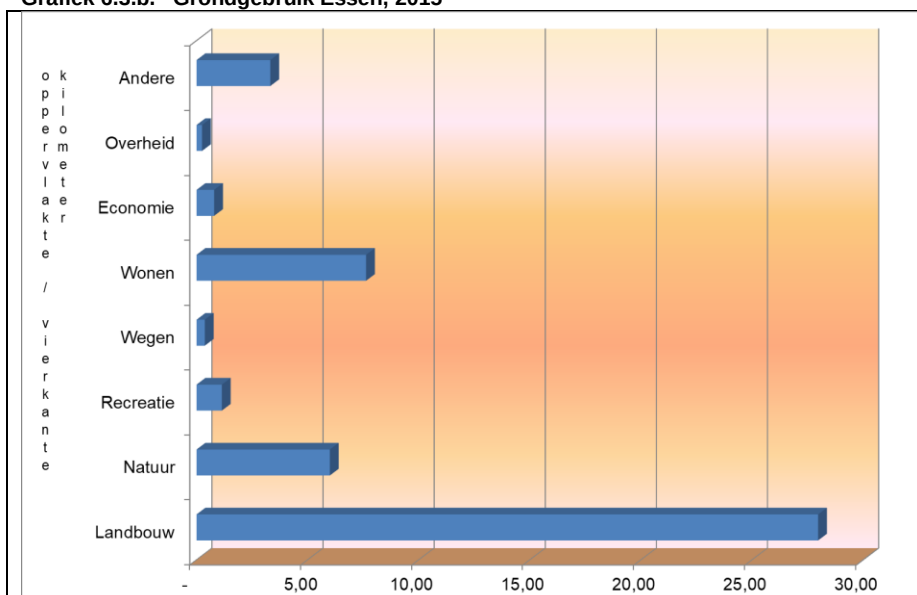

Grafiek 6.3.a. maakt duidelijk dat Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Brecht en Stabroek relatief groene gemeenten zijn. Het aandeel van landbouw en natuur samen overschrijdt de helft van het totale grondgebruik. Hiermee tekenen deze gemeenten een gelijkaardig resultaat op als Vlaanderen en de provincie Antwerpen. Deze gemeenten halen deze score in hoofdzaak door de input van de landbouwgronden, wat het landelijk karakter van deze gemeenten bevestigt. Kapellen en Brasschaat vertonen een heel ander relatief grondgebruik. Ondanks het grote aandeel van natuur ligt de groene inname van het grondgebied in Kapellen en Brasschaat lager dan in de andere gemeenten. In deze gemeenten valt vooral het woonaandeel op. In beide gemeenten neemt de woonfunctie ongeveer 30 procent van de ruimte in.

In de volgende alinea's splitsen we het grondgebruik verder op.

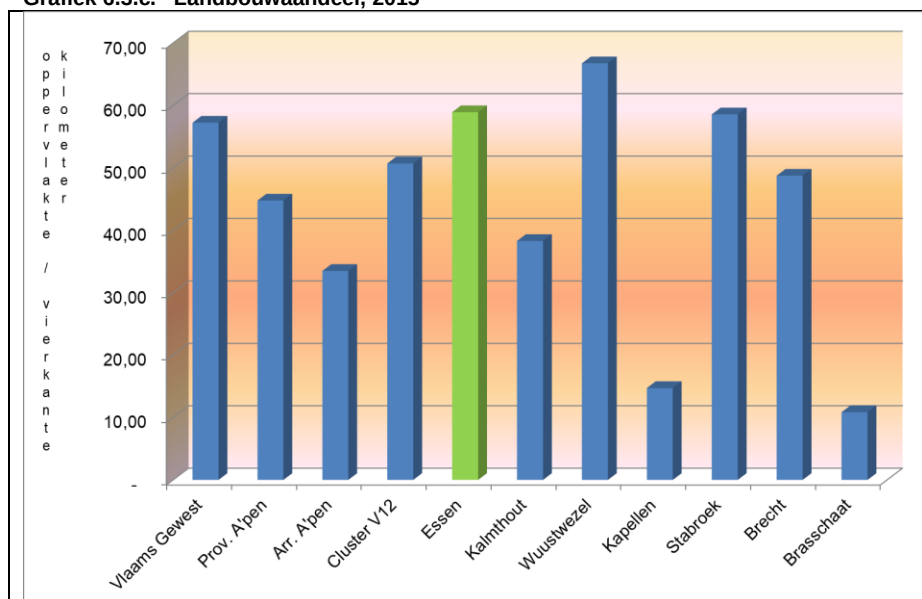
Landbouw neemt het grootste gemeentelijke grondaandeel in. Dit komt overeen met de meer praktijkgerichte invulling uit hoofdstuk 5.4. Essen heeft een landbouwareaal van 27,98 gekadaastreerde vierkante kilometer. In aandelen uitgedrukt, betekent dit dat de landbouw beslag legt op 58,92 procent van het grondgebruik. Op een tweede plaats wordt de grond in Essen ingenomen door de woonfunctie. Wonen beslaat 7,63 vierkante kilometer, of 16,07 procent. Natuur neemt stevig de derde plek in met een aandeel van 6 vierkante kilometer. Dit komt overeen met 12,64 procent van het totale grondgebruik. De andere oppervlakten bestaan voor meer dan 95 procent uit niet-gekadaastreerde oppervlakten.

Grafiek 6.3.b. Grondgebruik Essen, 2015

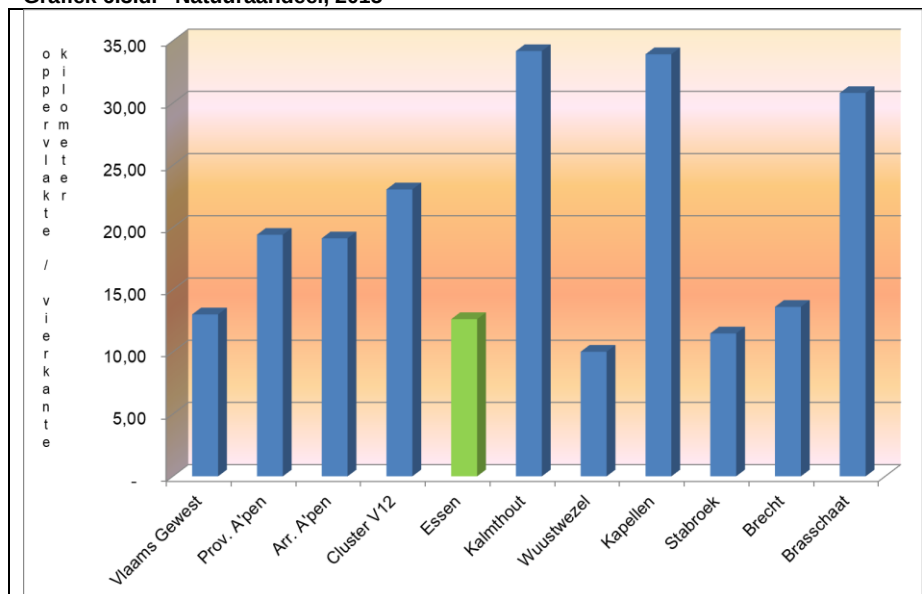
Per sector staan we eerst stil bij het aandeel van de landbouw. Grafiek 3.3.c. bevestigt wat we al meldden bij grafiek 6.2.c., namelijk dat Essen, samen met Wuustwezel en in mindere mate Stabroek, een landelijk ingerichte gemeente is. Het aandeel van Essen ligt een beetje hoger dan het Vlaams gemiddelde. Weilanden nemen ruim driekwart procent van de landbouwgrond in. De overige landbouwgronden zijn bezet door akkerlanden. Boomgaarden nemen een heel klein deel in.

Grafiek 6.3.c. Landbouwaandeel, 2015

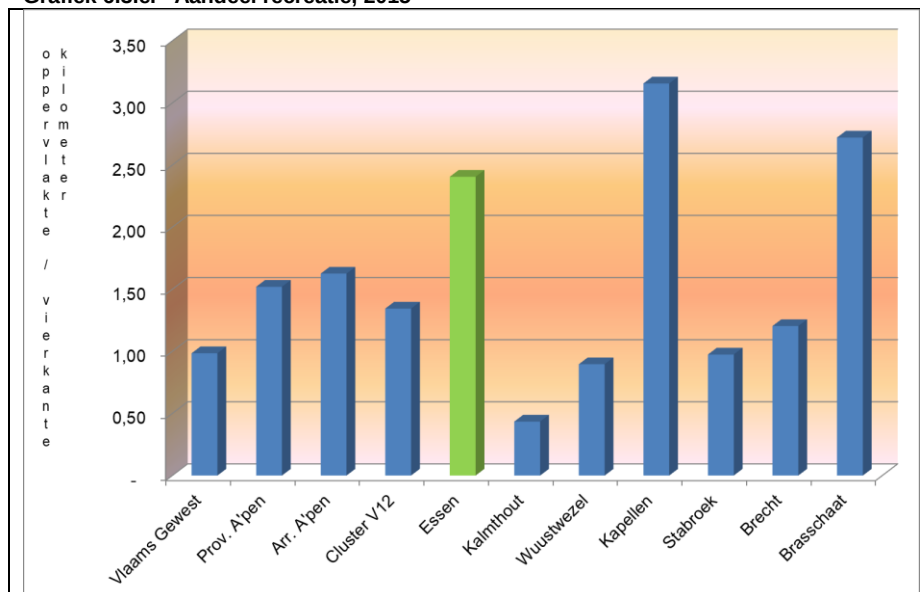

De gemeente Essen heeft volgens het kadaster (grafiek 6.3.d.) niet zo veel natuur in verhouding tot haar totale oppervlakte. Essen scoort bijna even hoog als het Vlaams Gewest. Kalmthout, Kapellen en Brasschaat hebben daarentegen een groot areaal aan natuurgebied. De militaire domeinen (Groot en Klein Schietveld) en de Kalmthoutse Heide zijn hier niet vreemd aan.

Grafiek 6.3.d. Natuuraandeel, 2015

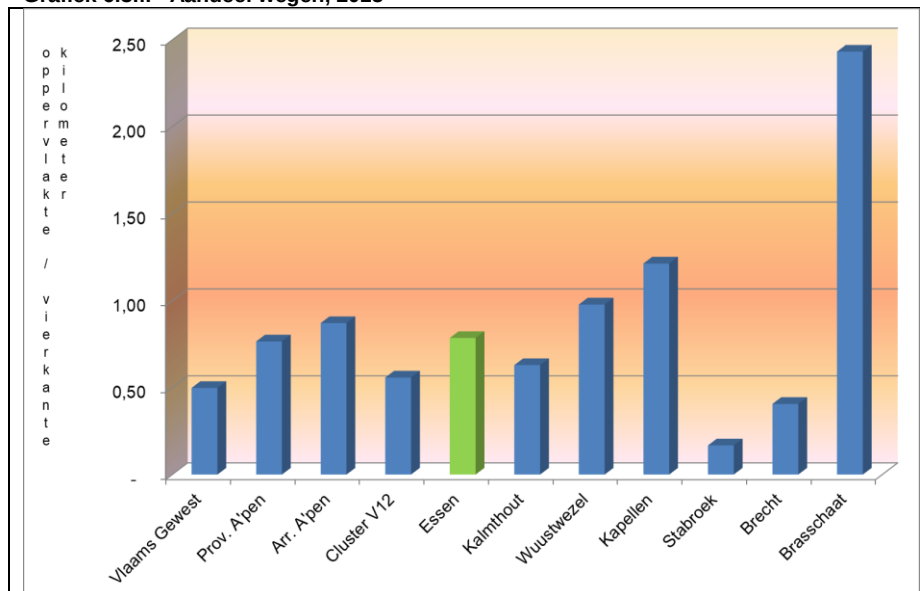

Grafiek 6.3.e. Aandeel recreatie, 2015

Grafiek 6.3.e. geeft het recreatief grondgebruik in Essen en haar vergelijkingsgroep weer. Essen, Kapellen en Brasschaat hebben duidelijk een groter aandeel van recreatief grondgebruik dan de andere gemeenten, of de gemiddelden van grotere gehelen. Als we alleen sport in rekening brengen, is dit resultaat verrassend. De oorzaak van het grote recreatief aandeel ligt in de 'verblijfsrecreatie'. Volgens het kadaster is een groot gedeelte van Essen een zone voor verblijfsrecreatie, beter bekend als de weekendzones. In Wildert en Horendonk voldoen twee aanzienlijke zones aan deze definitie.

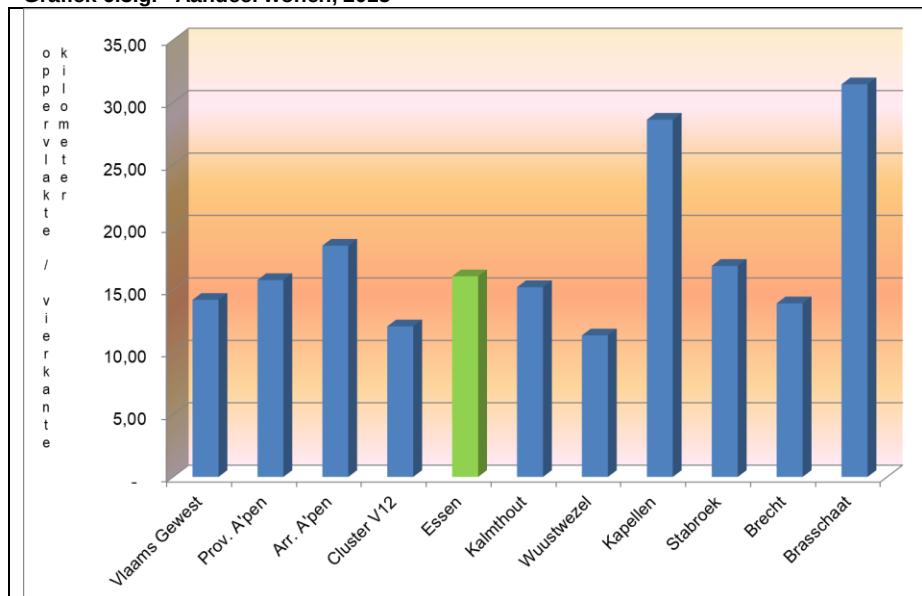
Grafiek 6.3.f. Aandeel wegen, 2015

Hoewel het grondgebruik voor wegen in Essen hoger ligt dan het Vlaams gemiddelde, telt Essen een kleiner aandeel dan het arrondissement Antwerpen (inclusief stad Antwerpen). Essen haalt een score die vergelijkbaar is met het aandeel van de wegen in de provincie Antwerpen. Essen bevat 37,30 hectare aan wegenissen. Brasschaat lijkt veel meer wegen op haar grondgebied te hebben per vierkante kilometer dan de anderen van de vergelijkingsgroep. Grafiek 6.3.f. geeft de aandelen van de wegen duidelijk weer over de hele groep.

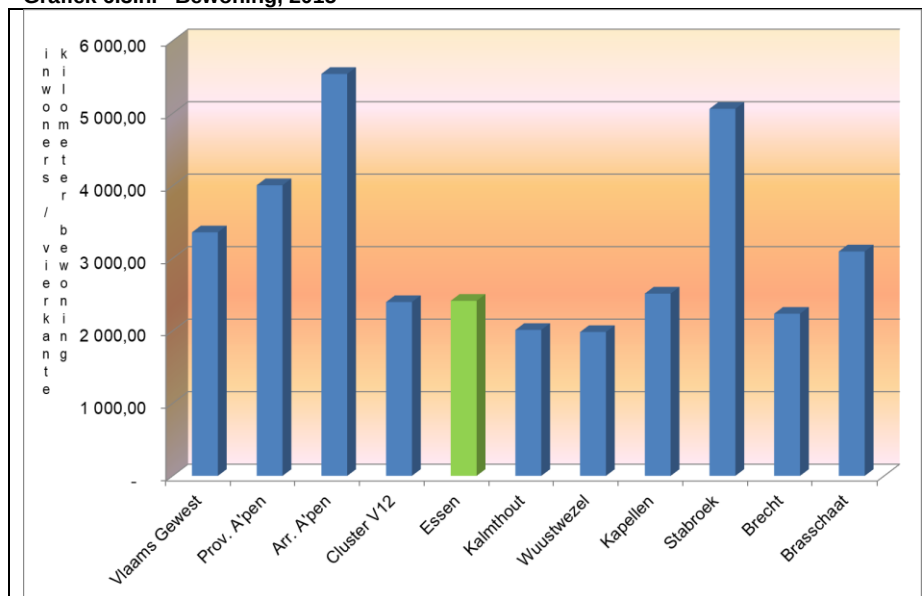
Grafiek 6.3.g. schetst de ingebruikname van grondgebied voor wonen. Hoewel Essen een ongeveer even groot woonaandeel per vierkante kilometer heeft als de provincie, scoort Essen beduidend lager dan Kapellen en Brasschaat. Ten opzichte van 47 vierkante kilometer, neemt wonen een oppervlakte in van 7,63 vierkante kilometer. In absolute waarde is dit, op Stabroek na, de kleinste oppervlakte in vergelijking met de andere gemeenten.

Grafiek 6.3.g. Aandeel wonen, 2015

De sector wonen is uiteraard rechtstreeks gerelateerd aan het aantal inwoners. Grafiek 6.3.h. geeft de verhouding tussen het aantal inwoners ten opzichte van de bebouwde oppervlakte voor wonen weer. Hoe hoger een balk in de grafiek, hoe meer mensen er wonen per bebouwde vierkante kilometer met bestemming wonen. Het geeft in zekere mate de graad van verstedelijking weer. De conclusie bij grafiek 6.3.h. is dezelfde als bij de grafiek over de bevolkingsdichtheid (grafiek 1.1.a.). Essen telt een lager bewoningspercentage per bewoonde vierkante kilometer dan het Vlaamse Gewest, de provincie en het arrondissement. Opvallend is het hoge aantal inwoners per bewoonde vierkante kilometer in Stabroek. Het lage getal voor Essen benadrukt nogmaals het landelijke karakter van Essen.

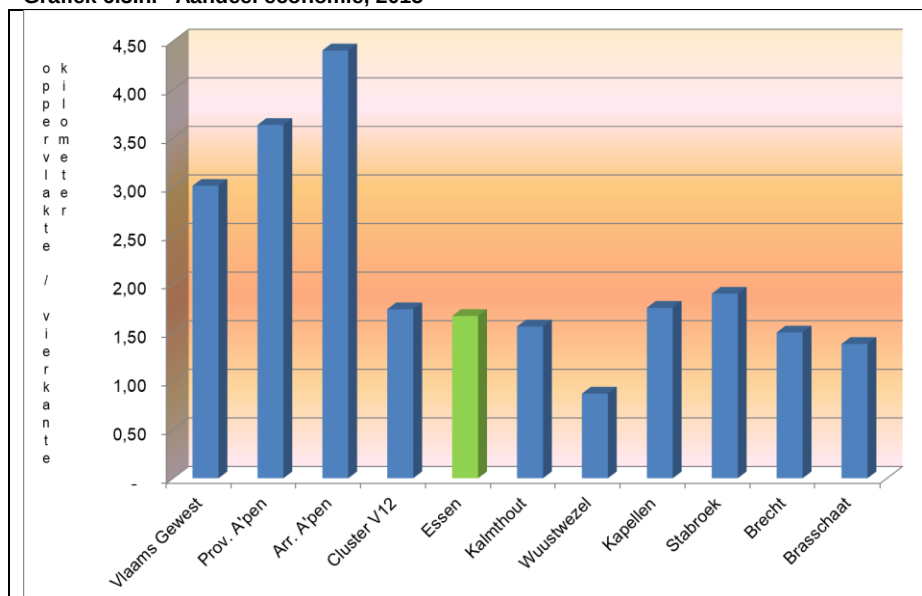
Grafiek 6.3.h. Bewoning, 2015

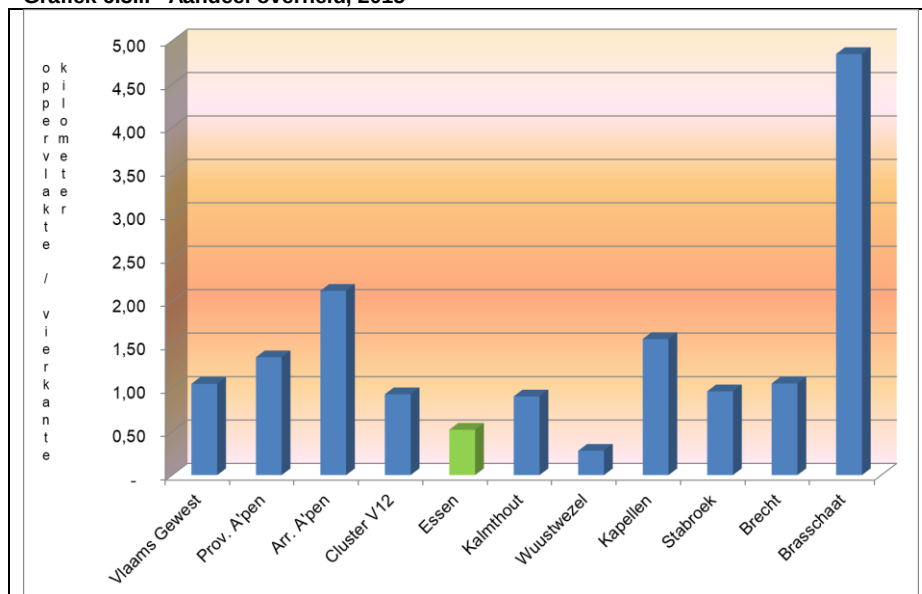
Verder komen de verschillende woonvormen aan bod, wat een verdere onderverdeling is van de sector wonen.

Als we naar het aandeel van de economische ingebruikname van grond kijken, is het niet verwonderlijk dat alle individuele gemeenten in onze vergelijkingsgroep een kleiner aandeel optekenen dan de grotere gehele van Vlaanderen. De grotere Vlaamse industrieterreinen (havens...) spelen hier een voorname rol. Zeker als we kijken naar de hoge score van het arrondissement Antwerpen.

Grafiek 6.3.h. Aandeel economie, 2015

Grafiek 6.3.i. Aandeel overheid, 2015

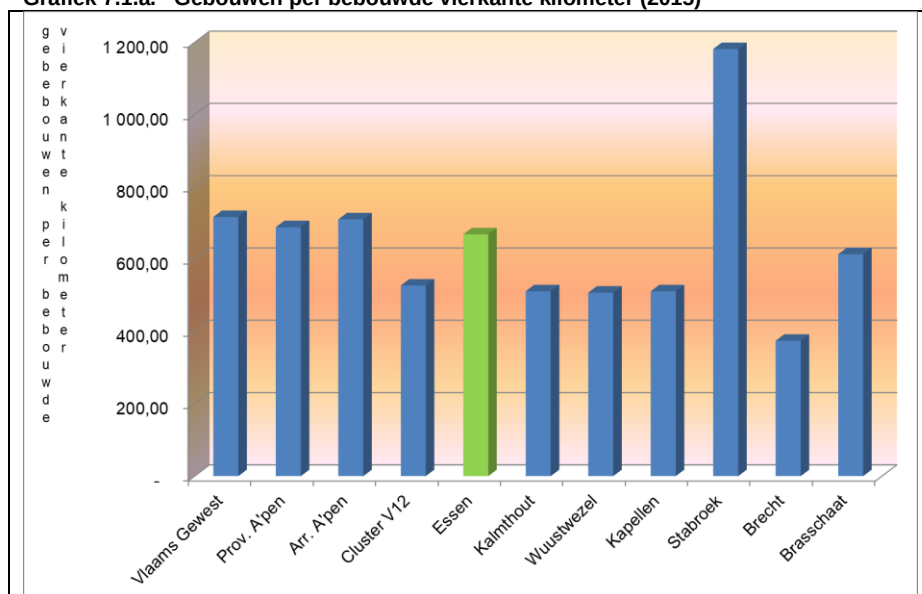

7. Wonen

7.1 Gebouwen

Terwijl we in het vorige hoofdstuk alleen naar het grondgebruik keken, handelt dit zevende deel over de manier waarop we de bebouwing invullen. In onderstaande grafiek staat het aantal bruikbare vierkante meter per gebouw tegenover het aantal bebouwde hectare. Voor Essen wil dit bijvoorbeeld zeggen dat per bebouwde hectare 669 vierkante meter als gebouw in gebruik is.

Grafiek 7.1.a. Gebouwen per bebouwde vierkante kilometer (2015)

In vergelijking met de andere gemeenten scoort Essen hoger, met uitzondering van Stabroek. De oorzaak is terug te vinden in het relatief lagere aantal vierkante kilometer oppervlakte in Essen.

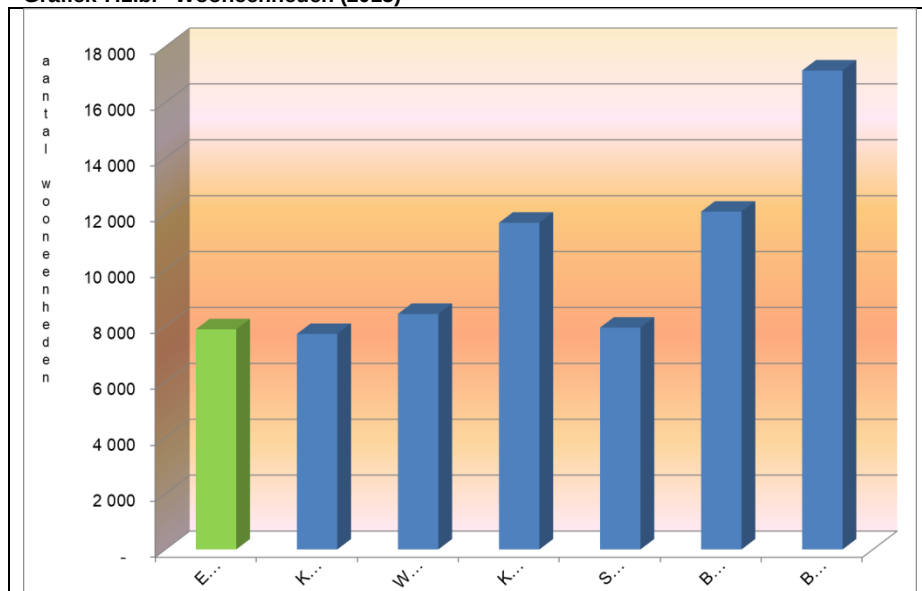
Tabel 7.1.a. Evolutie gebouwen per bebouwde vierkante kilometer

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	99,44	99,13	98,82	98,54	98,29
Prov. A'pen	100,00	99,67	99,51	99,11	98,78	98,48
Arr. A'pen	100,00	99,74	99,62	98,92	98,45	98,15
Cluster V12	100,00	100,14	100,74	100,94	100,96	101,10
Essen	100,00	99,56	99,90	99,85	98,42	98,25
Kalmthout	100,00	99,64	98,31	98,04	96,68	96,68
Wuustwezel	100,00	100,18	100,51	100,96	101,52	101,25
Kapellen	100,00	99,77	99,50	99,35	99,56	99,64
Stabroek	100,00	99,93	98,32	99,31	97,22	97,21
Brecht	100,00	100,79	101,79	101,45	102,18	102,86
Brasschaat	100,00	100,32	100,72	100,66	100,84	100,85

Grafiek 7.1.b. toont het aantal wooneenheden per gemeente. Een wooneenheid is iets anders dan een gebouw. Zo kan een gebouw meerdere wooneenheden bevatten (bijvoorbeeld flatgebouwen). Grafiek 7.1.b. geeft aan Essen (7.876), Kalmthout (7.712), Wuustwezel (8.428) en Stabroek (7.936) ongeveer evenveel wooneenheden tellen. De aantallen zijn van de grootte van het aantal gezinnen.

Het is dan ook logisch dat Brecht, Kapellen en vooral Brasschaat een hoger aantal wooneenheden noteren.

Grafiek 7.1.b. Wooneenheden (2015)

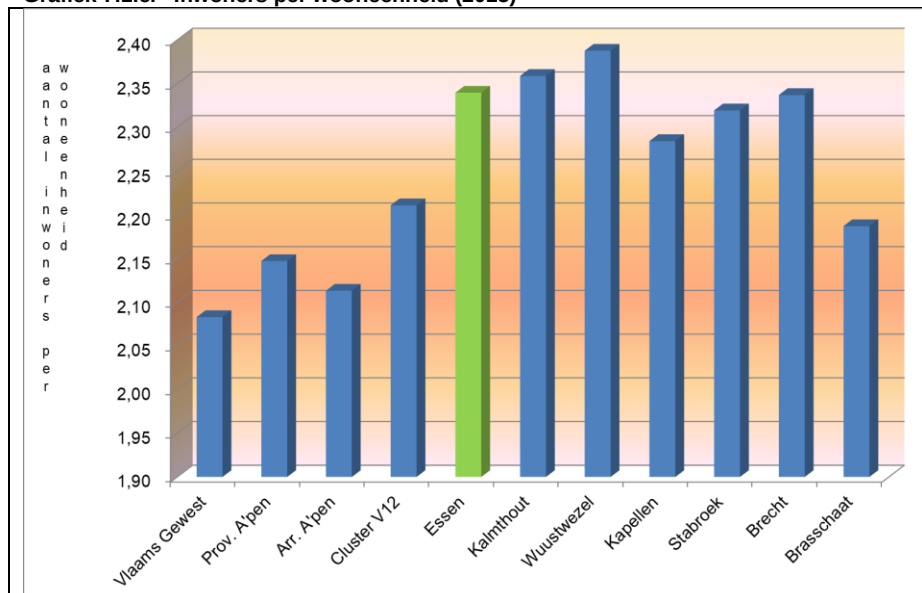
Wat de evolutie betreft, nam het aantal wooneenheden de jongste tien jaar in alle gemeenten toe. Ook dit is niet onlogisch, gezien het toegenomen aantal gezinnen per gemeente.

Tabel 7.1.b. Evolutie wooneenheden

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	101,73	103,85	105,88	107,94	109,73
Prov. A'pen	100,00	101,54	103,43	105,28	107,22	109,01
Arr. A'pen	100,00	101,09	102,36	103,84	105,42	106,99
Cluster V12	100,00	102,59	105,75	108,31	110,87	112,83
Essen	100,00	102,92	105,60	109,68	111,21	113,77
Kalmthout	100,00	102,58	104,02	108,11	110,70	112,27
Wuustwezel	100,00	102,24	105,35	108,57	111,07	114,45
Kapellen	100,00	101,58	103,57	104,82	106,05	107,42
Stabroek	100,00	102,18	104,66	106,00	107,12	109,49
Brecht	100,00	102,79	106,17	108,32	110,44	112,06
Brasschaat	100,00	101,05	102,41	103,61	105,31	107,42

Grafiek 7.1.c. laat het aantal inwoners per wooneenheid zien. We relateren deze cijfers met het aantal inwoners, zodat overheidsgebouwen, bedrijven en wegen niet mee worden opgenomen in de grafiek. Grafiek 7.1.c. geeft aan dat Essen, Kalmthout en Wuustwezel meer dan 2,30 inwoners per wooneenheid telt. In Vlaanderen, de provincie en het arrondissement zijn dit er beduidend minder. De reden hiervoor ligt waarschijnlijk in een hoger aantal alleenstaanden, maar ook in een hoger aantal beschikbare studio's en eenpersoonsflats.

Dat Essen, zoals aangegeven in deel 1, net als Kalmthout en Wuustwezel relatief grote gezinnen heeft, speelt een belangrijke rol. Door de grotere gezinnen tellen deze gemeenten meer inwoners per wooneenheid. Essen telde in 2015 gemiddeld 2,34 personen per wooneenheid. Het Vlaams gewest heeft de laagste verhouding met 2,08 per eenheid.

Grafiek 7.1.c. Inwoners per wooneenheid (2015)

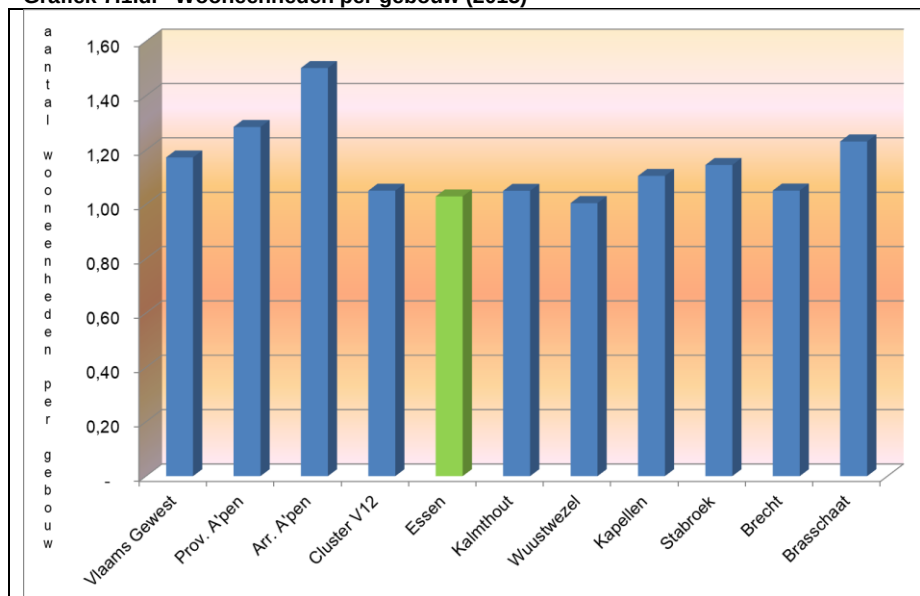
Is grafiek 7.1.c. een momentopname, dan zetten we in tabel 7.1.c. de evolutie van de afgelopen 10 jaar uit. Er doet zich een tegengestelde beweging bij het aantal inwoners per wooneenheid voor, vergeleken met de wooneenheden zelf. De verklaring voor deze tegengestelde beweging ligt bij de demografisch kleinere gezinnen in alle gemeenten (behalve naar alle waarschijnlijkheid de stad Antwerpen).

Tabel 7.1.c. Evolutie inwoners per wooneenheid

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	99,51	98,93	98,56	97,84	97,18
Prov. A'pen	100,00	99,88	99,81	99,96	99,75	99,19
Arr. A'pen	100,00	100,20	100,65	101,32	101,69	101,20
Cluster V12	100,00	99,02	97,88	96,96	95,56	94,67
Essen	100,00	98,73	98,98	96,83	96,28	96,00
Kalmthout	100,00	97,85	96,95	95,21	94,19	92,91
Wuustwezel	100,00	100,07	99,25	98,12	97,70	96,70
Kapellen	100,00	98,93	97,75	97,09	96,23	95,70
Stabroek	100,00	98,96	97,74	97,20	97,14	96,43
Brecht	100,00	99,91	99,18	98,61	97,46	96,84
Brasschaat	100,00	98,83	97,21	96,54	95,23	93,84

Kleinere gezinnen en alleenstaanden leiden tot een grotere vraag naar wooneenheden. De ruimte is echter beperkt en wordt in economische zin een schaars goed. Dit zorgt voor een effect waarbij bouwprojecten meer wooneenheden per gebouw integreren. Op het terrein werkt dit een 'verappartementisering' van de omgeving in de hand.

Grafiek 7.1.d. laat zien dat het arrondissement het hoogst aantal wooneenheden per gebouw telt. Dit is de invloed van Antwerpen, waar flatgebouwen en hoogbouw deel uitmaken van het straatbeeld. De cijfers voor Essen, Kalmthout en Brecht beklemtonen ook hier het landelijk karakter van die gemeenten.

Grafiek 7.1.d. Wooneenheden per gebouw (2015)

Het vermoedelijke straatbeeld in Essen is vergelijkbaar met dat in de socio-economische cluster. De randgemeenten van Antwerpen (Brasschaat, Stabroek en Kapellen) ondervinden ook hier de druk van de stad naar hun grondgebied toe.

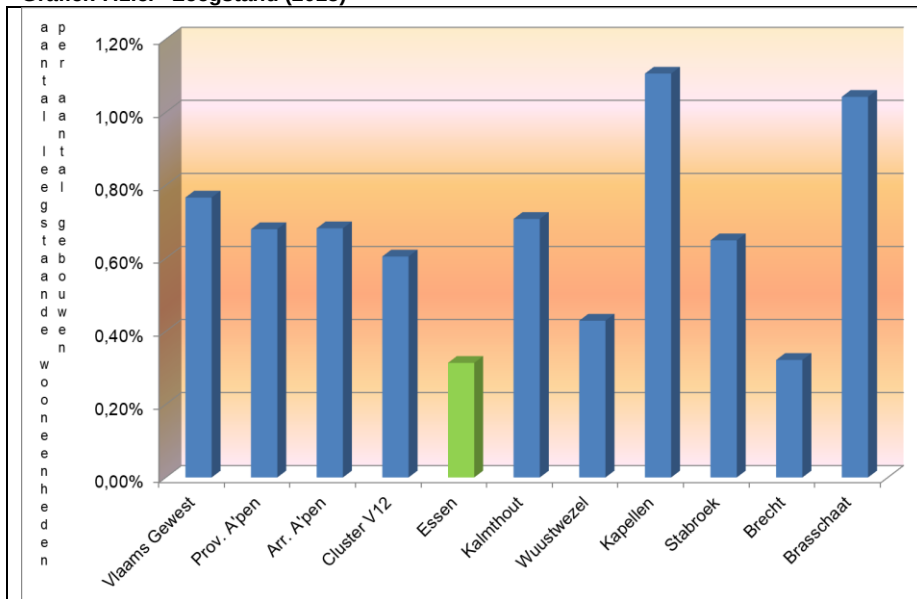
Uit tabel 7.1.d. valt inderdaad op te maken dat er de jongste tien jaar een verappartementisering bezig is. In Essen nam het aantal wooneenheden per gebouw op 10 jaar tijd toe met 6,34 procent. Hiermee haalt Essen de op één na sterkste toename in de vergelijkingsgroep. Alleen in Kalmthout nam het aantal meer toe. Kijken we naar de startbasis (2005), dan haalde Essen met 0,97 wooneenheden per gebouw de laagste score na Wuustwezel (0,96). Essen realiseerde de afgelopen periode dus een maatschappelijke inhaaloperatie.

Tabel 7.1.d. Evolutie wooneenheden per gebouw

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Vlaams Gewest	100,00	100,71	101,57	102,52	103,51	104,34
Prov. A'pen	100,00	100,74	101,58	102,49	103,55	104,60
Arr. A'pen	100,00	100,63	101,24	102,17	103,20	104,32
Cluster V12	100,00	101,03	102,03	102,98	104,00	104,60
Essen	100,00	101,51	102,23	104,25	104,83	106,34
Kalmthout	100,00	101,33	101,77	104,14	106,18	106,68
Wuustwezel	100,00	100,60	101,67	102,31	102,94	104,91
Kapellen	100,00	101,11	101,99	102,48	103,16	103,82
Stabroek	100,00	100,49	101,04	101,36	101,72	103,24
Brecht	100,00	101,08	102,22	102,86	103,33	103,69
Brasschaat	100,00	100,50	100,86	101,21	102,16	103,40

Een gebouw of wooneenheid kan ook leegstaan. Vele gemeenten en ook de Vlaamse overheid proberen dit tegen te gaan met verschillende leegstandsheffingen of andere maatregelen. In grafiek 7.1.e. zien we dat Essen (0,31 procent van de gebouwen) en Brecht (0,32 procent van de gebouwen) een lage scoren halen inzake leegstand. In Kapellen (de gemeente met de hoogste score) staat 1,11 procent van de gebouwen leeg.

Grafiek 7.1.e. Leegstand (2015)

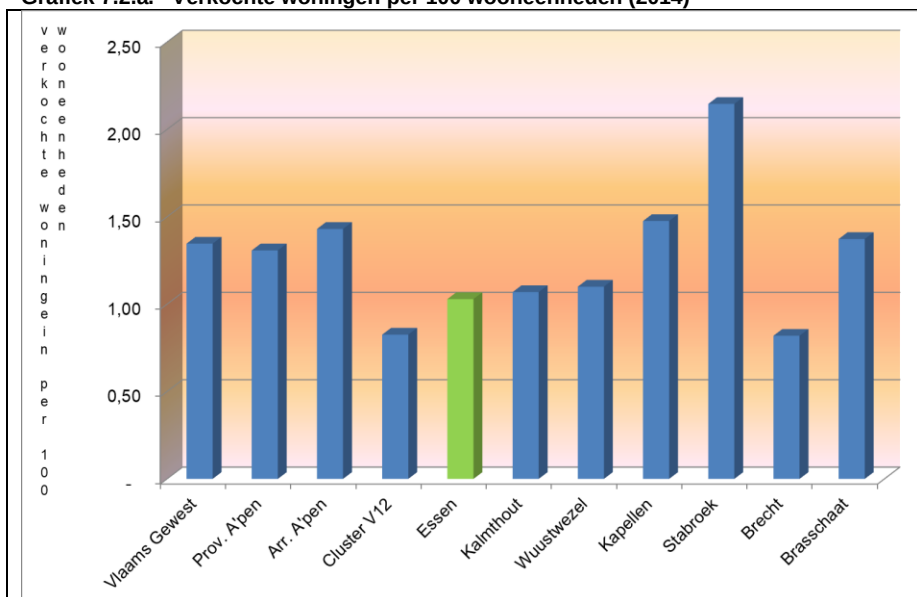

De lage leegstandscijfers voor Essen kunnen enerzijds op een nog landelijk karakter wijzen. Anderzijds kunnen ze ook wijzen op een invulling van leegstand vanuit Nederland. Zeker omdat de cijfers voor Wuustwezel en Brecht van dezelfde orde zijn.

7.2 Vastgoed

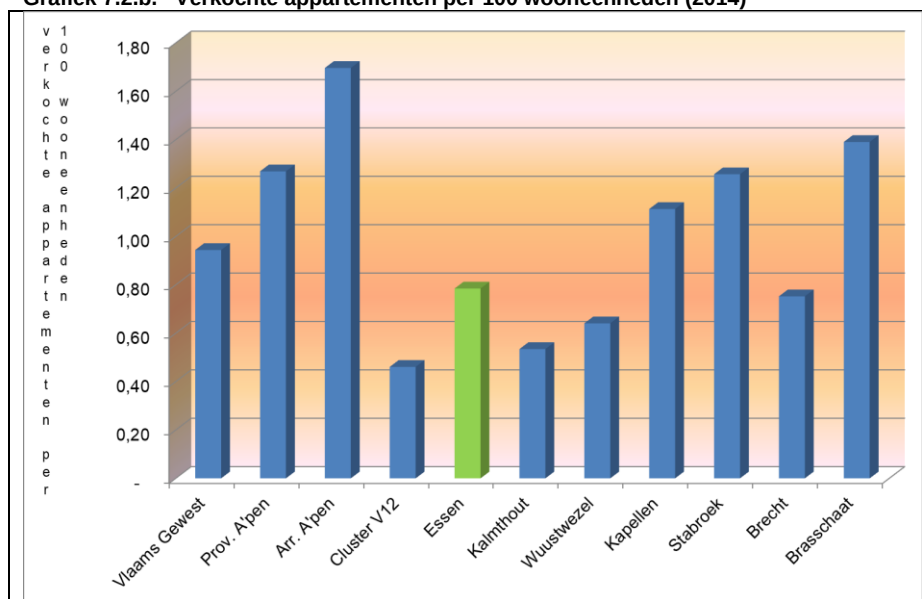
We spraken ons nog niet uit over het eigenaarschap van woningen, gronden en gebouwen. In dit hoofdstuk ligt de focus op de verkochte vastgoederen. We maken een onderscheid tussen appartementen en bouwgronden.

Grafiek 7.2.a. Verkochte woningen per 100 wooneenheden (2014)

In een eerste grafiek koppelen we het aantal verkochte woningen aan het totaal aantal wooneenheden. Zo krijgt elke eenheid in de vergelijking eenzelfde gewicht. In grafiek 7.2.a. valt op dat vooral in Stabroek veel vastgoed (woningen) verkocht is in 2014. Essen haalt met 1,03 huizen per 100 wooneenheden een score die hoger is dan deze van de socio-economische cluster. Toch scoort Essen met dit gegeven laag. Kalmthout en Wuustwezel boeken vergelijkbare cijfers. De verkoop in Brecht ligt nog lager. De verkoop van huizen ligt lager dan de grotere gehelen, maar ook lager dan Stabroek, Kapellen en Brasschaat. De mogelijke verklaring hiervoor vinden we mogelijks terug in de vergrijzing die in deze gemeenten sterker oploopt dan in Essen.

Grafiek 7.2.b. Verkochte appartementen per 100 wooneenheden (2014)

Als we in grafiek 7.2.b. de verkochte appartementen in grafiek zetten, zien we de te verwachten resultaten. Vooral het arrondissement steekt er bovenuit. Niet verwonderlijk, gezien het hoge aantal wooneenheden per gebouw in het arrondissement. Essen scoort weliswaar hoger dan Kalmthout, Wuustwezel en de cluster, maar haalt een lagere score dan de andere gemeenten en de grotere eenheden in de vergelijkingsgroep.

De absolute waarden van de verkoopprijzen van een gemiddelde woning in Essen ligt even hoog als het Vlaamse gemiddelde. De verkoop van woningen is een vrije markt, wat maakt dat de prijs de aantrekkelijkheid van de gemeente als woongemeente aangeeft. Niet alleen het aantal verkochte eenheden speelt een rol, ook de (gemiddelde) prijs is van belang. Tabel 7.2.a. plaatst de verkoopprijzen van de woningen en de appartementen naast mekaar. Met 215.000 euro per woning in 2014 scoort Essen een lage gemiddelde verkoopprijs tegenover de andere gemeenten in de vergelijkingsgroep. Essen scoort met haar verkoopprijzen van woningen wel een 7,5 procent hoger dan het gemiddelde van de cluster. Vergeleken met de provincie en het arrondissement zit Essen lager.

Ook als we naar de prijsindex van de verkochte woningen kijken, kende Essen de afgelopen jaren een sterke stijging. Met 2005 als 100, namen de prijzen in Essen op 10 jaar tijd met 36 procent toe. Met uitzondering van de cluster, scoorden alle andere eenheden hoger. Vooral Brecht springt in het oog. De snelle verbinding met Antwerpen (vanuit station Noorderkempen) kan een rol spelen. In geografisch opzicht is de ligging van Essen minder gunstig.

Bij de appartementen is er een ander beeld. De gemiddelde verkoopprijs van een appartement in Stabroek ligt lager dan in Essen. Ook de cluster en het Vlaamse Gewest kennen gemiddeld genomen lagere prijzen dan Essen. Vooral de hoge prijzen voor een appartement in Brasschaat, Brecht,

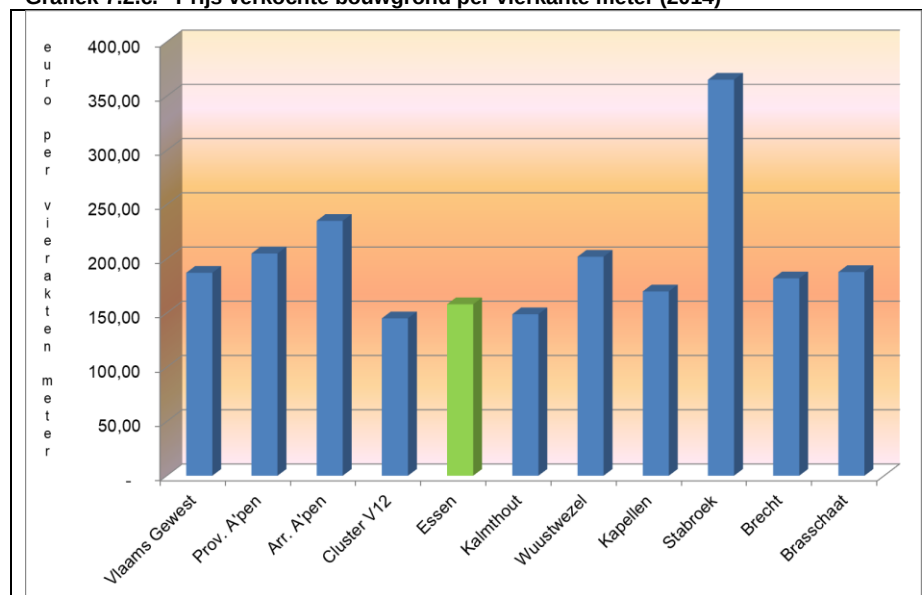
Kalmthout en Kapellen vallen op. Een gemiddeld appartement is hier al snel 22 procent duurder dan in Essen. In historisch perspectief zijn de prijsstijgingen gelijkmatiger verdeeld over de vergelijkingsgroep dan bij de verkochte woningen.

Tabel 7.2.a. Verkooprijzen woningen en appartementen

	2005 (in euro)		2014 (in euro)		2014 (index)	
	Woning	Appartement	Woning	Appartement	Woning	Appartement
Vlaams Gewest	142 566,87	100 101,24	213 526,51	186 270,62	149,77	186,08
Prov. A'pen	159 302,10	133 245,57	229 960,98	210 976,63	144,36	158,34
Arr. A'pen	170 127,34	149 501,23	251 167,00	226 689,63	147,63	151,63
Cluster V12	148 247,57	116 037,68	199 777,40	182 270,85	134,76	157,08
Essen	157 808,92	137 279,74	215 528,13	204 801,88	136,58	149,19
Kalmthout	176 447,82	146 395,80	264 512,60	251 374,54	149,91	171,71
Wuustwezel	180 172,61	172 448,38	243 868,56	217 306,43	135,35	126,01
Kapellen	172 292,67	191 911,50	244 496,02	250 405,70	141,91	130,48
Stabroek	162 531,56	119 915,86	240 051,48	189 175,86	147,70	157,76
Brecht	177 172,84	178 554,65	274 534,44	250 839,89	154,95	140,48
Brasschaat	197 423,12	176 098,86	278 557,65	257 249,52	141,10	146,08

Niet alleen de verkochte woningen en appartementen, maar ook de verkochte bouwgronden geven een relevant beeld. Om de vergelijkbaarheid te verhogen, nemen we de gemiddelde prijs per vierkante meter bouwgrond. Essen scoort gelijkwaardig aan Kalmthout en de cluster met 158 euro per vierkante meter. Deze waarde per vierkante meter bouwgrond ligt lager dan het Vlaams gemiddelde. Als de verkochte stukken grond allemaal even groot zouden zijn, kunnen we hieruit conclusies trekken voor wat de aantrekkelijkheid van bouwgronden betreft. Dit is echter niet het geval. De stukken grond die verkocht worden variëren per gemeente in grootte. Hoe groter de grond, hoe lager de gemiddelde prijs per vierkante meter. Dit heeft ook een invloed op de totaalprijs per vierkante meter. De bouwgrondprijzen in Stabroek vallen op. Met een prijs van net boven 350 euro per vierkante meter scoren ze merklijk hoger dan de andere eenheden in de vergelijkingsgroep.

Grafiek 7.2.c. Prijs verkochte bouwgrond per vierkante meter (2014)

Tabel 7.2.b. schetst de evolutie van de bouwgrondprijzen. Het valt op dat de prijzen overal stijgen. De onderlinge verschillen vallen wel op. Waar de grondprijs per vierkante meter in Brasschaat de afgelopen 10 jaar slechts met 10 procent toenam, steeg de gemiddelde bouwgrondprijs in Stabroek

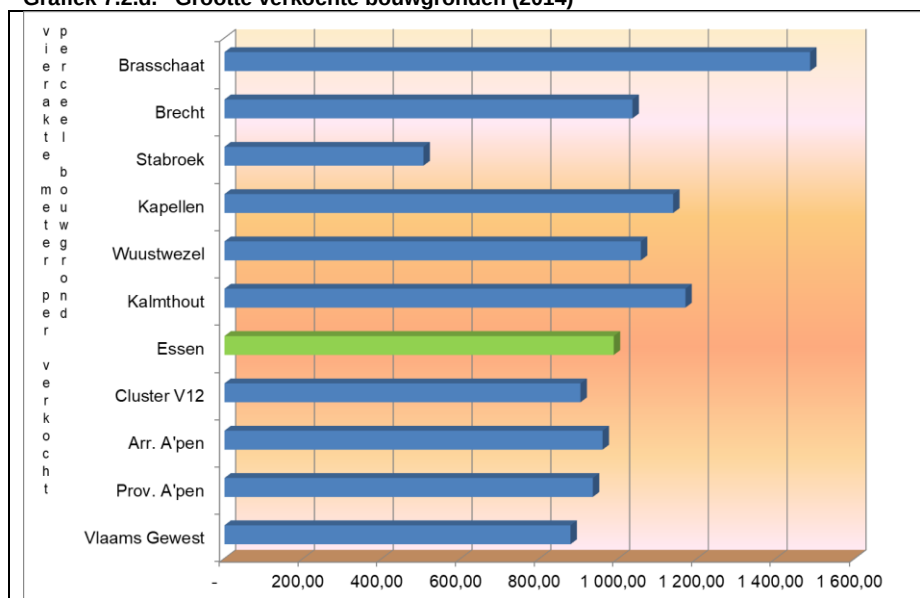
met 136 procent. In Essen nam de grondprijs op 10 jaar tijd toe met 38 procent. Dat de gemiddelde prijzen in Brasschaat niet sterk stegen, is wellicht te verklaren door de al relatief hoge prijzen in 2005. Stabroek kende in 2005 niet de laagste prijzen per vierkante meter. De nabijheid van de haven en de beschikbare vrije bouwgronden spelen hier vermoedelijk een rol.

Tabel 7.2.b. Evolutie verkoopprijzen bouwgronden

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	120,53	136,45	148,52	160,80	168,59
Prov. A'pen	100,00	120,20	128,00	142,83	148,46	153,79
Arr. A'pen	100,00	119,93	123,61	145,85	142,41	146,68
Cluster V12	100,00	123,87	130,41	140,61	148,60	146,02
Essen	100,00	123,83	148,55	103,29	173,87	138,13
Kalmthout	100,00	106,02	70,74	116,78	113,88	110,83
Wuustwezel	100,00	124,57	139,21	125,44	156,11	145,56
Kapellen	100,00	113,96	110,15	119,73	181,98	140,11
Stabroek	100,00	152,78	137,94	160,18	119,70	265,60
Brecht	100,00	94,06	111,43	136,70	130,36	131,60
Brasschaat	100,00	104,09	126,70	160,15	122,00	108,70

Naast de verkoopprijs per vierkante meter grond is (zoals hierboven al aangehaald) ook de grootte van de bouwgrond een factor. In grafiek 7.2.d. staat de oppervlakte per verkocht stuk bouwgrond naast elkaar opgelijst. In Essen haalde een gemiddeld verkocht stuk bouwgrond een totale oppervlakte van 988 vierkante meter in 2014. De grootste stukken bouwgrond werden in Brasschaat verkocht. In Stabroek, met de hoogste prijs per vierkante meter, wisselden de kleinste stukken bouwgrond van eigenaar.

Grafiek 7.2.d. Grootte verkochte bouwgronden (2014)

De evolutie van de grootte van bouwgronden geeft duidelijk een trend naar kleiner bouwen aan. De vrije bouwgronden in Vlaanderen raken stilaan op. Dit leidt niet alleen tot hogere prijzen, maar ook tot kleinere verkochte percelen. Deze evolutie is vooral uitgesproken in Stabroek. Ook Kapellen kent een serieuze verkleining van de bouwgronden. In Essen daalde de totale oppervlakte van de verkochte bouwgronden met 15,51 procent op 10 jaar. Wuustwezel, Brecht en, opmerkelijk, Brasschaat gaan tegen de trend in.

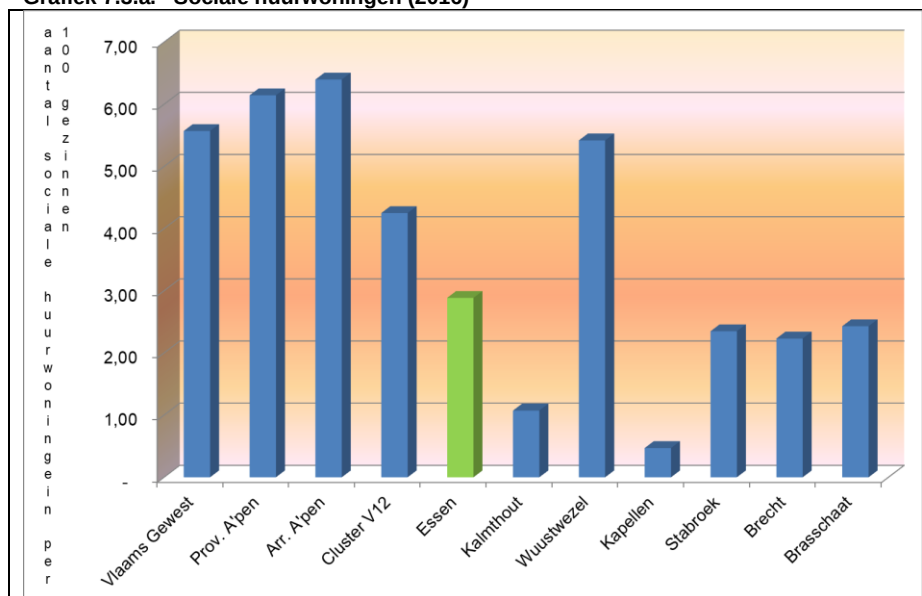
Tabel 7.2.c. Evolutie grootte verkochte bouwgronden

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	107,40	101,78	106,56	104,66	102,57
Prov. A'pen	100,00	113,79	105,95	107,18	100,86	106,94
Arr. A'pen	100,00	128,03	103,50	97,70	86,30	110,67
Cluster V12	100,00	96,41	87,06	87,73	87,57	95,61
Essen	100,00	79,85	83,70	70,63	55,53	86,49
Kalmthout	100,00	98,27	223,78	94,32	120,81	85,59
Wuustwezel	100,00	87,68	90,07	101,90	77,98	108,95
Kapellen	100,00	98,94	93,12	117,29	61,69	78,98
Stabroek	100,00	48,74	48,87	68,84	32,80	57,04
Brecht	100,00	156,67	136,51	102,93	101,52	117,04
Brasschaat	100,00	176,77	90,08	97,82	143,53	165,16

7.3 Sociale huur

Hoofdstuk 7.3 handelt over een specifiek gedeelte van de woningenmarkt, met name de huurwonenmarkt die gebonden is aan (sociale) voorwaarden. We bekijken eerst de globale markt, waarna we de sociale huurmarkt opsplitsen in verschillende delen om vervolgens ook naar de relaties met andere gegevens te kijken.

Grafiek 7.3.a. Sociale huurwoningen (2016)

Grafiek 7.3.a. zet de sociale huurwoningen in verhouding tot 100 gezinnen. In Essen wonen er per 100 gezinnen 2,89 gezinnen in een sociale huurwoning. Hiermee haalt Essen een hogere score dan Kalmthout, Kapellen, Stabroek, Brecht en Brasschaat. Alleen Wuustwezel scoort nog hoger. Ook ten opzichte van de grotere gehelen scoort Essen lager. Het sociaal patrimonium in Essen is relatief gezien niet extreem groot, in vergelijking met de grotere gehelen. Kalmthout en Kapellen vormen eerder een (Vlaamse) uitzondering met hun heel lage score. Als we de spoorlijn Antwerpen-Rosendaal volgen, scoort Essen wel serieus hoger dan de andere gemeenten. Deze uitzondering heeft mogelijk wel een invloed op de sociale woondruk in Essen.

De hoge score van het arrondissement Antwerpen kunnen we wederom verklaren door de invloed vanwege de stad Antwerpen.

Naast de absolute waarden van de sociale huurwoningen lijkt het ook nuttig om stil te staan bij de evolutie van het aantal sociale huurwoningen tegenover de toename van het aantal gezinnen. Als we 2005 nemen als begin met een score 100, dan neemt het aantal sociale woningen per 100 gezinnen in Essen toe met 55 procent op 11 jaar tijd. Buiten Kalmthout en Brasschaat, realiseert Essen hiermee de sterkste toename.

De toename in Kalmthout en Brasschaat is nog sterker dan in Essen, maar de startpositie is helemaal anders met een start in 2005 met respectievelijk 24 en 190 woningen. Essen telde in 2005 al 144 sociale huurwoningen. Brecht en Wuustwezel kenden de afgelopen 11 jaar de kleinste evolutie in aantal sociale huurwoningen. In 2005 telde Wuustwezel al 410 woningen, Brecht 249. Dit vertrekpunt ligt hoger dan bij alle andere individuele gemeenten in de vergelijkingsgroep.

Tabel 7.3.a. Evolutie sociale huurwoningen

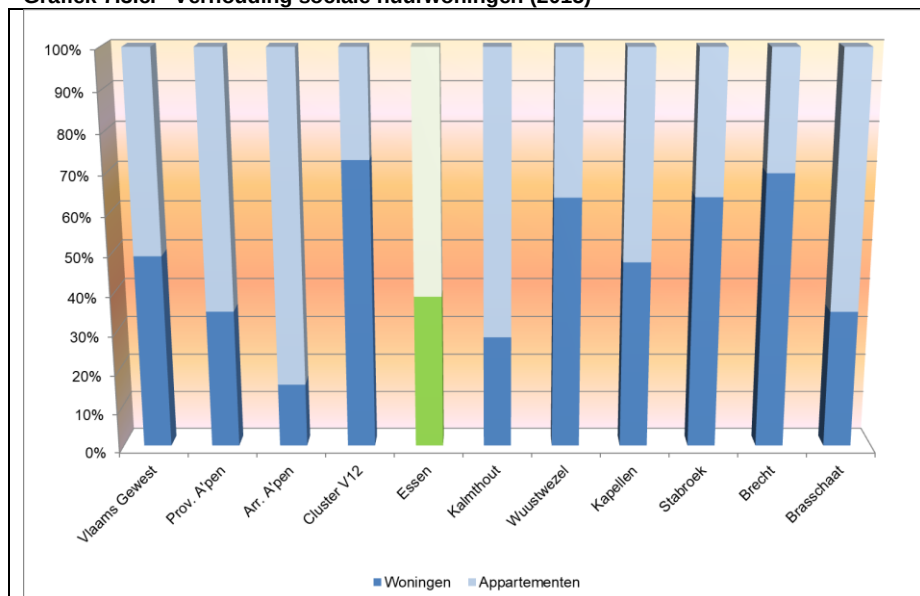
	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	102,38	103,95	104,07	105,74	106,91	108,55
Prov. A'pen	100,00	100,24	100,70	100,23	99,44	99,99	101,85
Arr. A'pen	100,00	99,99	100,17	100,30	98,80	98,83	100,31
Cluster V12	100,00	102,39	105,23	106,19	108,73	111,73	114,09
Essen	100,00	122,65	121,33	124,77	121,40	154,31	154,63
Kalmthout	100,00	118,51	156,88	313,61	326,58	339,80	357,67
Wuustwezel	100,00	99,28	99,26	102,01	100,43	94,10	95,95
Kapellen	100,00	98,52	118,53	123,14	179,30	223,07	139,32
Stabroek	100,00	99,48	101,39	103,94	118,18	123,28	122,56
Brecht	100,00	99,27	100,55	98,85	99,22	96,62	94,09
Brasschaat	100,00	146,93	165,81	167,11	164,78	207,81	212,87

Bij sociale woningen kijken we in grafiek 7.3.c. naar de verhoudingen tussen appartementen en andere sociale huurwoningen. Aanvullend is te zien dat het aandeel sociale huurappartementen in het Vlaams Gewest, de provincie en zeker het arrondissement veel groter is dan de woningen. Hieruit spreekt al de invloed van de stad Antwerpen.

De gemeenten en de cluster geven een compleet ander beeld. Binnen de 'andere' groep vormt Essen op zich een uitzondering. Meer dan 60 procent van de sociale woningen in Essen zijn huurappartementen. Hiermee is onze situatie heel anders dan in de andere gemeenten. Kalmthout heeft eenzelfde verhouding, maar daar is het absoluut aantal woningen lager dan in Essen.

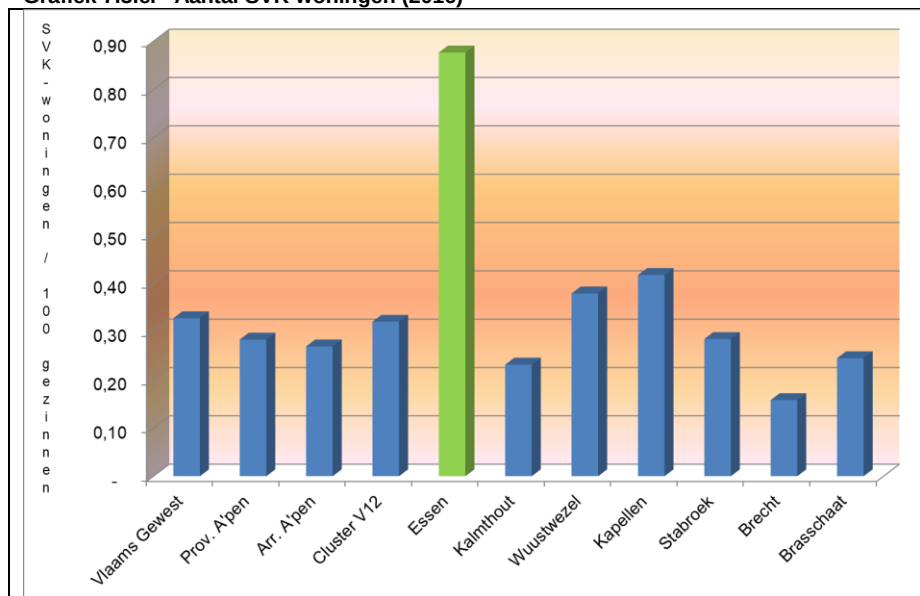
Bij een sociale huurwoning zijn de woningen eigendom van een sociale huisvestingsmaatschappij. Deze maatschappij verhuurt deze woningen aan gezinnen die aan bepaalde door de Vlaamse overheid opgelegde voorwaarden voldoen. Een sociaal verhuurkantoor (SVK) werkt op een andere manier. Een SVK huurt woningen op de private markt om deze verder te verhuren aan gezinnen die aan de voorwaarden voldoen. De huurder kan dan huren bij het SVK aan een sociaal tarief. Het SVK krijgt tijdelijk een tegemoetkoming vanuit de Vlaamse Gemeenschap, zodat ze een sociaal aangepaste huurprijs kan vragen. In de praktijk is een SVK een tussenstap naar een echte sociale huurwoning (men tracht zo het tekort op de sociale huurmarkt te verkleinen) of naar de private huurmarkt.

Grafiek 7.3.c. Verhouding sociale huurwoningen (2015)

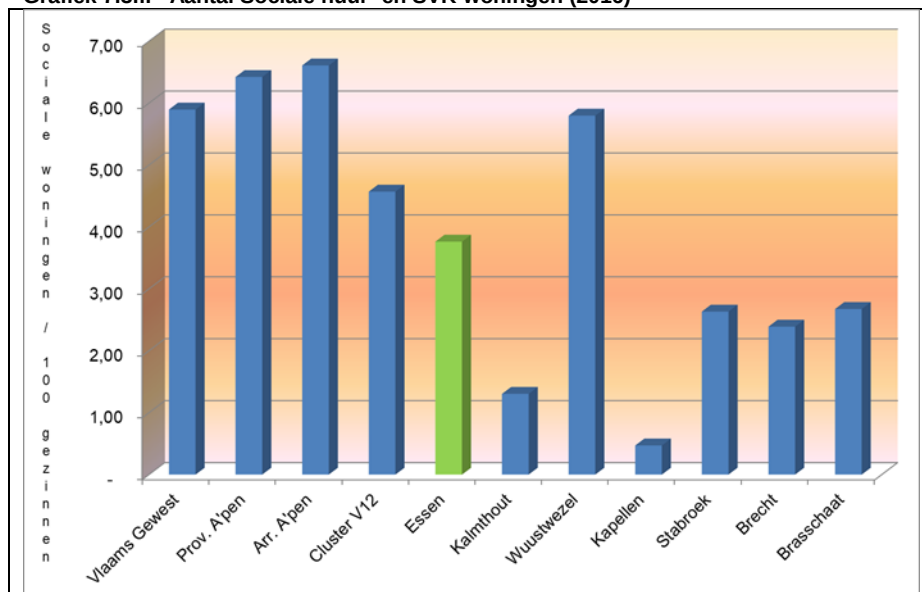
De werking van een SVK ademt in de eerste plaats een tijdelijkheid uit. Toch loont een blik op de SVK-markt in Vlaanderen de moeite. We kijken niet naar het aantal SVK's in de gemeenten. Grafiek 7.3.e. vermeldt het gemiddeld aantal woningen dat een SVK in verhuur heeft per 100 gezinnen. De heel hoge score van Essen valt op. In 2016 presteert Essen met 88 SVK-woningen per 100 gezinnen veel hoger dan eender welke andere eenheid in onze vergelijkingsgroep.

Grafiek 7.3.e. Aantal SVK-woningen (2016)

De vraag is of Essen met zijn hoge score niet voor een stuk de lagere score tegenover Wuustwezel en de cluster compenseert. Dit kunnen we maar op één manier nagaan: door de sociale huurwoningen en de SVK-woningen samen te tellen en ze te relateren tot het aantal gezinnen in de gemeente. De resultaten hiervan staan in grafiek 7.3.f.

Grafiek 7.3.f. Aantal Sociale huur- en SVK-woningen (2016)

We merken in de grafiek dat de toevoeging van SVK-woningen geen grote veranderingen teweegbrengt in de verhoudingen als we alleen de sociale huurwoningen vergelijken. Elke eenheid gaat iets omhoog. Essen stijgt in verhouding iets meer, maar te weinig om enige invloed te hebben.

DEEL III : VREDE

8. Criminaliteit en veiligheid

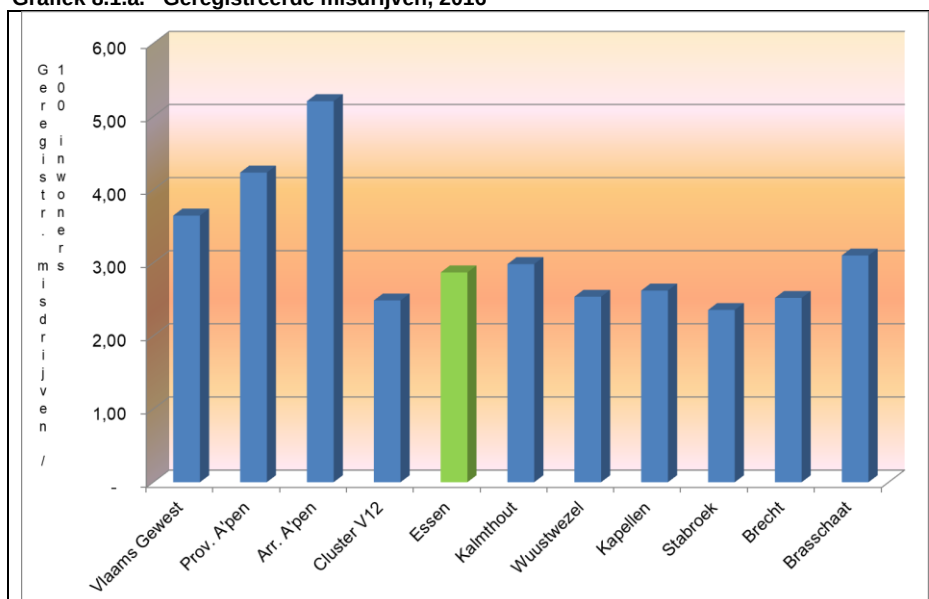
Criminaliteit bespreken levert een moeilijke zoektocht naar cijfers op. Criminaliteit laat zich per definitie niet meten. Aan de ene kant gaat het doorgaans om feiten die het daglicht niet verdragen. Aan de andere kant heerst nog steeds in meerdere of mindere mate een onveiligheidsgevoel. Dit is een subjectief gevoel dat evenzeer moeilijk meetbaar is. Daarom beperken we ons in de volgende grafieken en tabellen tot de geregistreerde misdrijven.

Het onderdeel criminaliteit is in drie delen opgedeeld: de strafrechtelijke criminaliteit, de verkeersstatistiek en de interventies van de ambulancediensten.

8.1. Criminaliteit

Grafiek 8.1.a. geeft de geregistreerde misdrijven weer. De grotere gehelen per 100 inwoners tellen meer geregistreerde misdrijven dan de individuele gemeenten. Essen registreerde in 2016 2,87 misdrijven per 100 inwoners. Het arrondissement Antwerpen springt eruit met een score van 5,21 misdrijven per 100 inwoners. Dat dit alleen zo hoog is in het arrondissement, ligt vermoedelijk aan de specifieke stedelijke samenleving.

Grafiek 8.1.a. Geregistreerde misdrijven, 2016

Essen, Kalmthout en Brasschaat scoren als individuele gemeente iets hoger dan de andere gemeenten. Grosso modo zitten alle gemeenten wel in dezelfde categorie. Opvallend is de lagere score (vergelijkbaar met deze van Wuustwezel) van de socio-economische cluster. De nabijheid van de grens vormt een mogelijke verklaring.

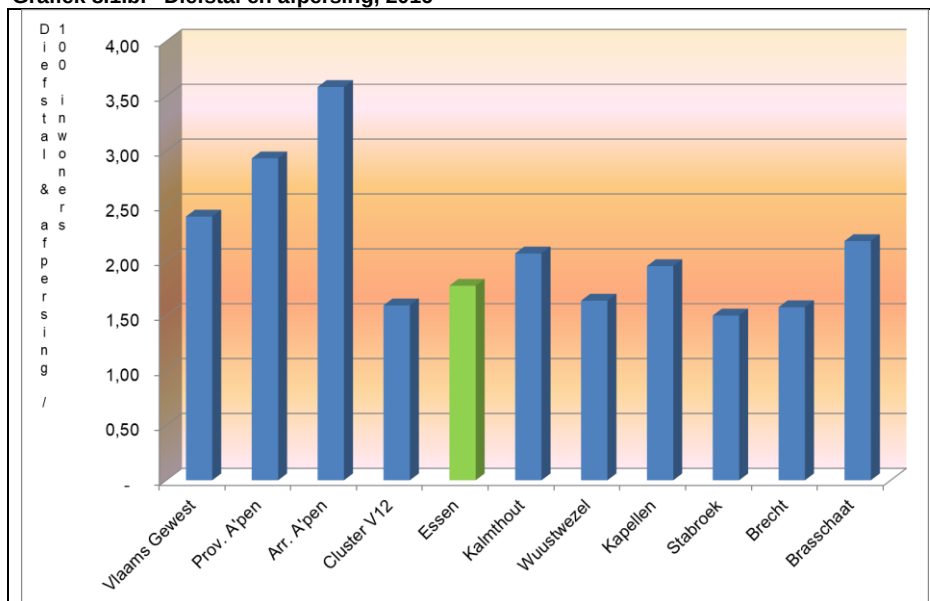
Tabel 8.1.a. Evolutie aantal geregistreerde misdrijven

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100	104	107	111	102	88	83
Prov. A'pen	100	104	108	110	101	84	79
Arr. A'pen	100	103	107	112	106	86	80
Cluster V12	100	104	108	108	100	90	87
Essen	100	117	121	107	118	100	90
Kalmthout	100	119	134	123	128	104	101
Wuustwezel	100	102	131	126	120	102	99
Kapellen	100	104	119	94	88	83	70
Stabroek	100	95	100	92	91	90	78
Brecht	100	105	114	128	112	109	99
Brasschaat	100	108	107	116	96	81	75

Het is nuttig om de evolutie van de misdrijfcijfers van naderbij te bekijken (tabel 8.1.a.). Ondanks de hoge cijfers voor de grote gehelen in 2016, vertoonde de geregistreerde criminaliteit de afgelopen elf jaar een daling. In Essen gingen de criminaliteitscijfers met 10 procent naar beneden. Het arrondissement (in absolute waarden de hoogste) kende op elf jaar tijd een vermindering van het aantal misdrijven met liefst 20 procent. Dit betekent dat de verschillen in 2005 nog groter waren dan vandaag. De daling is ook eerder een recent fenomeen (2014-2016). Wat opvalt is dat de geregistreerde criminaliteit in Kalmthout licht toenam. In Wuustwezel en Brecht is de daling verwaarloosbaar.

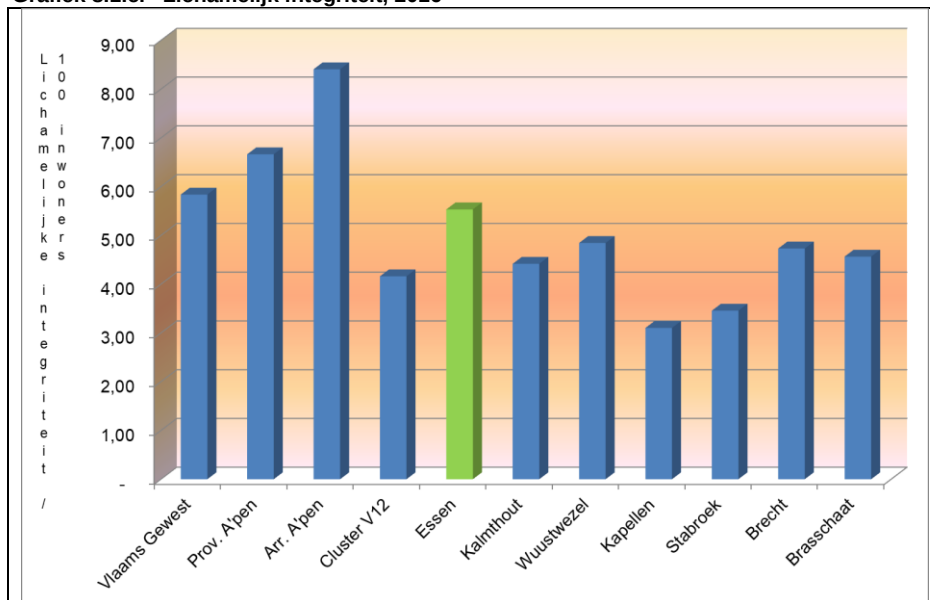
In de volgende grafieken zijn de geregistreerde misdrijven iets verder opgedeeld. Een eerste soort zijn de misdrijven die onder de categorie diefstal en afpersing vallen. Ook hier is er een groter aandeel per 100 inwoners voor de grotere vergelijkingsgroepen. Als we naar de individuele gemeenten kijken, dan registreren Brasschaat, Kapellen en Kalmthout de meeste diefstallen en afpersingen. Waarschijnlijk spelen hier twee fenomenen. Ten eerste is er de nabijheid van de stad Antwerpen (in het geval van Brasschaat en Kapellen). Ten tweede vermoeden we dat de rijkdom van de inwoners van deze gemeenten sneller diefstal- en afpersingsmisdrijven aantrekt.

Grafiek 8.1.b. Diefstal en afpersing, 2016

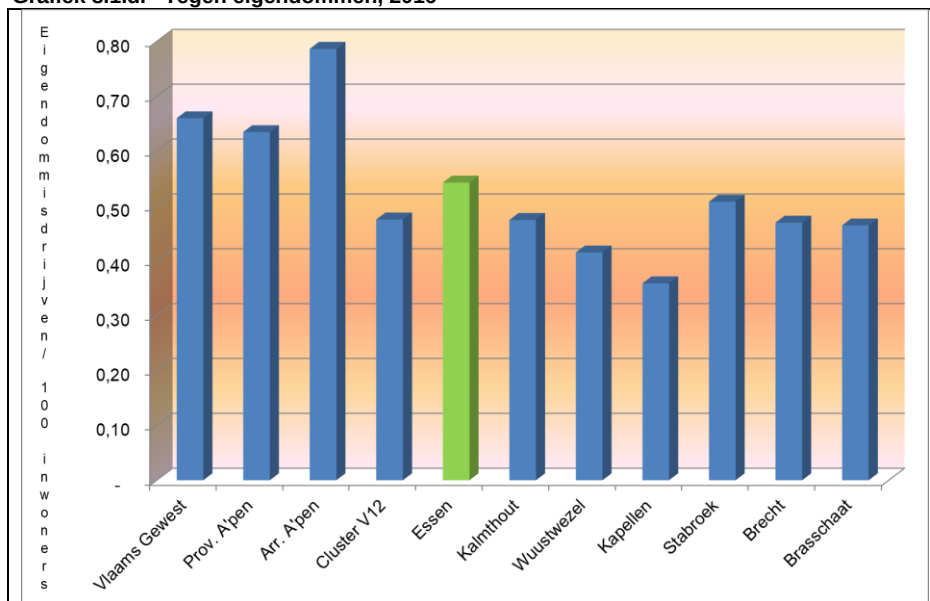
In 2016 registreerde Essen 5,53 misdrijven tegen de lichamelijke integriteit per 100 inwoners. Met deze waarde scoort Essen hoger dan de andere gemeenten. De grotere gehelen (met daarin de steden) scoren hoger, maar dat Essen meer zulke misdrijven kent dan de omringende gemeenten is opmerkelijk. De vergelijkende waarden staan in tabel 8.1.c.

Grafiek 8.1.c. Lichamelijke integriteit, 2016

De laatste onderverdeling betreft de misdrijven tegen eigendommen. In de praktijk gaat het hoofdzakelijk om inbraken. Essen haalt hier een hogere score (7,38 per 100 inwoners, of 101 in totaal in 2016) dan de overige gemeenten. De nabijheid van de grens is aan dit soort misdrijven wellicht niet vreemd. De grotere gehelen scoren hier niet meer zo hoog in vergelijking met de individuele gemeenten.

Grafiek 8.1.d. Tegen eigendommen, 2016

Als we naar de evolutie van het aantal misdrijven tegen eigendommen kijken, merken we dat Essen de voorbije tien jaar een daling van 30 procent kende. Kalmthout liet in dezelfde periode amper een daling optekenen. In de veronderstelling dat misdrijven tegen eigendommen samenhangen met de Belgisch-Nederlandse grens, dan lijkt de grenscriminaliteit gedaald.

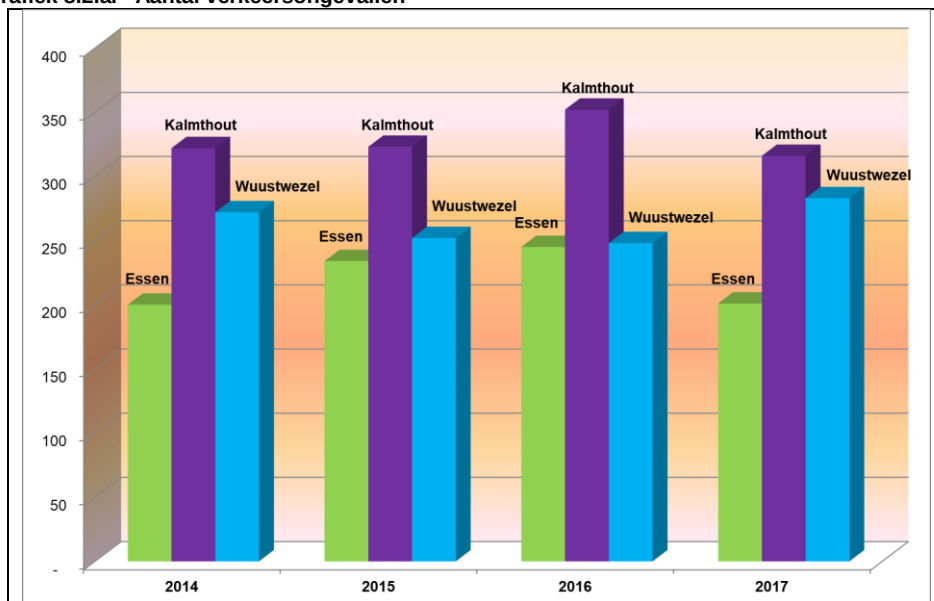
Tabel 8.1.b. Evolutie aantal misdrijven tegen eigendommen

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100	113	117	116	93	82	78
Prov. A'pen	100	120	128	125	94	78	74
Arr. A'pen	100	125	135	133	112	94	88
Cluster V12	100	112	120	111	83	79	72
Essen	100	142	139	123	109	94	70
Kalmthout	100	169	181	195	132	120	96
Wuustwezel	100	131	166	148	116	120	92
Kapellen	100	148	161	126	93	102	61
Stabroek	100	116	159	112	98	99	78
Brecht	100	130	138	107	85	96	85
Brasschaat	100	103	123	140	94	68	54

8.2 Verkeersveiligheid

Een tweede aspect van veiligheid meten we evenzeer op basis van de 'tegenhanger', met name de onveilige situaties. We spreken hier over geregistreerde verkeersongevallen, alcohol- en drugcontroles. We moeten er wel rekening mee houden dat Essen, Kalmthout en Wuustwezel een eengemaakte politiezone vormen. Dit maakt dat we niet alle gegevens per gemeente kunnen opsplitsen.

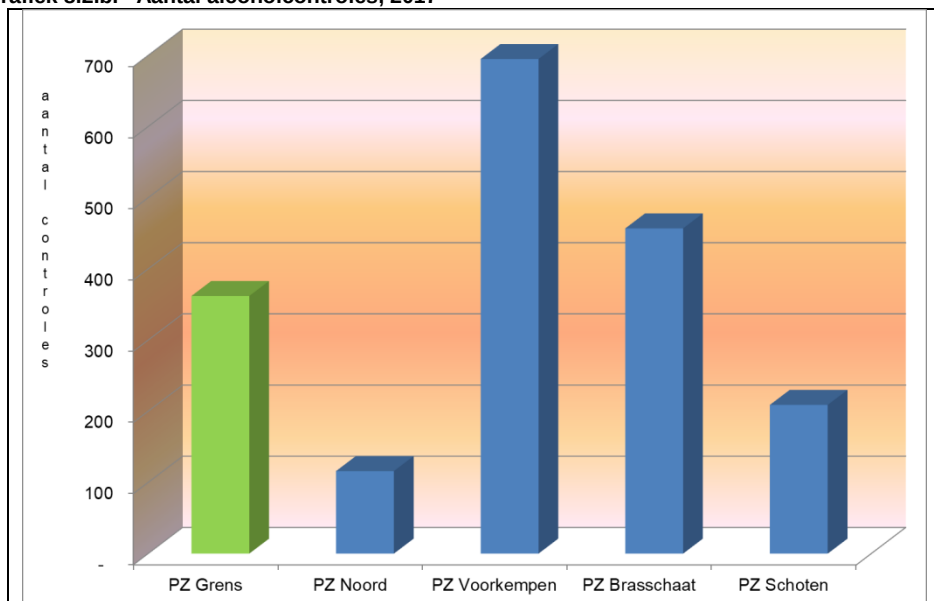
Grafiek 8.2.a. Aantal verkeersongevallen

Grafiek 8.2.a. leert ons dat de meeste verkeersongevallen de afgelopen jaren in Kalmthout gebeurden. In 2017 boekte Kalmthout 12 procent meer ongevallen dan Wuustwezel en 57 procent meer dan Essen. 30,85 procent van de ongevallen in Essen vallen onder de weekendongevallen. Kalmthout kende in 2017 slechts 26,70 procent weekendongevallen, Wuustwezel 28,27 procent.

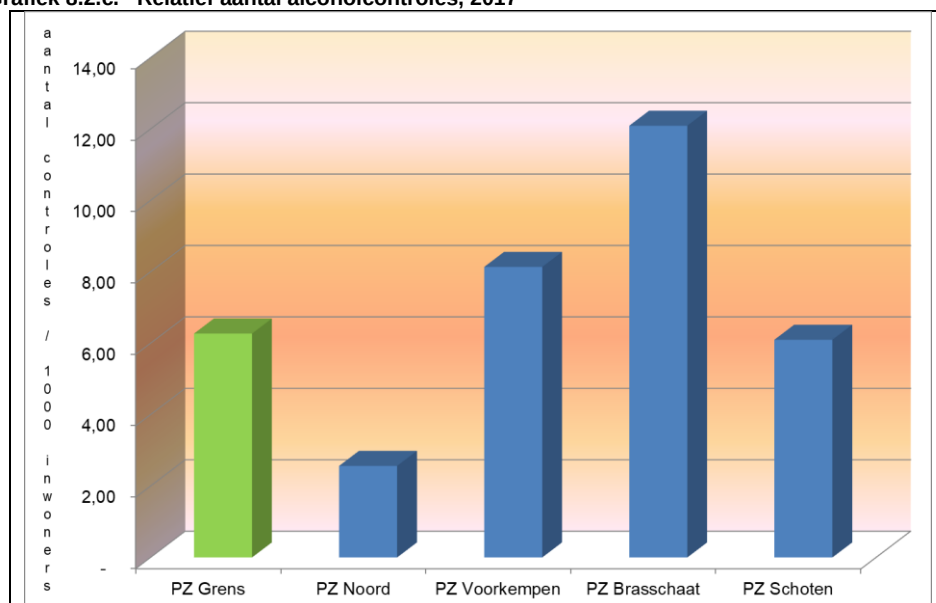
Voor de alcoholcontroles gelden de statistieken die de federale politie beschikbaar stelt via de website <http://www.verkeersstatistieken.federalepolitie.be/verkeersstatistieken/rapporten/>. Dat maakt een vergelijking met andere politiezones mogelijk. Politiezone Grens bestaat uit Essen, Kalmthout en Wuustwezel. PZ Noord omvat de gemeenten Stabroek en Kapellen. De gemeenten Brecht, Schilde en Malle vormen samen PZ Voorkempen. Bij de vergelijking moeten we ons ervan bewust zijn dat er op het vlak van verkeer rustige en drukke gemeenten en dus ook politiezones zijn. De cijfers zomaar met mekaar vergelijken kan een vertekend beeld opleveren.

Grafiek 8.2.b. Aantal alcoholcontroles, 2017

Grafiek 8.2.b. toont het aantal alcoholcontroles. De absolute waarden zijn op zich niet te vergelijken (niet alle zones zijn even groot...). Wel merken we dat PZ Grens minder alcoholcontroles uitvoerde in 2017 dan de zone Voorkempen en de zone Brasschaat. Om de inzet per zone na te gaan, relateren we het aantal controles ten opzichte van het aantal inwoners per zone. Het resultaat staat in grafiek 8.2.c.

Grafiek 8.2.c. Relatief aantal alcoholcontroles, 2017

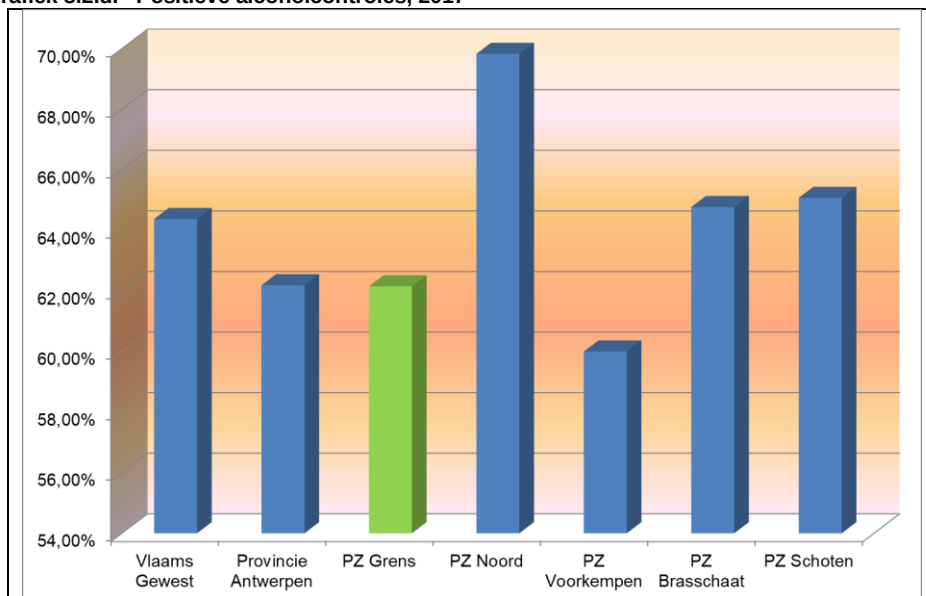
Het is interessant om te zien in welke mate de politiezones de controles binnen hun zone op niveau hebben gehouden. Tabel 8.2.a. toont aan dat PZ Grens haar aantal alcoholcontroles in een periode van negen jaar heeft opgedreven met 15 procent. Brasschaat verdubbelde zelfs haar aantal alcoholcontroles.

Tabel 8.2.a. Evolutie alcoholcontroles

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	107,39	86,80	85,08	91,04	87,17
Provincie Antwerpen	100,00	118,61	103,86	78,39	87,86	79,01
PZ Grens	100,00	130,87	85,57	92,62	115,10	121,48
PZ Noord	100,00	88,15	63,33	46,30	39,63	42,96
PZ Voorkempen	100,00	91,60	96,79	80,15	116,64	106,11
PZ Brasschaat	100,00	114,83	104,66	97,46	201,69	193,64
PZ Schoten	100,00	83,73	82,54	77,38	86,51	82,94

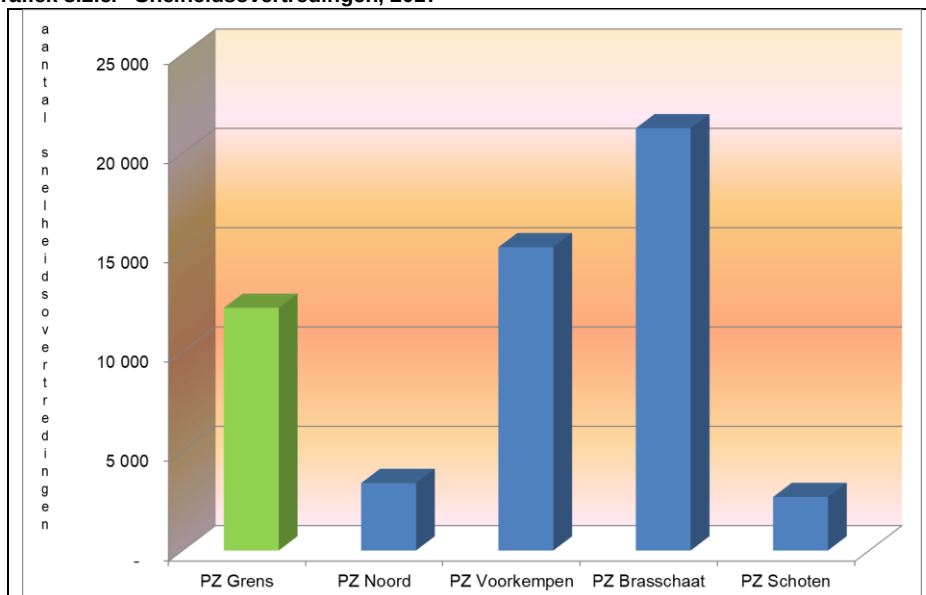
De volgende vraag is in welke mate de controles ook een resultaat opleverden. In grafiek 8.2.d. staan de resultaten van de positieve controles opgenomen voor 2016. Om te kunnen vergelijken hebben we de positieve resultaten tegenover het aantal controles gezet. Uit deze grafiek blijkt dat PZ Schoten in 2017 het hoogste aantal bestuurders betrapt per controle. PZ Grens kliste het kleinste aantal bestuurders met een te hoog promillegehalte.

Grafiek 8.2.d. Positieve alcoholcontroles, 2017

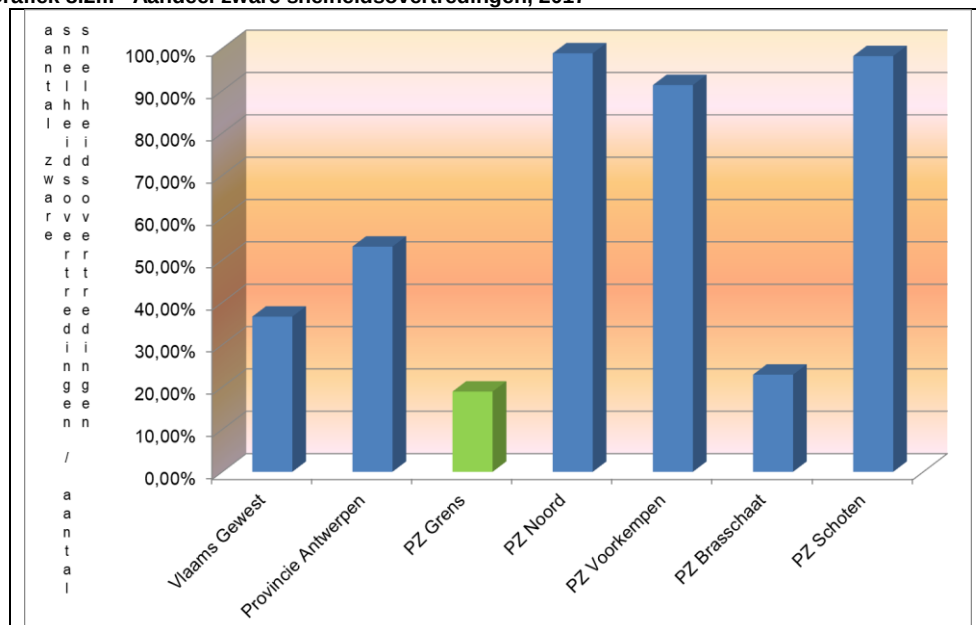

Een tweede soort verkeersinbreuk zijn de snelheidsovertredingen. Grafiek 8.2.e. vermeldt het aantal geregistreerde snelheidsovertredingen. De zones Brasschaat en Voorkempen tellen het hoogste aantal. De aanwezigheid van relatief veel kilometers autosnelweg speelt ongetwijfeld een rol. Politiezone Grens komt op de derde plaats.

Grafiek 8.2.e. Snelheidsovertredingen, 2017

Bij snelheidsovertredingen kennen we een overtreding met een kleiner verschil dan 10 kilometer per uur. Bij een verschil van meer dan 10 kilometer per uur is er sprake van een zware overtreding. Grafiek 8.2.f. neemt het aandeel van de zware snelheidsovertredingen onder de loep. Vooral PZ Noord en PZ Schoten noteren relatief veel zware verkeersovertredingen. De uitschieters hebben vermoedelijk een statistische oorzaak.

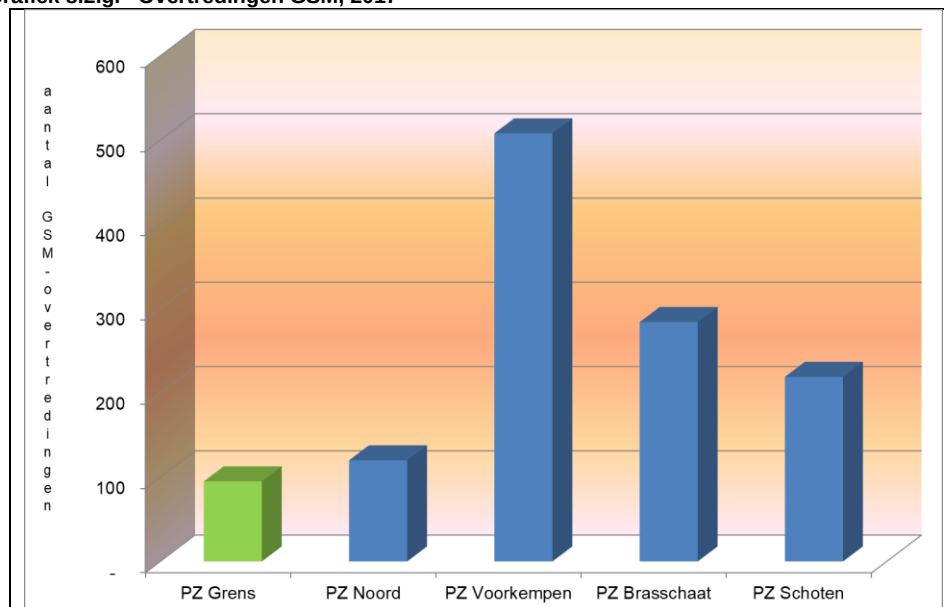
Grafiek 8.2.f. Aandeel zware snelheidsovertredingen, 2017

Als we naar de evolutie kijken, kunnen we bijna niet anders dan zeggen dat er steeds sneller wordt gereden. Schoten lijkt de enige uitzondering op de regel. In alle andere zones betrapt de politie alsmear meer mensen op te snel rijden. In de zone Grens is er zelfs een verdubbeling op 9 jaar tijd. In één zone kan de stijging ook te verklaren zijn door een betere manier van meten of meer controles, waardoor de pakkans verhoogt. De trend van toenemend snelheid is niettemin duidelijk. Het is uitkijken naar de nieuwe gegevens. Vanaf 1 januari 2017 verlaagde de maximumsnelheid op gewestwegen immers van 90 naar 70 kilometer per uur.

Tabel 8.2.b. Evolutie te snel rijden

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	119,17	125,90	134,62	134,73	138,24
Provincie Antwerpen	100,00	139,86	129,70	135,23	122,55	122,34
PZ Grens	100,00	70,66	61,31	149,61	205,28	273,35
PZ Noord	100,00	55,85	33,72	103,50	100,41	99,74
PZ Voorkempen	100,00	94,60	83,23	195,49	134,03	147,38
PZ Brasschaat	100,00	211,94	221,32	210,92	186,52	381,17
PZ Schoten	100,00	114,82	112,85	98,66	87,37	53,06

Grafiek 8.2.g. toont het aantal overtredingen voor gsm-gebruik achter het stuur. Ook hier registreerde de zone Voorkempen de meeste overtredingen. Zone Grens telde de minste gsm-overtredingen.

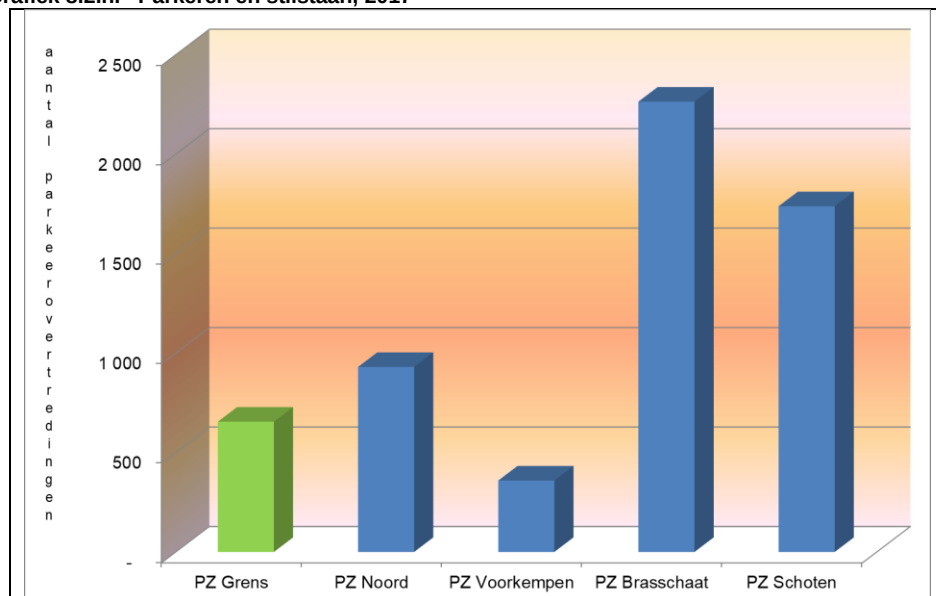
Grafiek 8.2.g. Overtredingen GSM, 2017

Over meerdere jaren heen kent PZ Grens een status quo op het vlak van geregistreerd gsm-gebruik achter het stuur. Dit kan niet verhullen dat er in de tussenliggende jaren heel wat meer overtredingen waren. Alleen de zone Brasschaat telt veel meer geregistreerd gsm-gebruik door bestuurders. In politiezone Noord tekent zich zelfs een spectaculaire daling af.

Tabel 8.2.c. Evolutie GSM

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	101,54	92,25	95,12	91,78	93,88
Provincie Antwerpen	100,00	122,09	108,85	101,63	96,42	91,37
PZ Grens	100,00	107,45	148,94	114,89	161,70	101,06
PZ Noord	100,00	46,19	35,51	29,63	24,62	26,14
PZ Voorkempen	100,00	110,93	111,38	145,96	93,71	76,05
PZ Brasschaat	100,00	372,34	284,40	291,49	205,67	201,42
PZ Schoten	100,00	71,01	117,87	107,73	92,27	105,80

Bij de registratie van de parkeermisdrijven zijn de GAS-boetes nog niet meegeteld. In de federale politiestatistiek zijn de administratieve sancties niet opgenomen. Bij de parkeerovertredingen vallen de zones Schoten en Brasschaat op. In deze zones stelt de politie veruit de meeste overtredingen vast. Grafiek 8.2.h. geeft aan dat vooral Brasschaat parkeerovertredingen registreert. In tweede orde vinden we dit terug bij Schoten. Als we naar de evolutie kijken in tabel 8.2.d., zien we dat binnen de PZ Grens het aantal vastgestelde overtredingen verdubbelde.

Grafiek 8.2.h. Parkeren en stilstaan, 2017

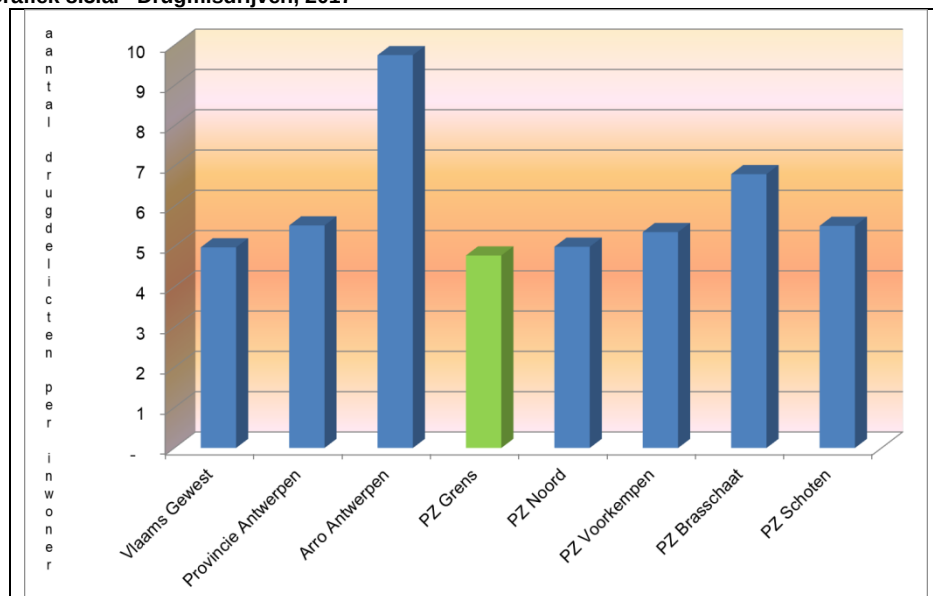
Het aantal overtredingen inzake parkeren nam de afgelopen 9 jaar toe binnen de politiezone Grens. Daartegenover liep het aantal overtredingen in de zones Noord en Voorkempen terug ten opzichte van 2008.

Tabel 8.2.d. Evolutie parkeren

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Vlaams Gewest	100,00	95,00	94,78	89,40	68,76	66,36
Provincie Antwerpen	100,00	95,03	88,49	78,55	72,57	70,69
PZ Grens	100,00	111,26	112,30	227,23	202,62	171,47
PZ Noord	100,00	39,77	32,31	39,47	37,72	45,32
PZ Voorkempen	100,00	99,35	82,00	113,91	69,56	58,76
PZ Brasschaat	100,00	109,49	133,58	158,79	152,56	210,60
PZ Schoten	100,00	104,40	100,85	164,96	165,08	212,21

8.3. Drugmisdrijven

Een grensstreek trekt illegale transporten aan. Deze smokkel gaat vaak samen met een vorm van criminaliteit. Zeker aan de grens met Nederland wordt dan vaak gekeken naar drugsdelicten. In grafiek 8.3.a. staat het aantal drugmisdrijven per inwoner, geordend per politiezone. Opvallend hierbij is dat niet de aan Nederland grenzende zones (Grens, Noord) het vaakst worden geconfronteerd met drugmisdrijven, maar eerder de zones die raken aan de stad Antwerpen (arrondissement en Brasschaat). De cijfers ontkrachten in zekere zin het vermoeden dat heerst over de grensregio's.

Grafiek 8.3.a. Drugmisdrijven, 2017

Tabel 8.3.a. presenteert de evolutie van het aantal drugsdelicten. Ook hier tekent zich een onverwachte patroon af. De druggerelateerde criminaliteit in de politiezones aan de Nederlandse grens (Grens en Noord) daalde de afgelopen jaren. De andere zones (Voorkempen, Brasschaat en Schoten) kregen dan weer te maken met een toename. De zogeheten drugsoorlog in de Antwerpse haven en de *war on drugs* in stad Antwerpen vormen een mogelijke verklaring.

Tabel 8.3.a. Evolutie drugmisdrijven

	2009	2011	2013	2015	2017
Vlaams Gewest	100,00	85,84	82,88	90,97	97,73
Provincie Antwerpen	100,00	80,65	75,40	76,21	82,92
Arro Antwerpen	100,00	80,65	75,40	75,48	82,92
PZ Grens	100,00	33,41	48,71	42,35	64,94
PZ Noord	100,00	31,11	26,85	17,90	32,10
PZ Voorkempen	100,00	77,45	150,49	160,29	224,51
PZ Brasschaat	100,00	267,00	109,00	232,00	257,00
PZ Schoten	100,00	127,48	78,63	101,53	144,27

DEEL IV : PLANEET

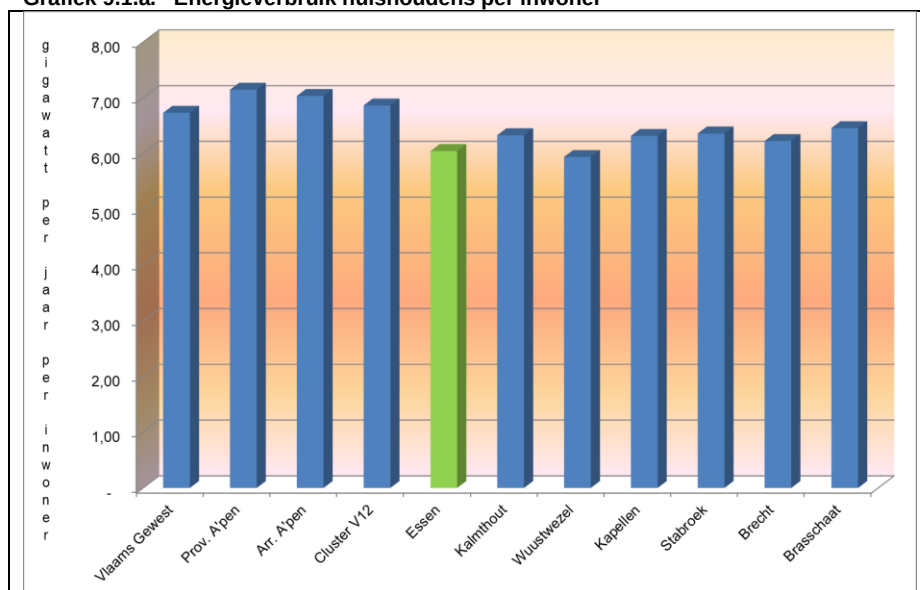
9. Technologie

In het negende hoofdstuk staat de technologie centraal. Hierbij schenken we vooral aandacht aan milieu en technologie.

9.1 Energie

Energie uit zich onder andere in het verzamelde energieverbruik voor verwarming van de gezinnen. Uitgedrukt in Gigawatt per jaar per inwoner drukt grafiek 9.1.a. dit verbruik aan. De grafiek leert dat elke inwoner in Essen jaarlijks gemiddeld 6,04 gigawatt verbruikt. Hiermee scoort Essen vergelijkbaar met de andere gemeenten. De grotere gehelen laten een groter gemiddeld verbruik optekenen per inwoner. Essen en Wuustwezel halen de laagste score, wat ons doet vermoeden dat een landelijke gemeente een lager gemiddeld verbruik kent dan inwoners in een stedelijke omgeving.

Grafiek 9.1.a. Energieverbruik huishoudens per inwoner

In het kader van het maatschappelijk debat inzake energieverbruik dat steeds meer aan belang wint, net als de milieudoelstellingen van Parijs, lijkt het evenzeer interessant om naar de evolutie van het energieverbruik te kijken. Tabel 9.1.a. geeft aan dat in alle gemeenten, en ook in de grotere gehelen, het huishoudelijk energieverbruik daalt. Op 10 jaar tijd daalde het verbruik in Essen gemiddeld met

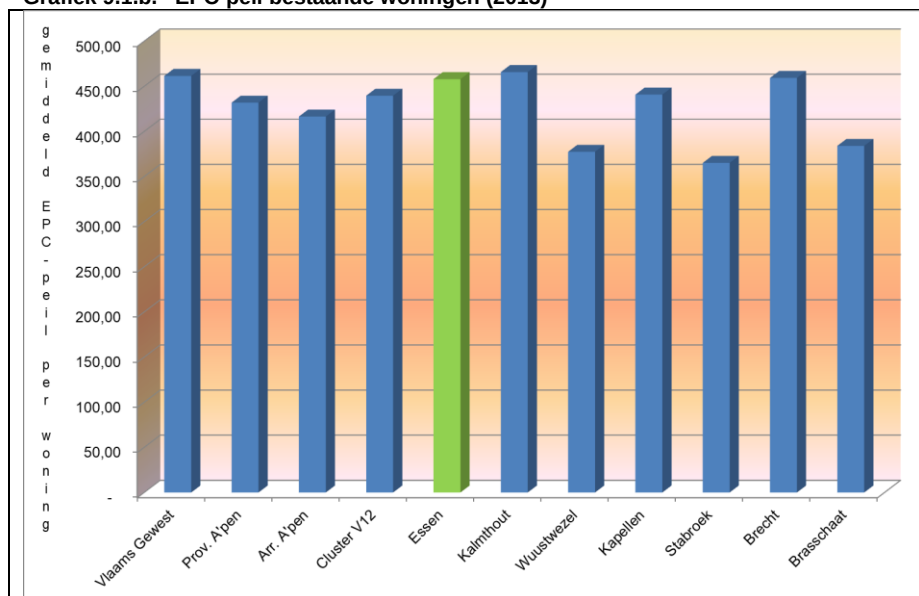
23,45 procent. Hiermee deed Essen met haar inwoners een grotere inspanning dan de omliggende gemeenten. We moeten evenwel opmerken dat het verbruik in Essen per inwoner in 2005 nog het hoogste was in vergelijking met de ons omringende gemeenten.

Tabel 9.1.a. Evolutie energieverbruik gezinnen

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	94,78	93,22	80,38	93,60	76,53
Prov. A'pen	100,00	94,71	95,81	82,80	97,92	78,15
Arr. A'pen	100,00	94,46	96,02	82,91	98,18	77,74
Cluster V12	100,00	94,36	91,37	78,20	90,21	75,43
Essen	100,00	94,82	92,80	80,64	92,21	76,55
Kalmthout	100,00	96,37	101,08	87,53	104,42	83,29
Wuustwezel	100,00	94,80	98,69	86,58	102,48	81,39
Kapellen	100,00	95,42	98,10	85,99	102,69	81,44
Stabroek	100,00	96,48	100,52	88,48	105,16	82,96
Brecht	100,00	95,16	98,06	86,17	103,32	81,99
Brasschaat	100,00	96,13	100,21	87,87	105,20	83,47

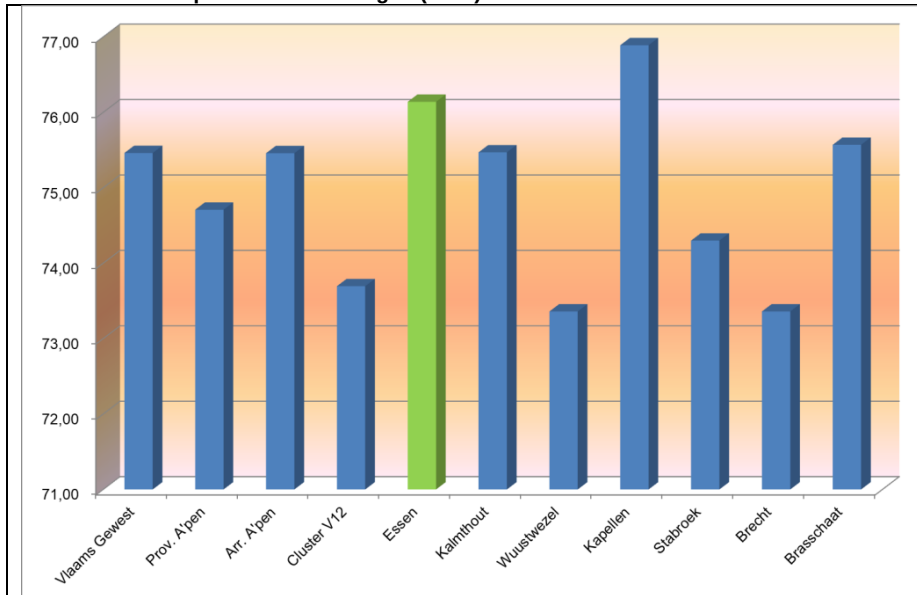
Wanneer een woning verkocht wordt, moet de verkoop vergezeld zijn van een EPC-rapport. Dit energieprestatiecertificaat geeft de energiezuinigheid van een woning weer. Hoe lager het resultaat van het EPC-atteest hoe beter de milieuvriendelijkheid van de woning. Goede prestaties in het kader van het EPC-atteest kunnen een indicatie geven op gebied van kwaliteit van de woning en de leeftijd van de woning. In grafiek 9.1.b. staat de gemiddelde EPC-waarde. Essen scoort hier hoger dan Wuustwezel, Stabroek en Brasschaat. Essen haalt een score die vergelijkbaar is met de socio-economische cluster. Het gemiddelde in Vlaanderen en Kalmthout ligt een beetje hoger dan in Essen. Zoals al gemeld zou dit kunnen betekenen dat de kwaliteit van de verkochte huizen in Essen iets lager, of de leeftijd iets hoger is dan bijvoorbeeld in Wuustwezel.

Grafiek 9.1.b. EPC-peil bestaande woningen (2013)

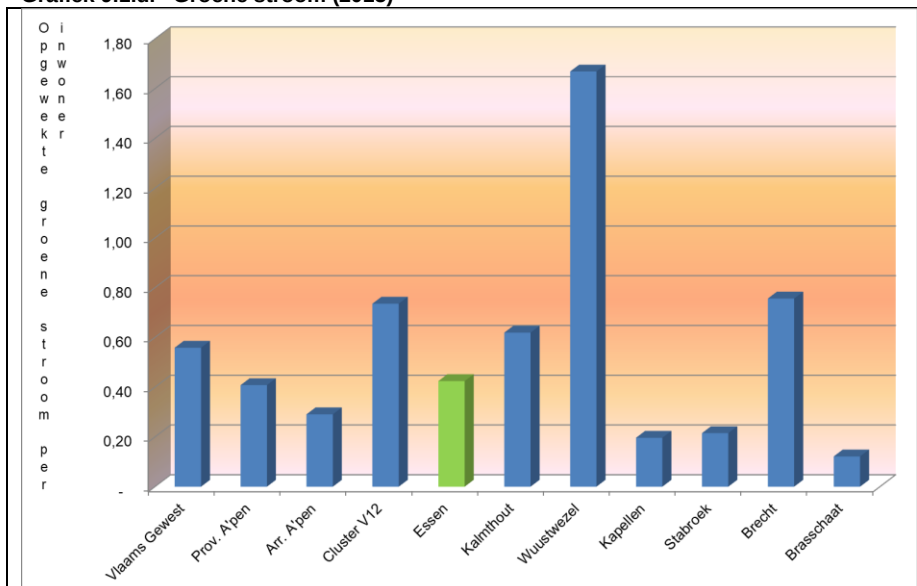
Een nieuwe woning moet bepaalde E-peilen halen. Voor 2014 zien we dat een nieuwbouw in Essen een E-peil haalt van gemiddeld 76. Vanaf de bouwvergunningen die uitgereikt zijn in 2015 ligt het vereiste E-peil in Vlaanderen op 60. Later is dit nog verlaagd. Normaal gezien zou het E-peil vanaf 2015 dus moeten dalen. We merken ook dat behalve Kapellen alle andere gemeenten beter scoren dan onze gemeente.

Grafiek 9.1.c. E-peil nieuwe woningen (2014)

Naast het energieverbruik, geldt ook de opwekking van onze energie. De opwekking van groene stroom binnen de gemeente per inwoner staat in grafiek 9.1.d. Wuustwezel valt hier op. De combinatie van de windmolens naast de autostrade en de energierecuperatie bij de landbouwteelt in serres leveren voor Wuustwezel ter zake een belangrijke bijdrage. Essen scoort niet slecht ten opzichte van Kapellen, Stabroek en Brasschaat, maar blijft toch achter op Kalmthout, Brecht en de socio-economische cluster. De geïnstalleerde windmolens hebben een duidelijke effect. Zo vinden we windmolens terug in Essen, Kalmthout, Wuustwezel en Brecht, niet toevallig net de gemeenten die goed scoren als het gaat over de opwekking van groene stroom.

Grafiek 9.1.d. Groene stroom (2015)

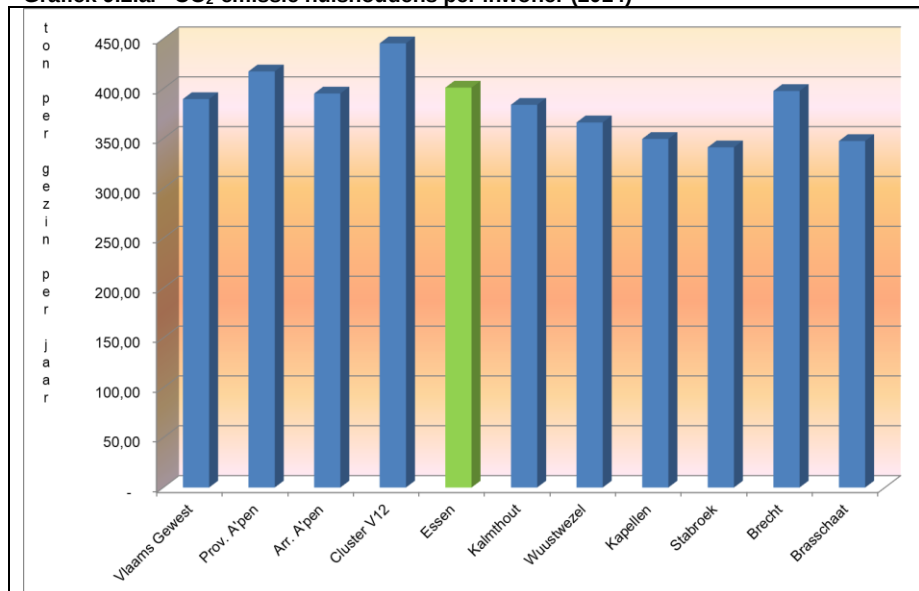
De evolutie in de opwekking van groene stroom oogt spectaculair, zeker als de vergelijking start in 2006. In dat jaar was er amper sprake van groene stroom die opgewekt werd. Nog geen 10 jaar later is dit helemaal anders.

Tabel 9.1.b. Evolutie groenstroomvoorziening

	2006	2008	2010	2012	2014	2015
Vlaams Gewest	100,00	129,11	281,81	465,96	503,79	529,82
Prov. A'pen	100,00	179,33	487,34	959,61	1 087,71	1 187,41
Arr. A'pen	100,00	202,72	451,58	805,04	974,02	1 045,85
Cluster V12	100,00	167,27	431,40	1 051,87	1 314,06	1 374,18
Essen	100,00	3 090,91	18 663,64	47 145,45	69 054,55	71 090,91
Kalmthout	100,00	5 112,50	31 100,00	59 887,50	139 337,50	140 762,50
Wuustwezel	100,00	8 214,29	43 328,57	122 428,57	363 200,00	479 785,71
Kapellen	100,00	756,25	13 475,00	30 925,00	32 087,50	32 812,50
Stabroek	100,00	3 175,00	45 700,00	84 500,00	89 325,00	98 975,00
Brecht	100,00	109,23	193,08	375,32	564,91	572,96
Brasschaat	100,00	768,75	11 881,25	24 893,75	27 862,50	28 500,00

9.2 Afval

De CO₂-emissie die vrijkomt bij de verwarming van onze woningen is een weinig in het oog springende afvalvorm. Deze afval lozen we vrij in de open lucht, wat maakt dat we er vaak niet bij stilstaan. Grafiek 9.2.a. geeft de emissie door huishoudens per inwoner aan. Essen scoort beter dan de socio-economische cluster. Ten opzichte van de andere gemeenten (met uitzondering van Brecht) scoort Essen slechter. Met onze score van 28.750 ton CO₂-equivalenten scoren we 10 procent slechter dan Stabroek.

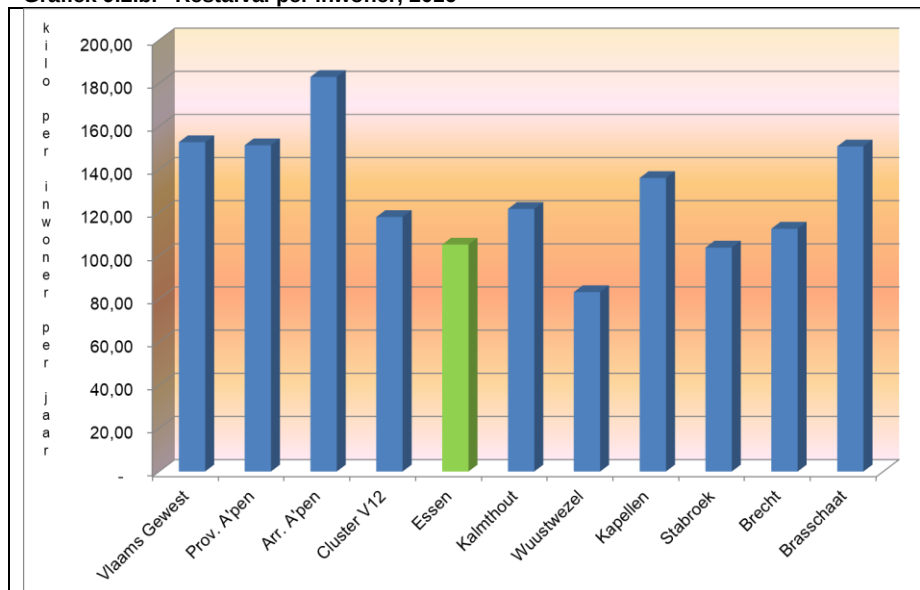
Grafiek 9.2.a. CO₂-emissie huishoudens per inwoner (2014)

Grafiek 9.2.a. geeft enkel een momentopname. In tabel 9.2.a. kijken we naar de evolutie van laatste 10 jaar. Met een index 100 in 2005 zien we dat Essen een grote inspanning gedaan heeft inzake CO₂-emissies. Op 10 jaar tijd daalde de totale emissie in onze gemeente met 16,77 procent. De socio-economische cluster lieten ter zake een beter parcours optekenen.

Tabel 9.2.a. Evolutie CO₂-emissies gezinnen

	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Vlaams Gewest	100,00	96,24	95,27	83,51	98,50	81,00
Prov. A'pen	100,00	96,35	99,36	87,76	106,07	84,80
Arr. A'pen	100,00	95,93	99,43	87,89	106,68	84,57
Cluster V12	100,00	96,12	94,67	82,34	96,26	80,54
Essen	100,00	96,71	97,20	85,90	99,70	83,23
Kalmthout	100,00	96,98	102,06	90,41	109,67	87,25
Wuustwezel	100,00	97,36	103,35	92,59	112,24	89,54
Kapellen	100,00	96,07	98,86	87,15	104,42	83,09
Stabroek	100,00	97,89	102,53	91,03	109,47	87,24
Brecht	100,00	98,19	103,99	93,03	113,42	90,08
Brasschaat	100,00	96,17	99,50	87,73	105,46	84,21

Tabel 9.2.b. geeft de klassieke restafval per inwoner weer. Restafval is volgens OVAM gedefinieerd als huisvuil, grof vuil en PMD-afval. OVAM past ook een correctiefactor toe voor het opgehaalde straat- en gemeentevuil. In 2016 produceerde Essen met 105 kilo per inwoner minder restafval dan de socio-economische cluster. Enkel Wuustwezel scoort beter dan Essen. Hoe meer verstedelijkt, hoe slechter de score. Zo zien we dat het arrondissement Antwerpen veel hoger scoort dan Essen. Daarnaast tekent het Diftar-systeem een verschil op. Essen en Kalmthout heeft dergelijk systeem in 2016, Kapellen niet.

Grafiek 9.2.b. Restafval per inwoner, 2016

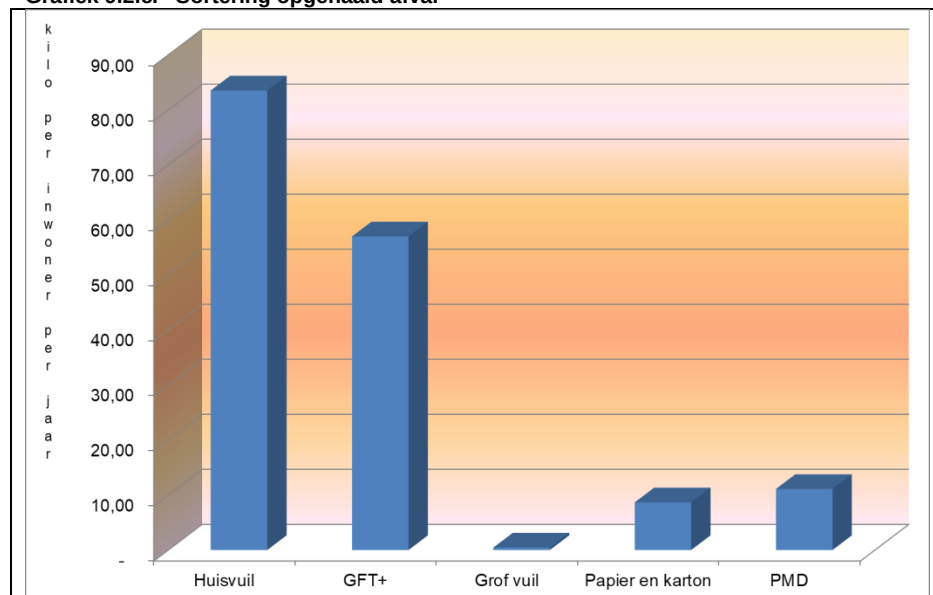
De vraag is of een beleid een invloed kan hebben op de opgehaalde kilo's. Om dit na te gaan, tekent tabel 9.2.b. de evolutie uit voor de periode 2005-2016. Met een index gelijk aan 100 in 2005, haalt Essen een score van 73,39 in 2016. Dit betekent dat in 2016 Essen 26,61procent minder restafval per inwoner ophaalde. Dit is een spectaculaire daling. We tekenen in alle gemeenten een daling op. De evolutie in Essen is vergelijkbaar met deze in Kalmthout en Wuustwezel. Een "schok" zorgde in 2011 voor een eerste sprong in min. Een tweede plotse daling van de opgehaalde kilo's restafval per inwoner deed zich voor in 2016, gelijk met de invoering van het DIFTAR-systeem voor restafval. De grotere gehelen tekenen een kleinere daling van het restafval op.

Tabel 9.2.b. Evolutie restafval

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	97,12	93,18	93,63	92,02	87,69	94,69
Prov. A'pen	100,00	93,64	88,70	91,54	89,09	83,43	92,62
Arr. A'pen	100,00	95,82	93,30	96,41	93,49	86,16	97,88
Cluster V12	100,00	96,39	92,85	91,51	89,33	86,90	87,10
Essen	100,00	90,16	83,86	75,85	76,82	78,32	73,39
Kalmthout	100,00	99,08	101,45	74,13	67,20	69,68	74,28
Wuustwezel	100,00	105,34	88,96	87,62	87,45	88,54	71,76
Kapellen	100,00	100,22	86,67	93,34	95,42	88,87	87,01
Stabroek	100,00	108,49	109,57	115,81	128,71	99,76	84,18
Brecht	100,00	94,38	94,49	94,12	99,20	105,25	97,82
Brasschaat	100,00	108,40	93,68	93,56	89,68	89,51	94,93

Als we spreken over afval, dan staat Vlaanderen ver in haar strijd voor de sortering. Dit was in het verleden anders. Om hier een zicht op te kunnen krijgen zetten we de verschillende opgehaalde fracties naast mekaar. Daarnaast kijken we ook naar de IGEAN-gegevens voor Essen in een historisch perspectief.

Grafiek 9.2.c. geeft duidelijk aan dat het grootste gedeelte dat afval dat in 2016 opgehaald werd, uitgedrukt in kilo per inwoner, nog steeds huisvuil is. Uiteraard zegt de kilomaat niets over het opgehaald volume, maar het is wel een graadmeter. Zo is PMD-afval groter in volume per kilo dan huisvuil. Bij GFT+-afval zouden we dan net het omgekeerde hebben. De grafiek geeft echter enkel een foto. In tabel 9.2.c. geven we de evolutie van de afvalsortering aan per inwoners vanaf 2008.

Grafiek 9.2.c. Sortering opgehaald afval

Als we kijken naar tabel 9.2.c., dan zien we dat het aantal kilo's opgehaald huisvuil per inwoner licht toename op 10 jaar tijd. De toename van het aantal Essenaren is hier al mee uitgefilterd door te werken met de maat per inwoner. Als we dit niet doen, dan bekomen we een toename van huisvuil van 9 procent op 10 jaar. We merken wel dat we een kantelpunt hebben gekend in 2015-2016. Waar het aantal kilo per inwoner voordien bleef toenemen, daalt het aantal kilo per inwoner sinds 2016. Wellicht is de invoering van het Diftar-systeem hier niet vreemd aan.

Tabel 9.2.c. Evolutie afvalsortering

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Huisvuil	100,00	101,23	101,53	111,05	107,75	109,66	110,70	111,54	105,74	101,44
GFT+	100,00	101,16	94,82	107,00	100,83	93,03	68,86	64,32	62,97	57,36
Grof vuil	100,00	63,84	85,55	127,43	80,05	72,10	53,47	30,42	49,56	33,45
Papier en karton	100,00	101,07	107,79	119,95	109,59	118,72	115,49	108,02	99,71	128,12
PMD	100,00	101,41	96,59	95,00	89,40	87,09	85,61	85,83	86,27	80,34

Het GFT+-afval tekent een andere evolutie uit. Als de index in 2008 gelijk is aan 100, dan is deze index constant gedaald sinds 2014 per inwoner. Voor 2014 merken we een nagenoeg constante lijn op. De grens van 2013 naar 2014 vertoont echter een trendbreuk die nadien niet weggevaagd is.

Een gelijkaardige evolutie, maar met kleinere hoeveelheden vinden we terug bij grof vuil. Een heel andere trend merken we bij papier en karton. Dit is opvallend. We zouden verwachten dat met de toenemende digitalisering de papierberg zou verkleinen. Als we naar het aantal opgehaalde kilo's kijken, merken we echter dat het over een heel klein aantal kilo's gaat (8,66 kilo per inwoner in 2017).

Bij de PMD-verpakkingen zien we een dalende trend die constant is. Behoudens een kleine stijging in 2009, zien voor het overige het aantal kilo's PMD-afval dalen. In 2017 tekende we een relatief sterke daling op, maar de vraag is of deze daling een trend zal vormen of niet.

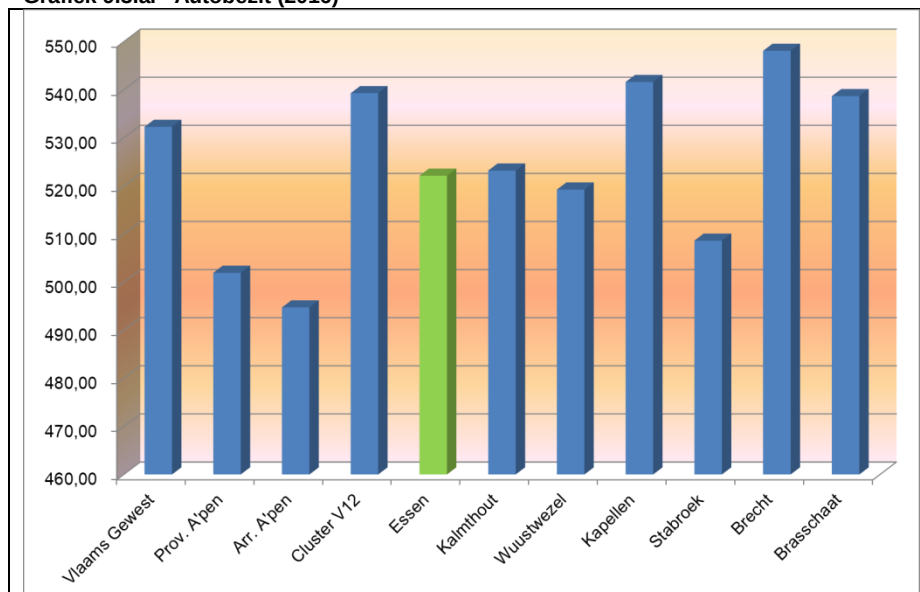
9.3 Verplaatsingen

In dit gedeelte kijken we naar de verplaatsingen in en rond Essen. Vergelijkende verkeerstellingen die in een reeks omgezet kunnen worden om te vergelijken met andere gemeenten bestaan niet direct. Daarom vormt voorlopig het aantal auto's dat de inwoners in onze gemeente bezitten een aanwijzing van de wijze van verplaatsing. Niet dat dit direct het gebruik aangeeft, maar het geeft wel een indicatie ter zake.

In grafiek zetten we het aantal auto's per inwoners uit in 2016. We merken dat Essen gelijkaardig scoort al Kalmthout en Wuustwezel. Opvallend is de lage score van het arrondissement en de provincie Antwerpen en Stabroek. Voor de twee grotere gehelen kunnen we hieruit afleiden dat de verstedelijking leidt tot een lager autobezit. Voor Stabroek geldt eigenlijk iets gelijkaardig. Stabroek heeft, geprangd tussen het district Bezali en het district stad Antwerpen, verbindingen die vergelijkbaar zijn met deze van de stad Antwerpen. Als we merken dat het autobezit per inwoner in onze (landelijke) cluster nog hoger is dan Essen, lijkt het er inderdaad op dat de verstedelijking leidt tot een lager autobezit, en daaruit afgeleid lager autogebruik.

Gezien het groeiend milieubewustzijn de laatste jaren, gecombineerd met de groei aan alternatieve vervoersmogelijkheden, zouden we kunnen veronderstellen dat het lagere autobezit in de eerder stedelijke omgevingen vooral een recentelijk fenomeen is, of toch op zijn minst recentelijk versterkt. Als we dan naar de evolutie in tabel 9.3.a. kijken, zien we dat allen vergelijkingseenheden een toename van het autobezit kenden. Vooral Essen en Brecht kenden een grote toename (met 11% op 11 jaar tijd). De kleinste toename vinden we terug in Stabroek. We zien inderdaad dat de gemiddelde jaarlijkse toename van het autobezit in de stedelijke omgeving van het arro en de provincie lager is dan in de eerder landelijk georiënteerde gemeenten.

Grafiek 9.3.a. Autobezit (2016)

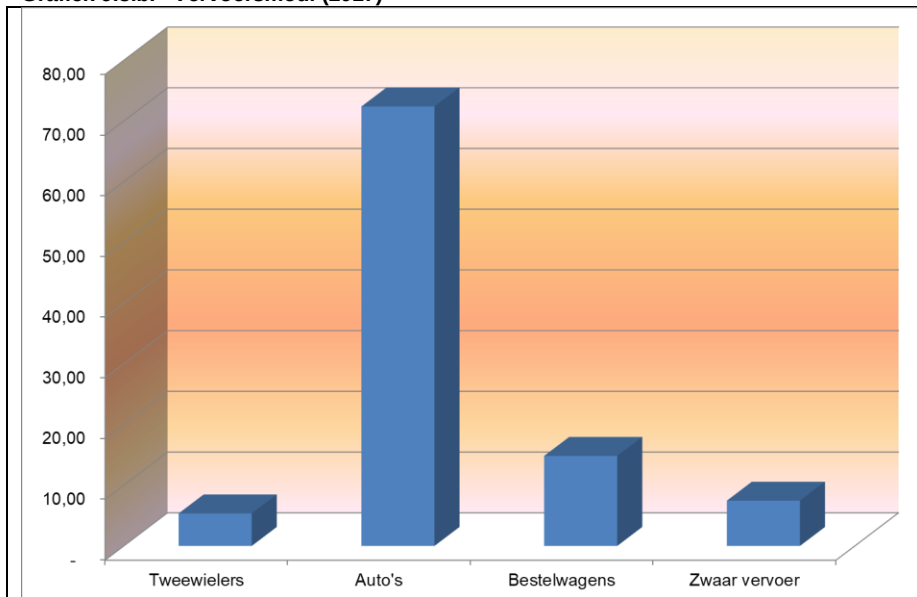

Tabel 9.3.a. Evolutie autobezit per inwoner

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016
Vlaams Gewest	100,00	101,28	102,64	105,53	106,18	107,80	109,89
Prov. A'pen	100,00	100,91	102,74	104,54	103,96	105,54	106,40
Arr. A'pen	100,00	100,03	101,73	103,60	104,04	106,54	107,51
Cluster V12	100,00	102,06	103,50	106,55	107,38	109,20	110,30
Essen	100,00	103,32	105,69	109,68	110,79	111,37	111,96
Kalmthout	100,00	101,79	103,62	106,29	105,62	107,76	108,82
Wuustwezel	100,00	102,53	102,37	105,65	106,60	108,80	109,05
Kapellen	100,00	101,68	103,22	106,55	105,91	108,08	109,06
Stabroek	100,00	100,63	100,78	103,27	104,04	104,29	103,91
Brecht	100,00	102,28	104,19	108,29	109,58	111,45	111,87
Brasschaat	100,00	102,02	103,40	106,68	107,67	108,93	109,72

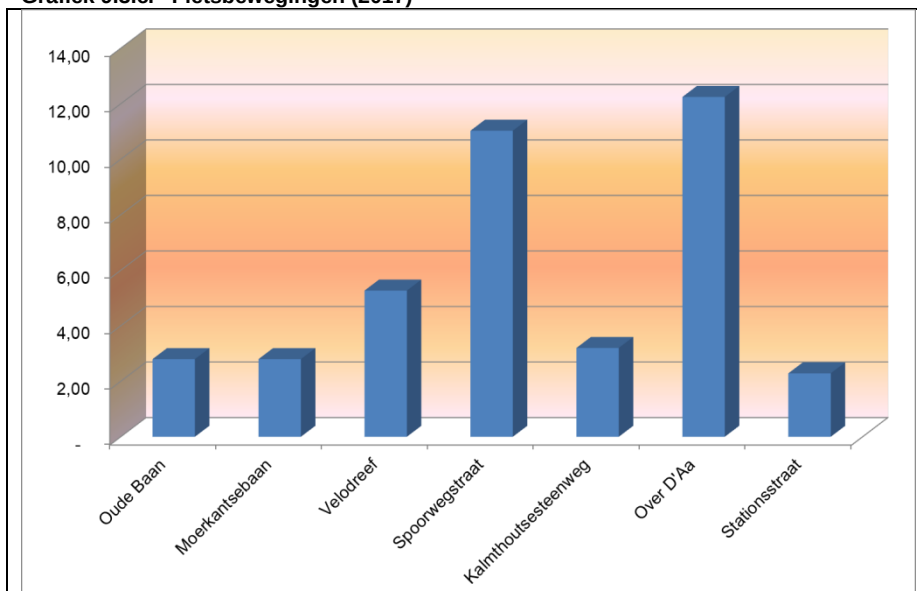
Autobezit is slechts één aspect van verplaatsingsgedrag. De gemeente heeft in het verleden verschillende verkeerstelling georganiseerd op verschillende plaatsen (Over d'Aa, Moerkantsebaan, Velodreef, Spoorwegstraat, Oude Baan, Stationsstraat en Kalmthoutsesteeweg). De resultaten van deze tellingen leiden tot de vervoersmodi waarvan de bewegingen het meest voorkwamen. Grafiek 9.3.b. geeft de totale foto weer in 2017. Uit de grafiek leiden we af dat het populairste vervoersmiddel de auto is. Met een aandeel van 72 procent scoort de auto veruit het beste van alle modi. In tweede instantie volgens bestelwagens en zwaar vervoer. De fiets is het minst populair gemeten vervoersmiddel. Dit is misschien logisch gezien de meetpunten.

Grafiek 9.3.b. Vervoersmodi (2017)

Grafiek 9.3.c. demonstreert het aantal fietsbewegingen. Vooral relatief hoge scores voor de Spoorwegstraat en Over D'Aa vallen op. De nabijheid van het station kan een eenvoudige verklaring vormen voor de spoorwegstraat.

Grafiek 9.3.c. Fietsbewegingen (2017)

Naast de cijfers (foto) op een bepaald moment, is ook de evolutie van de gebruikte vervoersmodi interessant. Tabel 9.3.b. zet 2011 op een index 100. Vervolgens geeft de tabel de aandelen van de verschillende vervoersmodi over de jaren heen. Wat in tabel 9.3.b. opvalt is de evolutie van het aantal bestelwagens. Op 7 jaar tijd is het aantal bewegingen met bestelwagens in Essen toegenomen met 70 procent. De toename is niet constant. Waar we een sterke toename kennen in 2012, zien we terug een daling in 2015. Ook het aandeel van het zwaar vervoer kent een stijging wanneer we naar begin en eindpunt van de meting kijken. Het zwaar vervoer laat evenwel grote schommelingen jaar na jaar optekenen. Vermoedelijk heeft dit te maken met een aanwezigheid van een tijdelijke werf waar het zwaar vervoer heen moet.

Tabel 9.3.b. Evolutie aandelen vervoersmodi

Modus	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tweewielers	100,00	178,59	93,30	74,61	74,28	84,67	80,02	90,36
Auto's	100,00	97,75	85,18	83,58	86,72	93,99	88,64	91,37
Bestelwagens	100,00	77,33	211,31	224,42	220,37	162,30	169,63	170,98
Zwaar vervoer	100,00	85,34	140,07	160,05	125,92	104,35	166,85	120,16

Het aantal bewegingen met de auto en de tweewieler nam in vergelijking met 2010 af. Hoewel de fiets vanaf 2014 terug een opstoot lijkt te krijgen, daalde het fietsaandeel sterk tussen 2010 en 2013.

DEEL V : PARTNERSCHAPPEN

De administratie beschikt voorlopig niet over voldoende relevante statistieken.

